

A BIZOTTSÁG (EU) 2018/210 VÉGREHAJTÁSI HATÁROZATA**(2018. február 12.)****a LIFE program 2018–2020-as időszakra vonatkozó többéves munkaprogramjának elfogadásáról****(EGT-vonatkozású szöveg)**

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre,

tekintettel a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és a 614/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 11-i 1293/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre ⁽¹⁾ és különösen annak 24. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról és az 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2012. október 25-i 966/2012/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendeletre ⁽²⁾ és különösen annak 84. cikke (2) bekezdésére,

a környezetvédelemmel és az éghajlat-politikával foglalkozó LIFE-bizottsággal történő egyeztetést követően,

mivel:

- (1) A LIFE program végrehajtásának biztosítása érdekében a 2018–2020-as időszak tekintetében többéves munkaprogramot kell elfogadni.
- (2) Annak érdekében, hogy a két LIFE alprogram végrehajtásának keretét ki lehessen jelölni, a 2018–2020-as időszakra vonatkozó többéves munkaprogramban meg kell határozni a forrásoknak a kiemelt területek és a finanszírozási típusok közötti indikatív elosztását, az 1293/2013/EU rendelet III. mellékletében meghatározott tematikus prioritásokat végrehajtó projekttémákat, a kiválasztási eljárások technikai módszertanát, a támogatások odaítélésére vonatkozó kritériumokat és a pályázati felhívásokra vonatkozó indikatív ütemterveket.
- (3) A 2018–2020-as időszakra vonatkozó többéves munkaprogramban szerepeltetni kell továbbá az egyes kiemelt területekre és projekttípusokra vonatkozó minőségi és mennyiségi eredményeket, mutatókat és célokat az egyes kiemelt területekre vonatkozó teljesítménymutatóknak és konkrét célkitűzéseknek megfelelően, ezáltal elősegítve a program eredményeinek és hatásának értékelését.
- (4) Az a két innovatív pénzügyi eszköz, amely az 1293/2013/EU rendelet 17. cikke (4) bekezdésével összhangban a projektek finanszírozására alkalmas eszközként kiválasztásra, illetve a LIFE program 2014–2017-es többéves munkaprogramja folyamán kipróbálásra került, bizonyította, hogy jelentős potenciállal rendelkezik a beruházók által nyújtott finanszírozás mozgósítására a biológiai sokféleség és az éghajlatváltozás mérséklésének és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásnak a területén, és ezáltal képes elhárítani azokat a pénzügyi akadályokat, amelyek akadályozzák a projektek beindítását ezeken a területeken. Ezért ezeket a kísérleti projekteket folytatni kell.
- (5) Tekintettel tapasztalataira, valamint földrajzi hatókörére, amely lehetővé teszi, hogy az egész Unióban elérje a potenciális kedvezményezetteket, továbbra is az Európai Beruházási Bankot (EBB) kell megbízni a Természet-titőke-finanszírozási Eszköznek és az energiahatékonyság magánfinanszírozási eszközének az irányításával, amelyeket a LIFE programból származó hozzájárulások keretében finanszíroznak.
- (6) Az 1293/2013/EU rendelet zökkenőmentes végrehajtásának érdekében ezt a határozatot a LIFE program 2014–2017-es többéves munkaprogramja alkalmazhatóságának lejártát követő naptól kell alkalmazni,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

*1. cikk***Többéves munkaprogram**

A Bizottság elfogadja a LIFE programnak a mellékletben meghatározott, 2018–2020-as időszakra vonatkozó többéves munkaprogramját.

⁽¹⁾ HL L 347., 2013.12.20., 185. o.

⁽²⁾ HL L 298., 2012.10.26., 1. o.

*2. cikk***Uniós hozzájárulás a többéves munkaprogramhoz**

A LIFE program 2018–2020. évi többéves munkaprogramjához nyújtott hozzájárulás legfeljebb 1 657 063 000 EUR lehet, és ezt az összeget a megfelelő alprogramok és kiemelt területek finanszírozására kell használni a következőképpen:

1. A Környezetvédelem alprogramra elkülönített, összesen 1 243 817 750 EUR összeget a következőképpen kell elosztani:
 - a) 444 808 200 EUR a „Környezet és erőforrás-hatékonyság” kiemelt területre;
 - b) 632 556 250 EUR a „Természet és biológiai sokféleség” kiemelt területre;
 - c) 143 377 300 EUR a „Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás” kiemelt területre;
 - d) 3 000 000 EUR az Európai Szolidaritási Testület javára – Hozzájárulás a LIFE „Környezetvédelem” alprogramjából;
 - e) 20 076 000 EUR a kapcsolódó támogatási kiadásokra (többek között 2 332 160 EUR hozzájárulás az „Éghajlat-politika” alprogramból a végrehajtó ügynökség költségvetéséhez).
2. Az „Éghajlat-politika” alprogramra elkülönített összesen 413 245 250 EUR összeget a következőképpen kell elosztani:
 - a) 230 500 000 EUR „Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése” kiemelt területre;
 - b) 123 850 000 EUR „Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” kiemelt területre;
 - c) 47 549 250 EUR az „Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás” kiemelt területre;
 - d) 1 500 000 EUR az Európai Szolidaritási Testület javára – Hozzájárulás a LIFE „Éghajlat-politika” alprogramjából;
 - e) 9 846 000 EUR a kapcsolódó támogatási kiadásokra.

*3. cikk***Pénzügyi eszközök**

(1) Az 1293/2013/EU rendelet 17. cikke (1) bekezdésének megfelelően a mellékletben leírt, alábbi pénzügyi eszköz részesül hozzájárulásban:

— az energiahatékonyság magánfinanszírozási eszköze.

(2) Az energiahatékonyság magánfinanszírozási eszközéhez és a Természetitőke-finanszírozási Eszközhöz való hozzájárulás végrehajtása az Európai Beruházási Bank feladata.

4. cikk

Ezt a határozatot 2018. január 1-jétől kell alkalmazni.

Ez a határozat az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő napon lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, 2018. február 12-án.

a Bizottság részéről
az elnök
Jean-Claude JUNCKER

MELLÉKLET

1. BEVEZETÉS

Az 1293/2013/EU rendelet (a továbbiakban: LIFE rendelet) 3. cikke értelmében a LIFE program általános célkitűzései a következők:

- az erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaságra való átállás, a környezet minősége védelmének és javításának, valamint a biológiai sokféleség csökkenése megállításának és visszafordításának elősegítése, ideértve a Natura 2000 hálózat támogatását és az ökoszisztémák leromlásával szembeni intézkedéseket is,
- az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politika és a kapcsolódó jogszabályok kidolgozásának, végrehajtásának és érvényesítésének javítása, valamint a környezet- és éghajlatvédelmi célkitűzések más uniós szakpolitikákba, illetve a köz- és a magánszféra gyakorlatába történő integrálásának és általános érvényesítésének előmozdítása és ösztönzése, többek között a köz- és a magánszféra kapacitásának növelésével,
- jobb környezetvédelmi és éghajlat-politikai irányítás támogatása valamennyi szinten, ideértve a civil társadalom, a nem kormányzati szervezetek és a helyi szereplők fokozott bevonását is, és
- a hetedik környezetvédelmi cselekvési program végrehajtásának támogatása.

A LIFE program mostani, második többéves munkaprogramja figyelembe veszi a 2014–2017 közötti időszakban szerzett tapasztalatokat, illetve különösen a féldős értékelés során tett ajánlásokat⁽¹⁾, amelyek főként az alábbiakra vonatkoznak:

1. a pályázati és jelentéstételi eljárások egyszerűsítése;
2. a projekteredmények megismétlése;
3. a kommunikációs stratégia fejlesztése.

A pályázati eljárás egyszerűsítésével kapcsolatos intézkedések a LIFE program jelenlegi többéves munkaprogramjának szerves részét képezik (lásd az 5.1.1.1. szakaszt). A projekteredmények folytatásának, megismétlésének és/vagy átadásának szükségessége nagyobb hangsúlyt kap az odaítélés szakaszában (lásd az 5.1.1.2. szakaszt), és nagyobb támogatásban fog részesülni a beszerzés során. A jelentéstétel egyszerűsítésére a projektmenedzsmentre vonatkozó eljárások révén fog sor kerülni, és a kedvezményezettek hozzáférést kapnak egy olyan online adatbázishoz, amely lehetővé teszi a projekt legfontosabb mutatóival kapcsolatos adatgyűjtést. A kommunikációs stratégia fejlesztése beszerzés révén valósul meg. Ezek az intézkedések ezért nem szerepelnek részletesen a LIFE program jelenlegi többéves munkaprogramjában.

A LIFE program jelenlegi többéves munkaprogramja az uniós szakpolitika friss fejleményeit is figyelembe veszi, például a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervet⁽²⁾ és a „Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért” című közleményt⁽³⁾, és hídként fog szolgálni a „fenntarthatóság” jövőbeli támogatásához az Európai Unió pénzügyeinek jövőjéről szóló vitaanyagban⁽⁴⁾ körvonalazottaknak megfelelően. A következő változások kerültek be:

A Környezetvédelem alprogram tekintetében:

- a projekttémák számának csökkentése (87-ről 42-re) és nagyobb hangsúly fektetése arra, hogy a pályázók határozottabban foglalkozzanak az uniós szakpolitikai prioritásokkal, miközben nő az egyes alterületekkel, például a biológiai sokféleséggel és a körforgásos gazdasággal kapcsolatos projektek esélye, illetve az olyan projekteké is, amelyek erős és közvetlen hatást gyakorolnak az európai polgárok többségének egészségére,
- az irányítási és tájékoztatási projektek témáinak reorientációja, hogy nagyobb hangsúlyt kapjanak a konkrét tudatosság-növelő és irányítási kérdések.

(1) Lásd „A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának amely a LIFE program féldős értékelését kíséri”, COM(2017) 642, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2017:642:FIN>

(2) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az anyagkörforgás megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>

(3) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért, http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/index_en.htm

(4) https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-eu-finances_hu.pdf

Mindkét alprogram tekintetében:

- az eredményorientáltság további fokozása a környezetre vagy az éghajlatváltozásra gyakorolt mérhető hatásokra vonatkozó követelmény bevezetésével valamennyi kiemelt területen,
- a magánszektorbeli szervezetek további részvételének ösztönzése a piacközeli megközelítések mint a projekteredmények fenntarthatóságának biztosítására szolgáló eszközök előnyeinek kihangsúlyozásával. Támogató intézkedések, amelyek az eredmények kiterjesztése és megisméltése érdekében elősegítik a további magán és állami pénzügyi forrásokat mobilizáló, befektetésre kész, gazdasági és környezetvédelmi szempontból életképes projektek kidolgozását,
- a támogatáskezelési eljárások egyszerűsítése, különösen a kétlépcsős pályázati eljárás tesztelésével a kísérleti, a demonstrációs, a bevált gyakorlati, valamint a tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek esetében, ahogy azt a LIFE program félidős értékelése javasolja.

A LIFE program félidős értékelése és az Európai Parlament (az uniós támogatás vonatkozásában) ⁽¹⁾ megerősítette, hogy fontosak a projektek mérhető hatásai a gyakorlatban, és szükség van rájuk. A LIFE program teljesítménymutatókat tartalmaz, a többéves munkaprogramok pedig ezeknek megfelelő mennyiségi (kimeneti) és minőségi eredménymutatókat határoznak meg. Az ilyen mutatókról való programszintű jelentés érdekében a kedvezményezetteknek a konkrét kimeneti és eredménymutatók vonatkozásában projektszinten előre kell jelezniük és mérniük kell a környezeti, az éghajlati, valamint az irányítási és tájékoztató, vagyis társadalmi hatásokat ⁽²⁾. A tartós, vagyis időben fenntartható hatások biztosítására emellett megbízható mechanizmusokat kell kidolgozniuk annak érdekében, hogy a projektek a kiterjesztés és megisméltés révén a projekt eredeti területén túl is hatást fejtsenek ki. A projektpályázatok értékelése során ezért még inkább döntő odaítélési kritérium lesz az arra vonatkozó egyértelmű és koherens magyarázat, hogyan tervezik biztosítani a projekt tevékenységeinek és hatásainak folytatását, megisméltését és/vagy átadását. A környezetvédelemmel és az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívásokra adott, sikeresen demonstrált piacközeli megoldások a jellegüknél fogva különösen nagy eséllyel folytathatók, megisméltelhetők és/vagy átadhatók. Ezért e kritérium tekintetében magasabb pontszámot fognak kapni azok a projektpályázatok, amelyek hihetően és összefüggően ismertetik az arra vonatkozó stratégiát, hogyan valósul meg az értékesíthetőség a projekt időtartamának végére.

A félidős értékelés a LIFE rendelet 25. cikkével összhangban elemezte, majd megerősítette a LIFE programnak azt a képességét, hogy elősegíti a programon belüli szinergiák létrehozását. Az Európai Unió pénzügyeinek jövőjéről szóló vitaanyagok ⁽³⁾ kihangsúlyozzák a szociális dimenzió fontosságát az európai szakpolitikákban. A LIFE program esetében ennek további szinergiák kialakítására kell ösztönöznie a fenntartható fejlődés környezetvédelmi, gazdasági és szociális dimenziói között. Ezért pluszpontot fognak kapni azok a jól kidolgozott, többcélú megközelítések, amelyek az elsődleges környezeti vagy éghajlat-politikai célkitűzéseik mellett megcélozzák például a szociális integrációt vagy a gazdasági növekedést ⁽⁴⁾. Például a természet és a biológiai sokféleség védelmét szolgáló tevékenységek és a körforgásos gazdaság megerősítésére irányuló tevékenységek potenciálisan hozzájárulnak a közösségépítéshez és a társadalmi integrációhoz. A körforgásos gazdaság kihívásokkal nézhet szembe a gazdasági életképesség igazolása terén, és sok esetben fontos a szociális dimenzió figyelembevétele (például a hátrányos helyzetű személyek munkaerőpiaci integrációjához).

A LIFE program lehetővé tesz „egyéb projekteket” és „egyéb tevékenységeket”. Ez a rugalmasság lehetővé teszi az új megközelítésekkel, projekt típusokkal és támogatási szolgáltatásokkal való kísérletezést a meglévő projektek esetében és/vagy a hagyományos projektformák által nem vonzott érdekelt felek vonatkozásában. Például gyakran áthidalható lenne a szakadék a környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai megoldások LIFE projektekből való sikeres alkalmazása és a tényleges piacra jutásuk között, ha a legígéretesebb LIFE projektek egyedi támogatást kapnának a piacok és a potenciális befektetők eléréséhez. Ez lehet olyan kiegészítő projekt, amely a piaci hozzáférés támogatására, a projektspecifikus üzleti menedzsmentre és a pénzeszközök megszerzéséhez kapcsolódó coachingra, a körforgásos gazdasághoz kapcsolódó klaszterek létrehozásának támogatására és/vagy az ezeken belüli együttműködés támogatására, illetve a különösen magas uniós hozzáadott értékkel bíró projekteknél adandó éves díjakra összpontosít. Amennyiben az új költségvetési rendelet nagyobb rugalmasságot tesz lehetővé a konkrét eredményekhez kapcsolódó egyszögű támogatásokat illetően, ez kapacitásépítésre is használható a beruházási projektek „bankképessége” és a piaci hozzáférés tekintetében.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament 2017. április 27-i határozata az Európai Unió 2015-ös pénzügyi évre szóló általános költségvetésének végrehajtására vonatkozó mentesítéséről, III. szakasz – Bizottság (2016/2151(DEC)), (8) bekezdés, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P8-TA-2017-0143>

⁽²⁾ Ezek a LIFE program legfontosabb projektmutatói, lásd még a 7. szakaszt.

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-future-eu-finances_hu

⁽⁴⁾ Friss tanulmányok megerősítik, hogy a fenntartható beruházásokhoz intelligens szakpolitikákra és ösztönzőkre van szükség a szélesebb társadalom nagyobb arányú bevonása érdekében valamennyi ágazatban, különösen a helyi közösségek szintjén, illetve együttműködésben a polgárokkal és a kis- és középvállalkozásokkal, akik/ amelyek részvétele egyre fokozódik a digitális technológiák terjedése által lehetővé tett közösségi kezdeményezések révén vagy termelő-fogyasztóként (nem pusztán megvásárolják a villamos energiát, hanem például előállítják, tárolhatják vagy akár értékesíthetik), vö. Európai Politikai Stratégiai Központ, EPSC Strategic Notes, 25. szám, 2017. június 8., 14. o.

A LIFE programot a bizottsági szolgálatok és a végrehajtó ügynökség irányítja, amelynek ezt a feladatot közvetlen irányítás keretében kell végrehajtania. A végrehajtó ügynökség a C(2013) 9414 bizottsági határozat vagy az azt felváltó bármely határozat értelmében a megbízás korlátain belül és a bizottsági szolgálatok felügyelete alatt jár el. A programért a Bizottság teljeskörű felelősséggel tartozik. Azonban külső szakértők is szerződhetők, hogy segítsenek a bizottsági szolgálatoknak, illetve a végrehajtó ügynökségnek a munkavégzésben.

A többi európai finanszírozási programhoz viszonyított kiegészítő jelleg elvének alkalmazása révén, amelyet a LIFE rendelet (5), (11) és (13) preambulumbekzdése és 8. cikke is említ, a többéves munkaprogram végrehajtása gondoskodik a következetességről és a szinergiákról, valamint elkerüli a LIFE program és az egyéb uniós politikák és pénzügyi eszközök közötti átfedést, és törekszik a Horizont 2020 programhoz ⁽¹⁾ (a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó uniós kutatási és innovációs program), valamint annak munkaprogramjaihoz ⁽²⁾ viszonyított kiegészítő jelleg megvalósítására. Ez főként a különféle projekt típusokra és megközelítésekre vonatkozóan a felhívásokkal kapcsolatos pályázati útmutatókban ⁽³⁾ meghatározott támogathatósági kritériumok révén fog megvalósulni, a Horizont 2020 programhoz viszonyított kiegészítő jellegre törekedve. A kettős finanszírozás elkerülése a kiválasztási szakaszban végzett összevetés és utólagos ellenőrzések révén történik. A LIFE program keretében történő finanszírozásból kizárásra kerülnek a kutatásra vagy a nagy méretű infrastruktúra kialakítására irányuló projektek.

A többéves munkaprogram struktúrája a LIFE rendelet 24. cikkének (2) bekezdésében megadott struktúrát követi, és csak szükség esetén foglalkozik külön-külön a Környezetvédelem és az Éghajlat-politika alprogrammal.

A program a 2018. január 1-jétől a 2020. december 31-ig tartó időszakra terjed ki.

1.1. A Környezetvédelem alprogram

A Környezetvédelem alprogram három **kiemelt területet** tartalmaz: Környezet és erőforrás-hatékonyság, Természet és biológiai sokféleség, valamint Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás (a LIFE rendelet 9–12. cikke). Minden egyes kiemelt terület több **tematikus prioritásra** terjed ki, ezek a LIFE rendelet III. mellékletében található felsorolásban szerepelnek.

A 2018–2020. évi többéves munkaprogram meghatározza a tematikus prioritásokat végrehajtó **projekttémákat**.

1.2. Az Éghajlat-politika alprogram

Az Éghajlat-politika alprogram Az éghajlatváltozás mérséklése, az Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz és az Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás **kiemelt területet** tartalmazza (a LIFE rendelet 13–16. cikke). Mindegyik kiemelt terület több olyan, a 4. szakaszban meghatározott **szakpolitikai területet** tartalmaz, amely vélhetően különös érdeklődésre tart számot a jelenlegi többéves munkaprogram által lefedett időszakban.

2. A FORRÁSOK ELOSZTÁSA A KÜLÖNBÖZŐ KIEMELT TERÜLETEK ÉS TÁMOGATÁSI FORMÁK KÖZÖTT – A 24. CIKK (2) BEKEZDÉSÉNEK a) PONTJA

A LIFE rendelet 4. cikke értelmében a **LIFE program 2014 és 2020 között történő végrehajtására biztosított teljes pénzügyi keretösszeg** 3 456 655 000 EUR, melynek 75 %-a a Környezetvédelem alprogramra (2 592 491 250 EUR), 25 %-a pedig az Éghajlat-politika alprogramra fordítandó (864 163 750 EUR).

A 2014–2017 közötti időszakban 1 349 millió EUR nagyságú összeg került elkülönítésre a Környezetvédelem alprogramra, illetve 446 millió EUR nagyságú összeg az Éghajlat-politika alprogramra. A 2018–2020 közötti időszak vonatkozásában 1 657 millió EUR marad elérhető.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1290/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogram (2014–2020) részvételi és terjesztési szabályainak megállapításáról, valamint az 1906/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 81. o.).

⁽²⁾ A Horizont 2020 utolsó munkaprogramja a 2018–2020 közötti időszakra vonatkozik. A Horizont 2020 az alábbi három fő prioritásra összpontosít: az Unió világviszonylatú tudományos kiválóságának megerősítése érdekében elő kívánja segíteni a kiváló tudományos tevékenységet, a vállalkozások – többek között a mikro-, kis- és középvállalkozások (kkv-k) – és az innováció támogatása érdekében ipari szerepvállalásra kíván ösztönözni, illetve kezelni kívánja a társadalmi kihívásokat, s ezáltal – a tevékenységeknek a kutatástól a piacig terjedő teljes tartományát támogatásban részesítve – közvetlen választ kíván adni az Európa 2020 stratégiában megjelölt kihívásokra. A Horizont 2020 keretében a környezetvédelmi és éghajlat-politikai célú kutatásokra és innovációra különféle fellépések és együttműködési lehetőségek révén kerül sor, különösen az „éghajlat-politika, környezet, erőforrás-hatékonyság és nyersanyagok” és az „élelmiszerbiztonság, fenntartható mezőgazdaság és erdőgazdálkodás, tengerkutatás, tenger- és belvíz-hasznosítási célú kutatás, valamint a biogazdaság” társadalmi kihívás területén. Ezzel kapcsolatban a környezetvédelmi kutatás és innováció célja az erőforrás- és vízhatékony és az éghajlatváltozásra rugalmasan reagáló gazdaság és társadalom létrehozása.

⁽³⁾ Az egyes pályázati felhívásokra vonatkozó pályázati útmutatók megtalálhatók a LIFE honlapján: <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life.htm>

A LIFE rendelet megadja továbbá a teljes költségvetés **projektek** számára elkülönítendő minimális arányát (81 %, a LIFE rendelet 17. cikkének (4) bekezdése) és a tevékenységi támogatásokra elkülöníthető költségvetési források maximális arányát, amelyet **integrált projektekre** lehet fordítani (30 %, a LIFE rendelet 17. cikkének (5) bekezdése).

A LIFE rendelet 4. cikke jelenleg átdolgozás alatt áll, hogy magában foglaljon egy 4 500 000 EUR nagyságú hozzájárulást az Európai Szolidaritási Testület részére olyan projektekre, amelyek az egész Európai Unióban fiatal önkénteseket vonnak be a környezetvédelmi és éghajlat-politikai fellépésekbe ⁽¹⁾.

A LIFE projekteket **tevékenységi támogatásokkal** vagy adott esetben **pénzügyi eszközökkel** kell finanszírozni (a LIFE rendelet 17. cikkének (4) bekezdése).

A LIFE rendelet 24. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján ez a **többéves munkaprogram meghatározza az egyes kiemelt területek és támogatási típusok szerint** kiutalandó összegeket.

Teljes elkülönített összeg a finanszírozási típusok szerint mindkét alprogram esetében

2018–2020. évi költségvetés	Millió EUR
Projektek és működési támogatás	
Tevékenységi támogatás	1 263,44
Működési támogatás	36,00
Pénzügyi eszközök	75,00
Közbeszerzés	252,70
Támogatási kiadások	29,92
Összesen	1 657,06

Teljes elkülönített összeg a kiemelt területek szerint, 2018–2020

Kiemelt területek	Környezet és erőforrás-hatékonyosság	Természet és biológiai sokféleség	Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás	Európai Szolidaritási Testület	Az éghajlatváltozás mérséklése	Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz	Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás
Területenként összesen (millió EUR)	444,81	632,55	143,38	4,50	230,50	123,85	47,55
Részösszeg	1 627,14						
Támogatási kiadások (ATA)	29,92						
Összesen	1 657,06						

A kiemelt területek és finanszírozási típusok számára elkülönített összegek indikatív jellegűek. A tevékenységi támogatások esetében a végleges elkülönített összeg az egyes kiemelt területeken benyújtott finanszírozható projektpályázatok tényleges számától függ. A pénzügyi eszközök számára és az ezek között elkülönített költségvetési összegek a LIFE program időtartama alatt a tényleges igénybevétel szerint módosíthatók. A költségvetési rendeletnek ⁽²⁾ megfelelően a LIFE rendeletben meghatározott határértékeken belül a kiemelt területek közötti újraelosztások nem haladhatják meg az érintett kiemelt területek számára elkülönített összeg 5 %-át.

⁽¹⁾ Az Európai Szolidaritási Testületről szóló rendeletre vonatkozó javaslat szövegével és a kapcsolódó jogalkotási eljárás jelenlegi állásával kapcsolatos további információért lásd az alábbi internetes oldalt: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=COM%3A2017%3A262%3AFIN>

⁽²⁾ A 966/2012/EU, Euratom rendelet.

2.1. A Környezetvédelem alprogram

E többéves munkaprogram időtartama alatt a Környezetvédelem alprogram költségvetése 1 243,81 millió EUR ⁽¹⁾.

A Környezetvédelem alprogram keretében a tevékenységi támogatással támogatott projektek számára előirányzott költségvetési források bizonyos százalékát a természet és a biológiai sokféleség megőrzését támogató projektekre kell fordítani, ideértve az ezzel kapcsolatos tájékoztatást és irányítást, a technikai segítségnyújtási és az előkészítő projekteket is (a LIFE rendelet 9. cikkének (3) bekezdése) ⁽²⁾. A költségvetés projektek számára előirányzott részének maradékát a Környezet és erőforrás-hatékonyság és a Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás kiemelt terület keretében finanszírozott projektekre kell fordítani.

Tájékoztató jellegű elkülönített összegek a Környezetvédelem alprogram területén nyújtott finanszírozás típusa szerint

2018–2020. évi költségvetés	Millió EUR
Tevékenységi támogatás (*)	
— Kapacitásépítést célzó projektek	7,75
— Technikai segítségnyújtási projektek	2,95
— Egyéb tevékenységi támogatás	992,37
Pénzügyi eszköz (**)	
Természetitőke-finanszírozási eszköz (NCFE)	p. m.
Működési támogatás	27,00
Közbeszerzés	193,67
Támogatási kiadások (***)	20,07
Összesen	1 243,81

(*) A LIFE rendelet 17. cikkének (5) bekezdése szerint a tevékenységi támogatással támogatott projektek számára előirányzott költségvetési források 30 %-át integrált projektekre kell fordítani. Az integrált projektekre vonatkozó pályázatok tényleges számának függvényében a fel nem használt forrásokat más, tevékenységi támogatással finanszírozott projektekre kell fordítani.

(**) A pénzügyi eszközök végrehajtásához kapcsolódó igazgatási költségek maximális szintje nem haladhatja meg a pénzügyi eszközök teljes pénzügyi keretének 7 %-át.

(***) Beleértve a LIFE program teljes hozzájárulását a végrehajtó ügynökség 14,58 millió EUR nagyságú költségvetéséhez, 2,33 millió EUR nagyságú hozzájárulással az Éghajlat-politika alprogram keretében.

Tájékoztató jellegű elkülönített összegek a Környezetvédelem alprogram területén nyújtott finanszírozás típusa szerint

A kiemelt területek és finanszírozási típusok számára elkülönített összegek indikatív jellegűek. A pénzügyi eszközök számára és az ezek között elkülönített költségvetési összegek a LIFE program időtartama alatt a tényleges igénybevétel szerint módosíthatók. A LIFE rendeletben meghatározott határértékeken belül a kiemelt területek közötti újraelosztások nem haladhatják meg az érintett kiemelt területek számára elkülönített összeg 5 %-át.

⁽¹⁾ Költségvetési okokból ebből az összegből 2,33 millió EUR a végrehajtó ügynökség költségvetéséhez való hozzájárulás az Éghajlat-politika alprogramból.

⁽²⁾ A Környezetvédelem alprogram keretében projekt-támogatás formájában támogatott, a természet és a biológiai sokféleség megőrzésére irányuló projektek részére előirányzott költségvetési források százalékos arányának a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és a 614/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 1293/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 9. cikke (4) bekezdése szerinti megnöveléséről szóló, 2017. november 16-i (EU) 2018/93 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (a továbbiakban: a természet és a biológiai sokféleség megőrzésére előirányzott költségvetési források százalékban kifejezett arányának növeléséről szóló felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet)(HL L 17., 2018.1.23., 5. o.).

2.2. Az Éghajlat-politika alprogram

E többéves munkaprogram keretében az Éghajlat-politika alprogram költségvetése 413,25 millió EUR. A kiemelt területek szerinti elosztás indikatív jellegű, és az egyes kiemelt területeken tevékenységi támogatásra benyújtott pályázatok tényleges számától, valamint az energiahatékonyság magánfinanszírozási eszköze (amely csak erre az alprogramra jellemző) és természetitőke-finanszírozási eszköz piaci igénybevételétől függ.

Tájékoztató jellegű elkülönített összegek az Éghajlat-politika alprogram területén nyújtott finanszírozás típusa szerint

2018–2020. évi költségvetés		Millió EUR
Tevékenységi támogatás (*)		
Kapacitásépítést célzó projektek		3,00
Technikai segítségnyújtási projektek		0,78
Egyéb tevékenységi támogatás		256,59
Pénzügyi eszközök (**)		
Az energiahatékonyság magánfinanszírozási eszköze (PF4EE)		75,0
Természetitőke-finanszírozási eszköz (NCFE)		p. m.
Működési támogatás		9,00
Közbeszerzés		59,03
Támogatási kiadások (***)		9,85
Összesen		413,25

(*) A LIFE rendelet 17. cikkének (5) bekezdése szerint a tevékenységi támogatással támogatott projektek számára előirányzott költségvetési források 30 %-át integrált projektekre kell fordítani. Az integrált projektekre vonatkozó pályázatok tényleges számának függvényében a fel nem használt forrásokat más, tevékenységi támogatással finanszírozott projektekre kell fordítani.

(**) A pénzügyi eszközök végrehajtásához kapcsolódó igazgatási költségek maximális szintje nem haladhatja meg a pénzügyi eszközök teljes pénzügyi keretének 7 %-át.

(***) Az Éghajlat-politika alprogram keretében nyújtott, a végrehajtó ügynökség költségvetéséhez való 2,33 millió EUR nagyságú hozzájárulás a LIFE program teljes hozzájárulásának része.

3. A KÖRNYEZETVÉDELME ALPROGRAMRÓL SZÓLÓ III. MELLÉKLETBEN ELŐÍRT TEMATIKUS PRIORITÁSOKAT VÉGREHAJTÓ PROJEKTTÉMÁK (A LIFE RENDELET 24. CIKKE (2) BEKEZDÉSÉNEK b) PONTJA)

A LIFE rendelet (36) preambulumbekzdésének és 24. cikkének megfelelően a többéves munkaprogram tartalmazza a tematikus prioritásokat végrehajtó projekttémák nem kimerítő felsorolását, az erőfeszítéseket pedig konkrét környezetvédelmi és kapcsolódó irányítási és tájékoztatói szakpolitikai prioritásokra és cselekvési területekre kell összpontosítani a Környezetvédelem alprogram keretében. A LIFE rendelet (22) preambulumbekzdése értelmében a Bizottságnak a Környezetvédelem alprogram projektjei uniós hozzáadott értékének vizsgálata során különös figyelmet kell szentelnie a projekt témáin belül megvalósított tematikus prioritásokhoz való hozzájárulásuknak. A projekttémák tehát előnyhöz juttatják azokat a projekteket, amelyek stratégiai szempontból fontos szakpolitikai területekkel foglalkoznak, ugyanakkor más területeken nyitottak maradnak az észszerű javaslatokra és az új kihívásokra való reagálással kapcsolatos új ötletek elfogadására.

A tevékenységi támogatással támogatott projektekre elkülönített források bizonyos százalékát a természet és a biológiai sokféleség megőrzését támogató projektekhez kell hozzárendelni ⁽¹⁾. A forrásoknak a LIFE+ rendelethez képest fokozott mértékű elkülönítése korlátozza a Környezetvédelem alprogramba tartozó egyéb tematikus prioritások projektjei számára rendelkezésre álló költségvetést, ezért ez további ok a források célzottabb felhasználására ezeken a területeken.

Meg kell jegyezni, hogy nincs kizárva a felsorolásban nem szereplő témákkal kapcsolatos projektek finanszírozása. Azok a jó minőségű projektek, amelyek megfelelnek a támogathatósági és kiválasztási kritériumoknak, szintén megkaphatják a finanszírozást. E felsorolás elkészítése ezért a többéves munkaprogram teljes időtartama tekintetében biztosítja a LIFE program célkitűzéseinek megvalósításához szükséges rugalmasságot, valamint a potenciális pályázók számára a pályázatok tervezéséhez, előkészítéséhez és benyújtásához szükséges stabilitást.

3.1. Környezet és erőforrás-hatékonyság kiemelt terület

A LIFE rendelet 10. cikkének a) pontja értelmében az e kiemelt területnek megfelelő projekttemák és a LIFE rendelet III. mellékletében felsorolt, ide kapcsolódó tematikus prioritások konkrét célkitűzései különösen a következők: „a környezeti kihívásokra irányuló, ismétlésre, átadásra vagy más területeken történő általános érvényesítésre alkalmas **szakpolitikai vagy irányítási megközelítések, bevált gyakorlatok és megoldások kidolgozása, vizsgálata és demonstrációja**, ideértve az innovatív technológiák kidolgozását és demonstrációját is, a környezet és az egészség közötti kapcsolatra is figyelemmel és támogatva az erőforrás-hatékonysággal kapcsolatos politikákat és jogszabályokat, az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemtervét is beleértve”. Az innovatív vezetési megközelítések közé tartozik különösen az állami, a magán és a civil társadalom szereplőinek közös kísérletezése a várhatóan közvetlen és mérhető pozitív környezeti hatásokat gyakorló értékláncok mentén. Ezért az összes projektnek, amely e kiemelt terület alá tartozik, a LIFE rendelet 18. cikkének a) és b) pontja szerinti kísérleti vagy demonstrációs projektnek kell lennie, de ezek nem összpontosíthatnak kutatásra. Korlátozott kutatás megengedett az előkészítő és/vagy nyomonkövetési fellépések részeként. E kiemelt terület és az alább felsorolt projekttemák egyike alá tartozó demonstrációs projektek esetében azoknak a projekteknek kell elsőbbséget biztosítani, amelyek **EU-szerte új vagy ismeretlen** fellépéseket, módszereket vagy megközelítéseket alkalmaznak, próbálnak ki, értékelnek és terjesztenek.

A LIFE program teljesítményének mérése a kísérleti és a demonstrációs projektekhez kapcsolódó, a jelen kiemelt terület keretében vett célkitűzések, illetve különösen az erőforrás-hatékony gazdaságra való áttéréshez, valamint a környezet minőségének védelméhez és javításához való hozzájárulás vonatkozásában a LIFE projekteknek tulajdonítható környezeti javulás alapján történik. Ezért az ehhez a kiemelt területhez kapcsolódó valamennyi LIFE projektnek olyan fellépéseket kell tartalmaznia, amelyek **projekt időtartama alatt közvetlen és mérhető hatást gyakorolnak a környezetre**.

LIFE rendelet, III. melléklet

- a) **A vízre és azon belül a tengeri környezetre vonatkozó tematikus prioritások:** az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemtervében és a hetedik környezetvédelmi cselekvési programban a vízre vonatkozóan előírt konkrét célkitűzések végrehajtására irányuló tevékenységek, különösen:
- i. a 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽²⁾ végrehajtásának integrált megközelítései;
 - ii. a 2007/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽³⁾ végrehajtására irányuló tevékenységek;
 - iii. a 2008/56/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽⁴⁾ a tengervizek jó környezeti állapotának elérését célzó intézkedési programjának végrehajtására irányuló tevékenységek;
 - iv. a vízkészletek biztonságos és hatékony felhasználását, a mennyiségi vízgazdálkodás fejlesztését, a jó vízminőség megőrzését, a vízkészletekkel történő visszaélések megakadályozását és a vízkészletek állapotromlásának megelőzését biztosító intézkedések.

⁽¹⁾ A természet és a biológiai sokféleség megőrzésére előirányzott költségvetési források százalékban kifejezett arányának növeléséről szóló felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet által módosítva.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (HL L 327., 2000.12.22., 1. o.).

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2007/60/EK irányelve (2007. október 23.) az árvízveszélyek értékeléséről és kezeléséről (HL L 288., 2007.11.6., 27. o.).

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/56/EK irányelve (2008. június 17.) a tengeri környezetvédelmi politika területén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv) (HL L 164., 2008.6.25., 19. o.).

Az EU-ban komoly problémát jelent a vízminőség, az áradások és az aszályok költséghatékony kezelése. A vízügyi ágazatban felmerülő kihívásokra és lehetőségekre való reagálás során a szereplőknek átfogó megközelítést kell alkalmazniuk. A víz-keretirányelv, az árvízvédelmi irányelv és a vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség prioritásainak végrehajtásával összhangban a projekteknek olyan fellépések kidolgozására és főként végrehajtására kell összpontosítani, amelyek segíthetnek a tagállamoknak valóban integrált vízkészlet-gazdálkodást bevezetni, szükség esetén pedig ösztönzik az ökoszisztéma-alapú megközelítéseket. A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtására irányuló fellépések keretében különös figyelmet kell fordítani az új terhelésekre és hatásokra, valamint ösztönözni kell a tengerparti övezetek integrált kezelésének fejlesztését és a hatékonyabb tengeri területrendezést. A vízügyi ágazat tekintetében a vízszolgáltatások (ivóvíz előállítás vagy a szennyvíz kezelése) biztosításához használt technológiák és eljárások nemsokára elérik teljes kiépítettségüket. A vízzel kapcsolatos európai innovációs partnerség kiemelt területeinek megfelelően a jelenlegi kihívás kettős: i. a megfelelő végrehajtás költséghatékony, erőforrás-hatékony és jogilag megfelelő eredménnyel járó biztosítása, és ii. az e területen felmerülő új problémák kezelésére való képesség biztosítása.

Ezért az alábbi projekttemák kapnak elsőbbséget:

Víz, áradások és aszály – III. melléklet, A. szakasz, a) pont, i–ii. alpont

1. **Árvízzel és/vagy aszályokkal kapcsolatos kockázatkezelési** fellépések végrehajtása legalább egy intézkedés alkalmazásával az alábbiak közül:
 - természetalapú megoldások, amelyek olyan természetes vízmegtartó intézkedésekből állnak, amelyek növelik a víz beszívargását és tárolását, és eltávolítják a szennyező anyagokat természetes vagy ahhoz hasonló eljárások során, beleértve a folyók, tavak, delták és partok morfológiájának és/vagy a kapcsolódó élőhelyek helyreállítását, ideértve az árterületeket és a mocsári területeket is,
 - megelőzésre és védelemre szolgáló eszközök és technikák a szakpolitika támogatása, a földhasználat megtervezése, a kockázatcsökkentés, az eseményeket követő alkalmazkodóképesség és a vészhelyzetkezelés érdekében, és/vagy
 - integrált kockázatértékelési és kockázatkezelési megközelítések, amelyek figyelembe veszik a társadalmi sebezhetőséget, és az alkalmazkodóképesség fejlesztésére törekednek a társadalmi elfogadás biztosítása mellett.
2. Projektek, amelyek a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekben megnevezett és a földhasználatból vagy a vízhasználatból eredő **hidromorfológiai terhelések** kezelésével foglalkoznak a víz-keretirányelv célkitűzései által előírt megfelelő vízminőség vagy lehetséges megfelelő vízminőség elérése érdekében.
3. A **tápanyagok** és az emberi és/vagy mezőgazdasági eredetű **organikus szennyezés integrált kezelése** a szennyezés közvetlen eltávolításával. A tervezett fellépéseket átfogó hiányelemzéssel⁽¹⁾ kell azonosítani, meghatározva a vízgyűjtők szintjén szükséges intézkedéseket, amelyekkel a víz-keretirányelv és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv követelményei teljesíthetők, figyelembe véve, mi valósult meg a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv⁽²⁾, a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló irányelv⁽³⁾, a fürdővízminőségi irányelv⁽⁴⁾ és a felszín alatti vizekről szóló irányelv⁽⁵⁾ révén.
4. A vízi környezetben lévő **kémiai szennyező anyagok** által okozott terhelés csökkentése a kiemelt anyagok és a vízgyűjtők meghatározott szennyező anyagaiként azonosított egyéb vegyi anyagok kibocsátásának a forrásnál való csökkentésével, megfelelő helyettesítő anyagok⁽⁶⁾ vagy alternatív technológiák segítségével.
5. **Víztakarékosági intézkedések** végrehajtása, hogy a vízhiánnyal küzdő területeken a vonatkozó vízgyűjtő-gazdálkodási tervek alapján csökkenjen a víztestekre nehezedő minőségi és mennyiségi nyomás.

⁽¹⁾ A vizek jelenlegi állapota és a megfelelő vízminőség eléréséhez szükséges terheléscsökkentés közötti hiány elemzése a víz-keretirányelv 11. cikkének (1) bekezdéséből következően, miszerint a tagállamoknak intézkedési programokat kell kidolgozniuk „a 4. cikkben megállapított célkitűzések elérése érdekében” (megfelelő minőség) „figyelembe véve az 5. cikk által megkívánt elemzések eredményeit” (a terhelés és a hatások elemzése). A 11. cikk (8) bekezdése azt is meghatározza, hogy az intézkedési programokat hatévente felül kell vizsgálni. A részletekért lásd a víz-keretirányelvről szóló jelentésre vonatkozó, 2016. évi útmutatót (http://cdr.eionet.europa.eu/help/WFD/WFD_521_2016/Guidance/WFD_ReportingGuidance.pdf), különösen a 10.1.8.2. fejezetet (245. o.) (annak leírása, miről kell jelentést készíteniük a tagállamoknak az egyes jelentős terheléstípusokra vagy vegyi anyagokra vonatkozó hiánymutatók tekintetében), valamint a 10.1.4. és 10.1.5. fejezetet.

⁽²⁾ A Tanács 91/271/EGK irányelve (1991. május 21.) a települési szennyvíz kezeléséről (HL L 135., 1991.5.30., 40. o.).

⁽³⁾ A Tanács 91/676/EGK irányelve (1991. december 12.) a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről (HL L 375., 1991.12.31., 1. o.).

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/7/EK irányelve (2006. február 15.) a fürdővizek minőségéről és a 76/160/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 64., 2006.3.4., 37. o.).

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/118/EK irányelve (2006. december 12.) a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről (HL L 372., 2006.12.27., 19. o.).

⁽⁶⁾ A „megfelelő helyettesítő anyag” olyan vegyi anyag, amely ugyanolyan kívánt hatást ér el kisebb környezeti hatás mellett.

Tenger- és partiövezet-gazdálkodás – III. melléklet, A. szakasz, a) pont, iii. alpont

1. Olyan eszközök, technológiák vagy gyakorlatok alkalmazása, amelyekkel **biztosítható a tengeri környezethez kapcsolódó emberi tevékenységek fenntarthatósága**, többek között az emberi tevékenységek által a tengeri környezetre gyakorolt nyomás csökkentésével és legalább az alábbi egyik, nagy aggodalomra okot adó téma kezelésével:
 - víz alatti zajszenyezés,
 - a tengerfenék zavarása,
 - mélytengeri bányászat,
 - halászat,
 - mezőgazdaság, és/vagy
 - hajózás.
2. **A tengeri hulladék vagy a szennyező anyagok megelőzésére és csökkentésére** irányuló projektek, amelyek a tengeri hulladék és a szennyező anyagok szárazföldi és/vagy tengeri forrásaival foglalkoznak.

Vízügyi ágazat – III. melléklet, A. szakasz, a) pont, iv. alpont

1. Az ivóvízzel és a településiszennyvíz-tisztító rendszerekkel kapcsolatos technológiák alkalmazása **erőforrás-hatékony eljárások** használatával a vízszolgáltatások biztosítása érdekében ⁽¹⁾, illetve a szennyvíz kezelése során helyszíni eljárások és/vagy ellenőrzési folyamatok segítségével az **új szennyező anyagok és/vagy kórokozók kibocsátásának csökkentése vagy megszüntetése** érdekében.
2. Olyan eszközök használata, amelyek a **vidéki területeken** az ivóvíz minőségéről szóló irányelvnek és a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek megfelelő, **erőforrás-hatékony vízszolgáltatást** biztosítanak ⁽²⁾.
3. Az **újrahasznosított/visszanyert víz** tekintetében **eredményesebb és hatékonyabb megoldások** és/vagy kezelési lehetőségek fejlesztése, az alábbiak egyikének végrehajtásával:
 - koncepciók a(z) (alternatív) vízszolgáltatás, a szennyvízkezelés és az erőforrások újrafelhasználása, újrahasznosítása és újrafeldolgozása terén ⁽³⁾,
 - a források ellenőrzésére szolgáló módszerek és költséghatékony helyszíni technológiák az új szennyező anyagok és kórokozók szennyvízkezelő-rendszerbe való kibocsátása terén,
 - intelligens technológiákat és decentralizált rendszereket alkalmazó és az alternatív vízforrásokra összpontosító víztisztítási innovációs központok olyan régiókban, ahol jelenleg nincsenek megfelelő csatornahálózatok vagy szennyvízkezelő és -tisztító létesítmények,
 - következetes megközelítés a víz-, az energia- és az erőforrás-veszteség elkerülése érdekében az ipari termelésben és/vagy a víz- és szennyvíz-infrastruktúrával kapcsolatban.

LIFE rendelet, III. melléklet

- b) **A hulladékra vonatkozó tematikus prioritások:** az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemtervében és a hetedik környezetvédelmi cselekvési programban a hulladékra vonatkozóan előírt konkrét célkitűzések végrehajtására irányuló tevékenységek, különösen:
- i. a hulladékra vonatkozó tervek és programok végrehajtásának integrált megközelítései;
 - ii. a hulladékokról szóló uniós jogszabályok kidolgozására és végrehajtására irányuló tevékenységek, különös tekintettel az uniós hulladékhierarchia első lépcsőfokaira (megelőzés, újrahasznosítás és újrafeldolgozás);
 - iii. a termékek erőforrás-hatékonyágára és életciklusuk során mérhető hatásaikra, a fogyasztási mintákra és a gazdaság anyag-függőségének csökkentésére irányuló tevékenységek.

A hulladék tekintetében az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve és a hetedik környezetvédelmi cselekvési program arra törekszik, hogy 2020-ra megvalósítsa az alábbi általános célkitűzéseket:

- a hulladéktermelés csökkentése,
- az újrafeldolgozás és újrahasznosítás maximalizálása,

⁽¹⁾ Például a víz kezelése és a vízgazdálkodás során felhasznált energia mennyiségének csökkentése és a vízveszteség csökkentése céljából.

⁽²⁾ A vidéki területeken élő lakosság a városi területeken kívül élő lakosság. A városi területek a következő módszerrel azonosíthatók: 1. a 1 km²-es ráccsellánkénti népsűrűség (300 fő/km²); 2. a népsűrűségi küszöbérték felett a csoportosított ráccsellákra vonatkozó minimum küszöbérték (5 000 fő). További információkért lásd a következő honlapot: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Urban-rural_typology

⁽³⁾ Például a talajban lévő tápanyagok (P, K, N) és szerves vegyületek.

- az égetés nem újrafeldolgozható anyagokra való korlátozása, és
- a hulladéklerakás nem újrafeldolgozható és nem hasznosítható hulladéokra való korlátozása.

Ezért az alábbi projekttemák kapnak elsőbbséget:

A hulladékokról szóló jogszabályok végrehajtása – III. melléklet, A. szakasz, b) pont, i–ii. alpont

1. **Hulladékkezelési** (elkülönített gyűjtés, válogatás és újrafeldolgozás) módszerek alkalmazása az Európai Unió legkülső régióiban ⁽¹⁾ vagy olyan szigeteken ⁽²⁾, amelyek állandó lakossága nem éri a 250 000 főt ⁽³⁾.
2. **Innovatív megoldások** alkalmazása, megcélozva az alábbiak egyikét:
 - az **elektromos és elektronikus berendezések hulladékainak és/vagy a hulladékelemek és hulladékkumulátorok** elkülönített gyűjtése és újrafeldolgozása vagy az elektromos és elektronikus berendezések hulladékainak és/vagy a hulladékelemek és hulladékkumulátorok újrafeldolgozása,
 - a **hulladékká vált gépjárművek** bontása és újrafeldolgozása,
 - az építmények vagy épületek **szelektív bontása**, amely hozzáadott értékkel rendelkező, újrafeldolgozott ⁽⁴⁾ anyagokat vagy termékeket eredményez,
 - a **műanyagok** ⁽⁵⁾ válogatása és hozzáadott értéket teremtő újrafeldolgozása,
 - a **biohulladékok** elkülönített gyűjtése és újrafeldolgozása, és/vagy
 - az **összetett anyagok** újrafeldolgozása a **kritikus fontosságú nyersanyagok visszanyerése érdekében**.

Magyarázó megjegyzés:

Az említett innovatív megoldásokat és a LIFE projektet kiegészítendő, a projekt futamideje során és azt követően a hulladékhierarchiának megfelelően az egyéb releváns hulladékgazdálkodási műveletekre is törekedni kell.

3. **A hulladékban lévő veszélyes anyagok azonosítása** ⁽⁶⁾ és **elkülönítése** annak érdekében, hogy lehetővé váljon a kezelt hulladék hozzáadott értéket eredményező újrafeldolgozása ⁽⁷⁾ és a veszélyes anyagok biztonságos ártalmatlantítása a projekt keretében.

Hulladék- és erőforrás-hatékonyság – III. melléklet, A. szakasz, b) pont, iii. alpont

1. **Új üzleti és/vagy fogyasztási modellek és/vagy megközelítések alkalmazása az erőforrás-hatékonyság támogatása érdekében** az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemtervében ⁽⁸⁾ és a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési tervben ⁽⁹⁾ meghatározott kiemelt ipari ágazatokban, a termékek tartósságára, újrahasznosítására, javítására és újrafeldolgozására, valamint az alternatív értékesítési folyamatokra összpontosítva. Az új üzleti modellek és megközelítések alkalmazásának már a projekt futamideje során
 - az erőforrás-felhasználás (vagyis a fő hatásoktól függően az anyaghasználat, az energia- és/vagy vízhasználat) csökkenésével kell járnia, és

⁽¹⁾ Guadeloupe, La Réunion, Mayotte, Francia Guyana és Martinique, Saint-Martin (Franciaország); Madeira, Azori-szigetek (Portugália); Kanári-szigetek (Spanyolország), lásd: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/outermost-regions/

⁽²⁾ A szigetek olyan területek, amelyek területe meghaladja az 1 km²-t; a sziget és a szárazföld közötti minimális távolság 1 km; az állandó lakosság több mint 50 fő; nincs állandó kapcsolat (híd, alagút, töltés) a sziget és a szárazföld között. A fogalom meghatározáshoz lásd: Regional focus no 01/2011, „Regional typologies: a compilation”; Európai Unió Regionális Politika; http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/focus/2011_01_typologies.pdf

⁽³⁾ Az érintett illetékes hatóságok legfrissebb nyilvánosan elérhető adatai szerint.

⁽⁴⁾ A hozzáadott érték azt jelenti, hogy jó minőségű termékként, vagyis nem adalékanyagként hasznosítható újra. A koncepcióval kapcsolatban lásd: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Úton a körkörös gazdaság felé: „zéró hulladék” program Európa számára, COM(2014) 398 final, 2014.7.2., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52014DC0398>

⁽⁵⁾ Ez magában foglalja a műanyag csomagolást.

⁽⁶⁾ Beleértve a jellemzést.

⁽⁷⁾ A hozzáadott érték azt jelenti, hogy jó minőségű termékként, vagyis nem adalékanyagként hasznosítható újra. A koncepcióval kapcsolatban lásd: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Úton a körkörös gazdaság felé: „zéró hulladék” program Európa számára, COM(2014) 398 final, 2014. július 2., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52014DC0398>

⁽⁸⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve, COM(2011) 571 végleges, 2011. szeptember 20., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2011:0571:FIN>

⁽⁹⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az anyagkörforgás megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv COM(2015) 614 final, 2015. december 2., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015DC0614>

- támogatnia kell a kis- és középvállalkozások (kkv-k) ⁽¹⁾ átalakulását és/vagy
- integrálnia kell a szociális dimenziót az üzleti modellbe.

Magyarázó megjegyzés:

Az alternatív eljárások többek között magukban foglalják a megosztást vagy lízinget, az újragyártást, az ipari szimbiózist, az élelmiszer-ellátási láncok, a szállítás és a mobilitás optimalizálását, a fenntartható épületeket vagy építkezéseket/lebontást.

LIFE rendelet, III. melléklet

- c) **Az erőforrás-hatékonyságra vonatkozó tematikus prioritások, beleértve a talajt és az erdőket, valamint a zöld és a körforgásos gazdaságot:** az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve és a hetedik környezetvédelmi cselekvési program végrehajtására irányuló olyan tevékenységek, amelyekre nem vonatkoznak az e mellékletben említett egyéb tematikus prioritások, különösen:
- i. az ipari szimbiózisra és a tudástranszferre, valamint a körforgásos és zöld gazdaság irányába történő elmozdulás új modelljeinek kidolgozására irányuló tevékenységek;
 - ii. a talajvédelmi tematikus stratégiára irányuló tevékenységek (a Bizottság 2006. szeptember 22-i „A talajvédelemről szóló tematikus stratégia” című közleménye), különös tekintettel a talajfedés mérséklésére és kompenzálására, valamint a jobb földhasználatra;
 - iii. az erdők megfigyelésére és az információs rendszerekre, valamint az erdőtüzek megelőzésére irányuló tevékenységek.

Az erőforrás-hatékonyságra vonatkozó tematikus prioritásokat – többek között a talajt és az erdőket, valamint a zöld és a körforgásos gazdaságot – érintő projektek az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve, a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv ⁽²⁾, a talajvédelemről szóló tematikus stratégia ⁽³⁾ és a 2013. évi uniós erdőgazdálkodási stratégia ⁽⁴⁾ végrehajtására irányulnak.

Az ipari szimbiózis, a tudástranszfer, illetve a körforgásos és zöld gazdaság irányába történő elmozdulás tekintetében különös figyelmet kell fordítani a vállalkozások körforgásos/erőforrás-hatékony, környezetvédelmi szempontból megvalósítható teljesítményére, a fogyasztóvédelmi politikára, az új üzleti és fogyasztási modellekre, valamint az értékláncokra. A körforgásos gazdaság állami támogatása eddig előnyben részesítette az „újrafeldolgozást”, miközben az újrahasznosítással, javítással és átalakítással kapcsolatos projektek alulreprezentáltak ⁽⁵⁾. A(z) (helyi) értékláncok mentén végrehajtva a körforgásos gazdaságban nagy lehetőségek rejlenek arra, hogy pozitív társadalmi hatásokat fejtsen ki, például a hátrányos helyzetű személyek munkaerőpiaci integrációját és az árnyékgazdaságban folytatott tevékenységek formalizálását tekintve. A körforgásos gazdasággal foglalkozó projekteknek figyelembe kell venniük ezeket a szempontokat a közvetlen, mérhető környezeti hatás mellett. Ezek az értékláncok a kiemelt ágazatokat fogják megcélozni, és így elősegítik a műanyagok által a körforgásos gazdaságban játszott szerepről szóló készülő stratégia végrehajtását ⁽⁶⁾.

A talajvédelem tekintetében javításra szorul a talajgazdálkodás, főként a talajfedés korlátozása és mérséklése. A talajjal kapcsolatban a projekt során gyűjtött adatokat meg kell osztani a vonatkozó regionális, nemzeti és/vagy uniós adatbázisokkal.

Az erdőkkel foglalkozó projektek várhatóan hozzájárulnak az erdők állapotának nyomon követéséhez az általuk potenciálisan generált, a jelenlegi vagy jövőbeli európai erdészeti tájékoztató rendszerek részére biztosított releváns adatok révén. Másrészt költséghatékony, természetközeli vagy hasonló alternatív erdőgazdálkodási megközelítéseket kell találni a telepített, azonos korú állományok és az egyetlen fajból álló állományok esetében, hogy tovább nőjön a biológiai sokféleség és az alkalmazkodóképesség. Különös figyelmet kell fordítani az erdőtüzek kiterjedésének megelőzésére, az erdőtüzek terjedését elősegítő feltételek korlátozására és az erdők általános ellenálló képességének fokozására, különösen a védett területeken, például a Natura 2000 területeken, ahol nagy arányban található erdők, és amelyek az uniós természetvédelmi fellépések alapját képezik.

⁽¹⁾ A kis- és középvállalkozások fogalm meghatározásához lásd: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3A26026>.

⁽²⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az anyagkörforgás megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv COM(2015) 614 final, 2015. december 2., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015DC0614>

⁽³⁾ A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A talajvédelemről szóló tematikus stratégia, COM(2006) 231 végleges, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52006DC0231>

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/agriculture/forest/strategy_en

⁽⁵⁾ Lásd az Európai Környezetvédelmi Ügynökség jelentését, 6/2017. sz. „Circular by design – Products in the circular economy” (Körforgásra tervezve – A körforgásos gazdaság termékei), 23. o.: a terméktervezésre vonatkozó uniós kutatási és fejlesztési projektek 5 %-a a környezetudatos tervezéssel foglalkozik, 1 %-uk az átalakításra, 2 %-uk a javításra, míg 8 %-uk az újrafeldolgozásra összpontosít.

⁽⁶⁾ <http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-new-boost-for-jobs-growth-and-investment/file-strategy-on-plastics-in-the-circular-economy>.

Ezért az alábbi projekttemák kapnak elsőbbséget:

Erőforrás-hatékonyság, zöld és körforgásos gazdaság – III. melléklet, A. szakasz, c) pont, i. alpont

A körforgásos gazdaságra vonatkozó koncepció végrehajtása, a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv ⁽¹⁾ kiemelt területeinek legalább egyikét megcélözva, illetve biztosítva a jó minőségű másodlagos erőforrások, selejtnyagok és/vagy hulladékok felhasználását az értékláncban vagy különböző értékláncokban. A körforgásos gazdaság végrehajtásának már a projekt futamideje során

- támogatnia kell a kis- és középvállalkozások (kkv-k) átalakulását és/vagy
- integrálnia kell a szociális dimenziót az értéklánc(ok)ba.

Talaj – III. melléklet, A. szakasz, c) pont, ii. alpont

1. A talajlezárásról szóló iránymutatásnak ⁽²⁾ megfelelő fellépéseknek a piaci megoldásokhoz képest nagyobb hatékonysággal történő végrehajtása, hogy **további földterület kivonása vagy talajfedés nélkül valósuljon meg a regionális vagy nemzeti területi fejlesztés**. Az ilyen fellépések legalább az alábbiak egyikét magukban foglalják:

- a szennyezett területekre összpontosítva korlátozás és/vagy egyéb remediációs fellépések,
- a talajfedés mérséklése, és/vagy
- a talajfedés kompenzálása.

2. **Integrált fenntartható talajgazdálkodási gyakorlatok** végrehajtása a fenntartható talajgazdálkodásról szóló önkéntes iránymutatásnak ⁽³⁾ megfelelően regionális, nemzeti vagy transznacionális hálózatokon vagy szervezeteken keresztül.

Erdők – III. melléklet, A. szakasz, c) pont, iii. alpont

Az erdei élőhelyekkel, valamint ökoszisztémákkal és ökoszisztéma-szolgáltatásokkal kapcsolatos mutatókon túl az erdők védelmével foglalkozó LIFE projektek emellett adatokkal szolgálnak a fenntartható erdőgazdálkodás aktualizált pán-európai mutatói szerinti 1., 2., 4. és 5. kritériumban szereplő érintett mutatókkal kapcsolatban ⁽⁴⁾.

1. Eszközök, módszertanok, technikák, technológiák és berendezések hatékony és eredményes használata **természetközeli erdőgazdálkodási megközelítések és hasonló, az intenzívebb ⁽⁵⁾ erdőgazdálkodást és/vagy a telepített, azonos korú állományokon** és az egyetlen fajból álló állományokon alapuló vezetési megközelítéseket felváltó erdőgazdálkodási alternatívák ⁽⁶⁾ alkalmazására, az egyenértékű intenzívebb és/vagy azonos korú állományokon és egyetlen fajból álló állományokon alapuló erdőgazdálkodás ⁽⁷⁾ során használt közepes vagy nagyobb műveletek költségeihez képest **költséghatékonyan**.

⁽¹⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az anyagkörforgás megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv COM(2015) 614 final, 2015. december 2., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015DC0614>. A kiemelt ágazatok a következők: műanyagok, kritikus fontosságú nyersanyagok, élelmiszer-hulladékok, biomassza és biotermékek, valamint építési és bontási hulladékok.

⁽²⁾ Bizottsági szolgálati munkadokumentum, Brüsszel, SWD(2012) 101 final, 2012. április 12., Iránymutatás a talajlezárási korlátozásának csökkentésének és kompenzálásának bevált módjairól, http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/soil_sealing_guidelines_en.pdf

⁽³⁾ A FAO tanácsa 2016. december 5-én elfogadta, az Európai Unió és a tagállamok támogatták, <http://www.fao.org/3/a-bl813e.pdf>.

⁽⁴⁾ Madridi miniszteri nyilatkozat, 2015. október 22., az európai erdők védelmével foglalkozó miniszteri konferencia szakértői ülésén elfogadva (Madrid, 2015. június 30. – július 2.), http://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/11/III-ELM_7MC_2_2015_MinisterialDeclaration_adopted-2.pdf#page=5

⁽⁵⁾ Philipp S. Duncker, Susana M. Barreiro, Geerten M. Hengeveld, Torgny Lind, William L. Mason, Slawomir Ambrozy és Heinrich Spiecker: Classification of Forest Management Approaches: A New Conceptual Framework and Its Applicability to European Forestry, Ecology and Society (Az erdőgazdálkodási módszerek osztályozása: új koncepcionális keret és annak alkalmazhatósága az európai erdőszet, környezet és társadalom szempontjából) 17(4): 51. <http://dx.doi.org/10.5751/ES-05262-170451>, 50. o.: „A különböző erdőgazdálkodási megközelítéseket és erdőművelési rendszereket a gazdálkodási intenzitás gradiense szerint osztályozhatjuk, az alkalmazott erdőművelési módszerek és gyakorlatok tükrében (fajtaszelekció, terület előkészítése, telepítés, gyérités, végkitermelés, vegyi anyagok használata stb.). E módszerek és gyakorlatok megválasztásának következképpen hatása lesz az erdei ökoszisztéma-struktúrára és -funkciókra, többek között a biodiverzitásra és más fenntarthatósági kritériumokra. Az úgynevezett intenzív erdőgazdálkodás esetében többnyire a gazdasági megfontolások, különösen a biomassza-termelési célkitűzések dominálnak, míg az ökológiai szempontok és egyéb ökoszisztéma-funkciók és -szolgáltatások viszonylag csekély súllyal esnek a latba. Erre a megközelítésre olyan módszerek és műveletek jellemzők, mint a rövid vetésciklus, az azonos korú állományok, a nem őshonos fajok telepítése, a vegyi anyagok használata, a tarvágás mint végkitermelési eljárás, az intenzív gépi eljárások és talajművelés, a terméshozó növények és a műtrágya alkalmazása.”

⁽⁶⁾ Például kisebb erdőgazdálkodási műveletek.

⁽⁷⁾ Például olyan új gépek, amelyek alkalmasak a fák részleges eltávolítására az állomány szerkezetében tapasztalható kismértékű változottság vonatkozásában; a talajkárosodás megelőzése; új nyilvántartási modellek és informatikai rendszerek az állományok tervezésére és kezelésére; távoli megfigyelési rendszerek az illegális fakitermelés megelőzésére; specializált fűrésztelepi technológia stb.

Magyarázó megjegyzés:

A „természetközeli erdőgazdálkodásra” (amelyet néha „környezetkímélő erdőgazdálkodásnak” vagy „folyamatos erdőborításon alapuló erdőgazdálkodásnak” is neveznek) olyan gyakorlatok jellemzők, amelyek megpróbálják utánozni a természetes folyamatokat, és amelyek kombinálni kívánják az erdők gazdasági felhasználását és a természetvédelmet. Ennek eredményeképpen aktívan kezelt, de több szintből álló, gazdag vegyes erdők jönnek létre, amelyek viszonylag nagy mértékben hasonlítanak a természetes erdőkre. A fogalom magában foglalja az aktív erdőgazdálkodást és a fakitermelést, ezért nem tévesztendő össze az olyan megközelítésekkel, amelyek kifejezetten a természetes folyamatokat kívánják megőrizni, például az érintetlen természeti területeken. A jellemzően használt gyakorlatok országonként kis mértékben eltérhetnek, de várhatóan magukban foglalják az alábbi elemeket: őshonos vagy nem tájidegen fajok telepítése, természetes regeneráció, korlátozott gépi beavatkozás, természetvédelmi intézkedések, a műtrágyák vagy növényvédő szerek használatának mellőzése, hosszú rotációs idő, egyéni vagy csoportos fakitermelés ⁽¹⁾.

2. Olyan módszerek tesztelése és alkalmazása ⁽²⁾, amelyekkel a **meglévő magas tűzveszélyességű erdők ellenállóbb állományokká alakíthatók**, amelyekben kisebb a tüzek kialakulásának és terjedésének veszélye, és amelyek a részben természetes vegyes vagy lomberdőket előnyben részesítő, a kapcsolódó vizek túlzott kiaknázását kizáró, és/vagy a tűz kialakulásának kockázatát és/vagy a tűz intenzitását csökkentő fenntartható földhasználatot biztosító erdészeti és területgazdálkodási gyakorlatokon alapulnak.

LIFE rendelet, III. melléklet

- d) **A környezetre és az egészségre vonatkozó tematikus prioritások, beleértve a vegyi anyagokat és a zajt: a hetedik környezetvédelmi cselekvési programban a környezetre és az egészségre vonatkozóan előírt konkrét célkitűzések végrehajtására irányuló támogató tevékenységek, különösen:**
- az 1907/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽³⁾ (REACH), valamint az 528/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽⁴⁾ (a biocid termékekről szóló rendelet) végrehajtására irányuló támogató tevékenységek a vegyi anyagok (többek között a nanoanyagok) biztonságosabb, fenntarthatóbb és gazdaságosabb felhasználása érdekében;
 - a 2002/49/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽⁵⁾ (a zajról szóló irányelv) végrehajtásának megkönnyítésére irányuló támogató tevékenységek az olyan zajszint elérése érdekében, amely nem jár jelentős negatív hatással és kockázatokkal az emberi egészségre nézve;
 - a nagyobb balesetek elkerülésére irányuló, különösen a 2012/18/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽⁶⁾ (a Seveso III irányelv) végrehajtását megkönnyítő támogató tevékenységek.

A környezet és az egészség tekintetében új módszereket kell kipróbálni a vegyi anyagok, a zaj és az ipari balesetek által a környezetre és az emberi egészségre gyakorolt hatás csökkentése érdekében.

Ezért az alábbi projekttémák kapnak elsőbbséget:

Vegyi anyagok – III. melléklet, A. szakasz, d) pont, i. alpont

Az alábbiak közül legalább az egyiknek a **környezetre vagy az emberi egészségre gyakorolt hatásának csökkentése:**

— **az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról szóló rendelet (CLP) értelmében az emberi egészségre vagy a környezetre veszélyesnek minősített anyagok ⁽⁷⁾,**

⁽¹⁾ Forrás: Duncker, P. S., S. M. Barreiro, G. M. Hengeveld, T. Lind, W. L. Mason, S. Ambrozy, és H. Spiecker. 2012. Classification of forest management approaches: a new conceptual framework and its applicability to European forestry (Az erdőgazdálkodási megközelítések osztályozása: új koncepcionális keret és annak alkalmazhatósága az európai erdőkben). Ecology and Society 17(4): 51.

⁽²⁾ A módszerek és megközelítések például az erdőgazdaság méretétől, a tulajdoni jellegtől, az erdő fajtájától, a biogeográfiai régiótól stb. függően eltérnek.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyianyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 396., 2006.12.30., 1. o.).

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 528/2012/EU rendelete (2012. május 22.) a biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról (HL L 167., 2012.6.27., 1. o.).

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2002/49/EK irányelve (2002. június 25.) a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről (HL L 189., 2002.7.18., 12. o.).

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/18/EU irányelve (2012. július 4.) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről, valamint a 96/82/EK tanácsi irányelv módosításáról és későbbi hatályon kívül helyezéséről (HL L 197., 2012.7.24., 1. o.).

⁽⁷⁾ Az 1272/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról, a 67/548/EGK és az 1999/45/EK irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1907/2006/EK rendelet módosításáról (HL L 353., 2008.12.31., 1. o.), a műszaki és tudományos fejlődéshez legutóbb hozzáigazított változat: <https://echa.europa.eu/regulations/clp/legislation>

- a vegyi anyagok, beleértve az endokrin károsító anyagok együttes hatásai,
- nanoanyagok,
- biocid termékek és/vagy növényvédő szerek.

Ezt az alábbi egy vagy több intézkedéssel kell elérni:

- biztonságosabb vagy fenntarthatóbb használat,
- a mérgező vegyi anyagoknak való kitettség minimalizálása a termékekben vagy a környezetben, és/vagy
- biztonságosabb anyagokkal vagy nem vegyi megoldásokkal való helyettesítés.

Zaj – III. melléklet, A. szakasz, d) pont, ii. alpont

Ebben a fejezetben azok a projektek kapnak elsőbbséget, amelyek célja a lehető legtöbb ember helyzetének javítása a városi területeken.

A magas népsűrűségű városi területeken az utakról érkező zaj csökkentése olyan alacsony zajkibocsátású útburkolatok és/vagy gumibroncsok használatával, amelyek életciklusköltsége hasonló a szabvány burkolatok és/vagy gumibroncsok életciklusköltségéhez, de sokkal kevesebb zajt okoznak.

Ipari balesetek – III. melléklet, A. szakasz, e) pont, iii. alpont

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről szóló **Seveso III irányelv** (2012/18/EU irányelv) végrehajtásának elősegítése olyan kifejezetten költséghatékony módszertani eszközök alkalmazásával, amelyekkel **feltérképezhető az emberi egészséget veszélyeztető kockázatok és a környezeti kockázatok, és kezelhető a dominóhatás**. A projektek során a különböző felelősöknek demonstrációs jelleggel használniuk kell ezeket az eszközöket, és ezek alapján a kockázatokat megelőző vagy csökkentő intézkedéseket kell végrehajtani.

LIFE rendelet, III. melléklet

- e) **A levegő minőségére és a kibocsátásokra vonatkozó tematikus prioritások, ideértve a városi környezetet is:** az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemtervében és a hetedik környezetvédelmi cselekvési programban a levegőre és a kibocsátásokra vonatkozóan előírt konkrét célkitűzések végrehajtására irányuló támogató tevékenységek, különösen:
- i. a levegő minőségére vonatkozó jogszabályok végrehajtására irányuló integrált megközelítések;
 - ii. a levegő minőségére és a levegőbe történő kibocsátásokra vonatkozó normáknak, többek között a 2001/81/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek ⁽¹⁾ (a nemzeti kibocsátási határértékekről szóló irányelv) való megfelelést elősegítő támogató tevékenységek;
 - iii. a 2010/75/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽²⁾ (az ipari kibocsátásokról szóló irányelv) jobb végrehajtására irányuló támogató tevékenységek, különös tekintettel az elérhető legjobb technika meghatározási és végrehajtási folyamatának javítására, gondoskodva az információkhoz való nyilvános hozzáférés egyszerűségéről, valamint az ipari kibocsátásokról szóló irányelv innovációhoz történő hozzájárulásának fokozásáról.

A levegő minőségére és a kibocsátásokra vonatkozó tematikus prioritás, ideértve a városi környezetet is, a levegő minőségére vonatkozó jogszabályok végrehajtására és a városi környezeti problémák átfogó megközelítésére összpontosít. Európában továbbra is a levegőszennyezés a legkomolyabb környezeti egészségügyi probléma, halálozási aránya pedig meghaladja a közlekedési balesetek halálozási arányának tízszeresét, és jelentős hatást gyakorol az ökoszisztémákra is (például a levegőszennyezés miatt az EU Natura 2000 területeinek 70 %-át sújtja eutrofizáció). Ezzel a 2030-ig terjedő időszak tekintetében az EU levegőminőségi stratégiájának megfelelően kell foglalkozni. A projekteknek a lebegő részecskékre és/vagy a nitrogén-dioxidra kell hivatkozniuk, nem a szén-dioxidra. Ha a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése az elsődleges cél, a projektet az Éghajlat-politika alprogram keretében kell benyújtani.

Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv fontos eszköz a nagy pontszerű forrásokból származó szennyezés megelőzésében és csökkentésében. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv (és elődje, a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló irányelv) végrehajtásában szerzett tapasztalatok segítségével meg lehet határozni a lakosság tájékoztatásával és az új technikák bevezetésével kapcsolatos további igényeket.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/81/EK irányelve (2001. október 23.) az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről (HL L 309., 2001.11.27., 22. o.).

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/75/EU irányelve (2010. november 24.) az ipari kibocsátásokról (a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése) (HL L 334., 2010.12.17., 17. o.).

Ezért az alábbi projekttemák kapnak elsőbbséget:

A levegő minőségére vonatkozó jogszabályok és a nemzeti kibocsátási határértékekről szóló irányelv – III. melléklet, A. szakasz, e) pont, i–ii. alpont

Ellenkező rendelkezés hiányában a levegő minőségével kapcsolatos projekteknek általában a városi területekre kell összpontosítani, hogy a lehető legtöbb személyre vonatkozhassanak.

1. **A levegő minőségének javítása és a lebegő részecskék kibocsátásának csökkentése** olyan területeken, ahol nagymértékben használnak szilárd tüzelőanyagokat, például biomasszát, szenet és tüzeget háztartási fűtés céljából. Az ilyen projekteknek egy vagy több megoldást alkalmazniuk kell az alábbiak közül:

- műszaki ⁽¹⁾,
- vezetési,
- szabályozási és/vagy
- ösztönzőkön alapuló megoldások ⁽²⁾.

2. **Fenntartható közúti szállítási mobilitás**, célul tűzve ki a légköri szennyező anyagok kibocsátásának csökkentését, amely elengedhetetlen a levegőminőségi előírások betartásához, az alábbiak közül egy vagy több elemre összpontosítva:

- környezetbarát autóvezetés a mindennapokban,
- környezetbarát vagy elektromos két- vagy háromkerekű járművek, és/vagy a kapcsolódó infrastrukturális szükségletek elemzése és tesztelési célú kielégítése,
- elektromos vagy rendkívül alacsony kibocsátású járművek használata ⁽³⁾,
- alternatív tüzelőanyagok használata,
- innovatív felújítási programok a járművek esetében ⁽⁴⁾,
- alternatív elektromos hajtóművek ⁽⁵⁾,
- nagy hatású közlekedési rendszerek (például alacsony zajkibocsátású zónák és útdíjrendszerek) fejlett hozzáférési kritériumok és/vagy termékcímkék segítségével, és/vagy
- innovatív logisztikai platformok használata ⁽⁶⁾.

3. **A fenntartható légi közlekedésre és a nem közúti mozgó gépekre vonatkozó mobilitás**, melynek célja a különösen az olyan meglévő nem közúti mozgó gépekből származó kibocsátás csökkentése, amelyekre (még) nem terjed ki az (EU) 2016/1628 európai parlamenti és tanácsi rendelet hatálya ⁽⁷⁾.

4. **Az ammónia-, metán- és lebegőrészecske-kibocsátás csökkentése a mezőgazdaságban**, az ENSZ-EGB-nek a mezőgazdasági kibocsátások csökkentésével kapcsolatos helyes gyakorlatra vonatkozó szabályzata javított változatának végrehajtása részeként ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Például a tüzelőanyag előkezelése, rendkívül alacsony porkibocsátással járó technológiák használata, nagy hatásfokú és tiszta égés és ellenőrzési technológiák, a kibocsátással nem járó megújuló energiaforrásokkal való együttes használat, hőtárolás.

⁽²⁾ Meg kell jegyezni, hogy a LIFE támogatási megállapodás mintája II. cikkének (11) bekezdése értelmében nem támogatható a harmadik feleket érintő ösztönzők közvetlen kifizetése.

⁽³⁾ Rendkívül alacsony kibocsátású járművek a Horizont 2020 munkaprogram szerint, http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2016_2017/main/h2020-wp1617-transport_en.pdf. Ez magában foglalhat közszolgálati járműveket.

⁽⁴⁾ A szóba jövő termékek lehetnek autók, valamint két- és háromkerekű motorkerékpárok is.

⁽⁵⁾ Például elektromobilitás és hidrogénalapú mobilitás.

⁽⁶⁾ Például az áruk utolsó mérföldön történő szállítása.

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1628 rendelete (2016. szeptember 14.) a nem közúti mozgó gépek belső égésű motorjainak a gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátási határértékeire és típusjövahagyására vonatkozó követelményekről, az 1024/2012/EU és a 167/2013/EU rendelet módosításáról, valamint a 97/68/EK irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről (HL L 252., 2016.9.16., 53. o.). Például vízi szállításból, kikötői infrastruktúrából és építési helyszínekről. Ez magában foglalhatja a másik tüzelőanyagra való átállást (beleértve a villamos energiát), az alacsony kibocsátással járó tüzelőanyagokat (például a légi közlekedésben használt tüzelőanyag alacsonyabb részecskeszám-kibocsátással járó) és a kibocsátáscsökkentő technológiákkal való felszerelést. A fellépéseket kapcsolódó városi szakpolitikák, szabályozási megközelítések és tervezés egészítheti ki. A fellépések eredményeként mérhetően csökkennie kell az olyan légköri szennyező anyagok kibocsátásának, mint a lebegő részecskék vagy a nitrogén-dioxid.

⁽⁸⁾ <http://www.unece.org/index.php?id=41358>

Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv – III. melléklet, A. szakasz, e) pont, iii. alpont

Az ipari kibocsátásokról szóló irányelvben új keletű technikákként említett, **a szennyezés megelőzésére és csökkentésére irányuló technikák** alkalmazása.

Városi környezet – III. melléklet, A. szakasz, e) pont

Integrált városi szakpolitikák és szabályozási megközelítések végrehajtása **a fenntartható várostervezés és -építészet és/vagy innovatív műszaki megoldások támogatása érdekében**, legalább az alábbiak egyikének javítása céljából:

- városi tömegközlekedés és mobilitás,
- energia- vagy erőforrás-hatékonyság vagy zéró/alacsony kibocsátással járó megújuló energiaforrásokhoz ⁽¹⁾ vagy anyagokhoz kapcsolódó megoldások ⁽²⁾,
- helyi élelmiszer-termelés, és/vagy
- a városi ökoszisztémák és szolgáltatásaik állapota ⁽³⁾.

3.2. Természet és biológiai sokféleség kiemelt terület

A LIFE rendelet 11. cikkének a) pontja értelmében az ehhez a kiemelt területhez tartozó projekttémák és a LIFE rendelet III. mellékletében felsorolt, kapcsolódó tematikus prioritások a következő célkitűzés megvalósítására törekkenek: „a természettel és a biológiai sokféleség kérdésével kapcsolatos uniós szakpolitika és jogszabályok kidolgozásának és végrehajtásának elősegítése, többek között a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia, valamint a 92/43/EGK tanácsi irányelv ⁽⁴⁾ és a 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽⁵⁾ vonatkozásában, megközelítések, bevált gyakorlatok és megoldások alkalmazása, kidolgozása, vizsgálata és demonstrációja révén”.

A LIFE az elmúlt 25 évben kulcsfontosságú eszköze volt a madár- és az élőhelyvédelmi irányelv végrehajtásának, és jelentős mértékben hozzájárult a Natura 2000 hálózat létrehozásához, illetve néhány esetben elengedhetetlen fontosságú volt. A természetvédelmi irányelvek célravezetőségi vizsgálata ⁽⁶⁾, valamint a „Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért” című közlemény ⁽⁷⁾ kiemeli, hogy növelni kell a támogatást ezen a kiemelt területen, amiről a LIFE rendelet 9. cikkének (4) bekezdését módosító felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet rendelkezik. A LIFE Természet és biológiai sokféleség kiemelt területe továbbra is a Natura 2000 hálózatra összpontosítja pénzügyi forrásait, hogy biztosítsa a biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégia 1. céljával kapcsolatos kötelezettségvállalások maradéktalan teljesítését, és ugyanakkor támogatja a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia 2., 3., 4. és 5. céljának teljesítésére összpontosító projekteket.

A LIFE Természet és a LIFE Biológiai sokféleség kiemelt terület projektjei kiegészítik egymást, és adott esetben a természettel és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos egyéb tematikus prioritásokat, például amikor egy projekt a Natura 2000 hálózattal foglalkozik, adott esetben az idegenhonos inváziós fajokkal is foglalkoznia kell. Ezért a következtetések elkerülése érdekében a tematikus prioritások egyike esetében alkalmazott alapelvek a kiegészítő prioritások esetében is alkalmazandók. Ha a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő stratégia 2., 3., 4. és/vagy 5. célját végrehajtó projektek megvalósítására (akár részben) Natura 2000 területen kerül sor, a tervezett intézkedéseknek meg kell felelniük az adott területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzéseknek, a terület kezelési tervének vagy az egyenértékű eszköznek és/vagy a különleges természetmegőrzési területek kijelöléséről szóló jogi aktusnak. Emellett az erdők védelmével foglalkozó LIFE projektek adatokkal is szolgálnak a fenntartható erdőgazdálkodás aktualizált pán-európai mutatói szerinti 1., 2., 4. és 5. kritériumban szereplő releváns mutatókkal kapcsolatban ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Zéró/alacsony kibocsátással járó megújuló energiaforrások. A projektnek a lebegő részecskékre és/vagy a nitrogén-dioxidra kell hivatkoznia, nem a szén-dioxidra. Ha a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése az elsődleges cél, a projektet az Éghajlat-politika alprogram keretében kell benyújtani.

⁽²⁾ A Polgármesterek Szövetsége tevékenységeit kiegészítő megoldásokat is beleértve.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/pdf/102.pdf

⁽⁴⁾ A Tanács 92/43/EGK Irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (HL L 206., 1992.7.22., 7. o.).

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről (HL L 20., 2010.1.26., 7. o.).

⁽⁶⁾ A Bizottság szolgálati munkadokumentuma – „Az uniós természetvédelmi jogszabályok (a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv) célravezetőségi vizsgálata – Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről, valamint a Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről” (a továbbiakban: a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv célravezetőségi vizsgálata), SWD(2016) 472 final, 2016. december 16.

⁽⁷⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért, COM(2017) 198 final, 2017. április 27.

⁽⁸⁾ Madridi miniszteri nyilatkozat, 2015. október 22., az európai erdők védelmével foglalkozó miniszteri konferencia szakértői ülésén elfogadva (Madrid, 2015. június 30. – július 2.), http://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/11/III-ELM_7MC_2_2015_MinisterialDeclaration_adopted-2.pdf#page=5

LIFE rendelet, III. melléklet

- a) **A természetre vonatkozó tematikus prioritások:** a 92/43/EGK és a 2009/147/EK irányelv végrehajtására irányuló tevékenységek, különösen:
- az uniós jelentőségű élőhelyek és fajok, köztük a tengeri élőhelyek és fajok, valamint madárfajok természetvédelmi helyzetének javítását célzó tevékenységek;
 - a Natura 2000 hálózattal kapcsolatos biogeográfiai szemináriumok támogatására irányuló tevékenységek;
 - a priorizált intézkedési keret végrehajtására irányuló integrált megközelítések.

Az alábbi, a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő stratégiának a madár- és az élőhelyvédelmi irányelv maradéktalan végrehajtására irányuló 1. céljához hozzájáruló projekttemák kapnak elsőbbséget:

- a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzetének javítása ⁽¹⁾ a madár- és az élőhelyvédelmi irányelv értelmében, **az ezen élőhelyek vagy fajok számára javasolt vagy kijelölt Natura 2000 területek esetében** ⁽²⁾;
- olyan projektek, amelyek célja a közösségi jelentőségű élőhelytípusok vagy fajok természetvédelmi helyzetének javítása, amennyiben **helyzetük** a tagállamok által az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke értelmében a megfelelő földrajzi szinten benyújtott legfrissebb átfogó értékelések vagy pedig a madárvédelmi irányelv 12. cikke értelmében benyújtott legújabb értékelések és a madarakra vonatkozó uniós szintű értékelések alapján nem **„kedvező/biztonságos és nem romlik”** vagy **„ismeretlen”**;
- az élőhely- és a madárvédelmi irányelv **tengerekkel kapcsolatos részének** és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 1. mutatójában meghatározott kapcsolódó rendelkezéseknek a végrehajtása, amennyiben a projektek az alábbi fellépések közül egyre vagy többre összpontosítanak:
 - nemzeti nyilvántartások készítése és véglegesítése a Natura 2000 tengeri területek hálózatának létrehozása érdekében,
 - a Natura 2000 tengeri területek helyreállítása és kezelése, ideértve a területgazdálkodási tervek elkészítését és alkalmazását is,
 - a tengeri környezet védelme és a halászok vagy más „tengerhasználók” közötti, a fajokkal, az élőhellyel vagy a területtel kapcsolatos konfliktusokkal foglalkozó fellépések, továbbá olyan fellépések, amelyek a védelmi intézkedéseket a Natura 2000 területek fenntartható használatával kombinálják; és/vagy
 - demonstratív vagy innovatív megközelítések, amelyek az emberi tevékenységeknek a kritikus tengeri élőhelyekre és fajokra kifejtett hatását értékelik vagy követik nyomon, és a konkrét védelmi intézkedések irányítására szolgáló eszközként való alkalmazásuk.

LIFE rendelet, III. melléklet

- b) **A biológiai sokféleségre vonatkozó tematikus prioritások:** a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia végrehajtására irányuló tevékenységek, különösen:
- a 2. cél eléréséhez történő hozzájárulást célzó tevékenységek;
 - a 3., 4. és 5. cél eléréséhez történő hozzájárulást célzó tevékenységek.

Az alábbi projekttemák a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő stratégia 2., 3., 4. és 5. céljának teljesítésére összpontosítanak, amennyiben elsősorban az általános és konkrét célkitűzéseket veszik figyelembe a LIFE rendelet 3. és 11. cikke értelmében, és így a LIFE program keretében finanszírozhatóak.

⁽¹⁾ A „közösségi jelentőségű” kifejezés ebben a kontextusban „uniós jelentőségű” értelemben használatos.

⁽²⁾ A vonatkozó kiemelt cselekvési keret és az élőhelyekre és/vagy fajokra vonatkozó cselekvési tervek az ilyen projekttemák végrehajtási eszközei.

Az alább felsorolt projekttemák kapnak elsőbbséget:

1. a **zöld infrastruktúrával** ⁽¹⁾ foglalkozó, az **ökoszisztémák és az általuk kínált szolgáltatások** ⁽²⁾ állapotát és/vagy a Natura 2000 területek és/vagy egyéb védett területek közötti **összeköttetést javító tervek** és fellépések kidolgozása és végrehajtása;

olyan, a zöld infrastruktúrával kapcsolatos széles körben megismételhető módszerek és/vagy technológiák kidolgozása és alkalmazása, amelyek az összeköttetés fokozásával hatékonyan csökkentik az **energetikai vagy közlekedési infrastruktúra** által a biológiai sokféleségre gyakorolt negatív hatásokat. Ezeknek a technikáknak és/vagy módszereknek **költséghatékonyabbnak kell lenniük, mint a piacon már elérhető, minőségileg egyenértékű megoldásoknak**, és adott esetben a megoldások szabadon megosztását vagy műszaki szabványok kidolgozását kell eredményezniük;

2. a **biológiai sokféleségnek a pénzügyi és üzleti döntésekbe való integrálását** célzó eszközök kifejlesztése és alkalmazása, hogy a biológiai sokféleségnek a projekt során történő megőrzése és helyreállítása révén **ne csökkenjen a nettó biológiai sokféleség és/vagy az ökoszisztéma-szolgáltatások fokozott bevétellel járjanak** ⁽³⁾.
3. olyan **veszélyeztetett fajokra vagy élőhelyekre** irányuló projektek, amelyek **nem szerepelnek az élőhelyvédelmi irányelv mellékleteiben**, de amelyek az európai fajok ⁽⁴⁾ vagy élőhelyek ⁽⁵⁾ vörös listáján vagy a Természetvédelmi Világszövetség vörös listáján – amely azokra a fajokra vonatkozik, amelyekre nem terjed ki az európai vörös lista – a „veszélyeztetett” vagy **rosszabb kategóriába tartozó** fajok között szerepelnek ⁽⁶⁾;
4. az **idegenhonos inváziós fajok** ⁽⁷⁾ kezelése az alábbi három lépés tesztelésével és alkalmazásával megfelelő kiterjedésű területen átfogó keretek között:

- az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének megelőzése, főként a betelepítés főbb útvonalainak megszüntetése révén,
- korai riasztást és gyors kiirtást biztosító rendszer létrehozása, és
- a betelepített idegenhonos inváziós fajok kiirtása vagy féken tartása.

A projekteket úgy kell létrehozni, hogy javítsák a meglévő műszaki, adminisztratív és/vagy jogi keretrendszereket – vagy újakat vezessenek be – a megfelelő szinten, különösen többek között az 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikkének (1) bekezdése értelmében az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékében ⁽⁸⁾ szereplő fajok vonatkozásában.

Magyarító megjegyzés: Ha az egyik lépést a projekttől függetlenül már megtették vagy a projekt összefüggésében nem lehetséges megtenni, a fellépésekre legalább egy mindhárom lépést összekapcsoló, tágabb keretrendszerben kell, hogy sor kerüljön.

3.3. Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás kiemelt terület

A LIFE rendelet 12. cikkének a) pontja értelmében az ehhez a kiemelt területhez tartozó projekttemák és a LIFE rendelet III. mellékletében felsorolt, kapcsolódó tematikus prioritások a következő célkitűzés megvalósítására törekuszenek: „a környezeti ügyekkel kapcsolatos tudatosságnövelés előmozdítása, ideértve az uniós környezetvédelmi döntéshozatalhoz nyújtott lakossági és érdekelti támogatás elnyerését, valamint a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tudás és a fenntartható fogyasztás új mintáinak ösztönzése”.

⁽¹⁾ A zöld infrastruktúra természetes és természetközeli területek, valamint egyéb környezeti jellemzők stratégiaileg megtervezett hálózata, amely a tervezésének és irányításának köszönhetően széles körű ökoszisztéma-szolgáltatások nyújtására képes. Zöld (vízi ökoszisztémák esetében kék) területek és egyéb, szárazföldi (beleértve a part menti) és tengeri területeken található fizikai elemeket foglal magában. A szárazföldön a zöld infrastruktúra a vidéki és városi környezetben egyaránt jelen van. Lásd az alábbi internetes oldalt: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52013DC0249>

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/pdf/MAESWorkingPaper2013.pdf

⁽³⁾ Lásd például a vállalkozások és a biológiai sokféleség platformját, http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/resources/index_en.htm.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/redlist_en.htm

⁽⁶⁾ <http://www.iucnredlist.org/>

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1143/2014/EU rendelete (2014. október 22.) az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről (HL L 317., 2014.11.4., 35. o.), valamint a biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégia 5. célja értelmében, illetve a 2008/56/EK irányelv (a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv) I. melléklete (2) bekezdésében szereplő 2. mutatóban – Nem őshonos fajok – meghatározott védelmi szint megvalósításához való hozzájárulás tekintetében.

⁽⁸⁾ A jegyzék rendszeresen frissül, például a Bizottság (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelete (2016. július 13.) az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti jegyzékének elfogadásáról (HL L 189., 2016.7.14., 4. o.).

LIFE rendelet, III. melléklet**Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás kiemelt terület:**

- a) tájékoztatási, kommunikációs és tudatosságnövelő kampányok a hetedik környezetvédelmi cselekvési program prioritásaival összhangban;
- b) a hatékony ellenőrzési eljárásokat és az uniós környezetvédelmi jogszabályok betartásának előmozdítására irányuló intézkedéseket, valamint az uniós környezetvédelmi jogszabályok végrehajtásával kapcsolatos információs rendszereket és információs eszközöket támogató tevékenységek.

Tájékoztatási, kommunikációs és tudatosságnövelő kampányok – III. melléklet, C. szakasz, a) pont

A tájékoztatási, kommunikációs és tudatosságnövelő kampányok földrajzi kiterjedését figyelembe kell venni a javasolt projektek európai hozzáadott értékének értékelése során.

Az érintett célközönség tudatosságának növelése a környezetvédelmi problémákkal, valamint az uniós környezetvédelmi szakpolitikákkal, eszközökkel és/vagy jogszabályokkal kapcsolatban a felfogás megváltoztatása érdekében, elősegítve a környezetbarát viselkedést és gyakorlatokat és/vagy a polgárok közvetlen részvételét. A pályázóknak érdemi bizonyítékokat kell benyújtaniuk azzal kapcsolatban, hogy a projekt által megcélzott terület(ek)en a tudatosság szintjének ⁽¹⁾ megváltozása olyan lényeges tényező, amely támogatja az uniós környezetvédelmi szakpolitikai eszközök és/vagy jogszabályok helyes alkalmazását és/vagy jövőbeli kidolgozását. A tudatosságnövelő tevékenységeknek az adott kérdés vonatkozásában a leghatékosabb körre ki kell terjedniük ⁽²⁾. A környezetvédelmi problémáknak, valamint az uniós környezetvédelmi szakpolitikáknak, eszközöknek és/vagy jogszabályoknak közvetlenül kapcsolódniuk kell az alábbi három prioritás keretében felsorolt egy vagy több témához ⁽³⁾:

Környezeti szempontból fenntartható növekedés:

- fenntartható fogyasztás a hulladék termelésének megelőzésére összpontosítva, különös tekintettel a műanyag hulladéokra, az élelmiszer-hulladéokra és a tengeri hulladéokra,
- áttérés a körforgásos gazdaságra, különösen a fenntartható üzleti modellek, illetve a fenntartható termelés, termékek és szolgáltatások alkalmazása ⁽⁴⁾,

Kapcsolat kialakítása a polgárokkal:

- a Natura 2000 és az európai természetvédelmi jogszabályok végrehajtásából származó előnyök a „Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért” című közleménynek ⁽⁵⁾ megfelelően,
- idegenhonos inváziós fajok,
- a vegyi anyagok biztonságos használata,
- a természetből származó előnyök, beleértve a zöld infrastruktúrát és a kapcsolódó ökoszisztéma-szolgáltatásokat.

Tegyünk a sikerért:

- a levegő minősége a városi területeken és az egészségügyi hatásai, és/vagy
- a vízügyi jogszabályok végrehajtásából származó előnyök.

⁽¹⁾ A tudatosság szintje itt azt jelenti, hogy a célközönség milyen arányban ismeri a tervezett LIFE projekt tárgyát képező elképzelést/ki-fejezést/terméket/fogalmat/környezetvédelmi kihívást stb. Lásd még a LIFE legfontosabb projektmutatói keretében tett különbségtételt (http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/life2014_2020/documents/160215_LIFEproject_level_outcome_indicators.pdf) az „elérés” (Az elérés az egyes tagok által képviselt célközönség [nagyközönség vagy érdekelt csoportok] sikeres, projektspecifikus tájékoztatását jelenti. Kikövetkeztethető az egyének által elsajátított bizonyos viselkedésbeli mintákból) és a „figyelemfelkeltés” (A figyelemfelkeltés az egyes tagok által képviselt célközönség [nagyközönség vagy érdekelt csoportok] ismereteinek és tudásának sikeres bővítése a projekt által megcélzott területen, ami a viselkedésbeli változás alapját képezi) között.

⁽²⁾ Főszabály szerint az ilyen pályázatoknak ezért maradéktalanul meg kell célozniuk például egy tagállamot, több tagállamot vagy az egész Európai Uniót, egy egész piaci ágazatot, egy jelentős nagyvárosi területet, egy egész fajt, egy biogeográfiai régiót vagy valamennyi olyan régiót, amely hasonló problémával küzd.

⁽³⁾ Forrás: a Környezetvédelmi Főigazgatóság 2016–2020. évi stratégiai terve. https://ec.europa.eu/info/publications/strategic-plan-2016-2020-environment_en

⁽⁴⁾ Beleértve a fenntartható épületeket.

⁽⁵⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért, COM(2017) 198 final, 2017. április 27., http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/index_en.htm,

A hatékony ellenőrzési eljárások támogatására irányuló tevékenységek és a jogszabályok betartásának előmozdítására szolgáló intézkedések – III. melléklet, C. szakasz, b) pont

Információs rendszerek, a közigazgatás minősége és önkéntes megközelítések

1. A hatóságok által működtetett **környezetvédelmi információs rendszerek fejlesztése a környezetvédelmi információk elektronikus gyűjtése, feldolgozása, tárolása és megosztása** céljából új rendszerek kidolgozásával vagy adott esetben meglévő rendszerek továbbfejlesztésével. A projekteknek fejleszteniük kell az uniós környezetvédelmi politika végrehajtását, és meg kell felelniük az uniós jelentési kötelezettségeknek

Magyarázó megjegyzés:

A fejlesztések közé tartozhat az adminisztratív terhek csökkentése, a hatóságokon belüli és a hatóságok közötti információmegosztás hatékonyabbá tétele, a környezetvédelmi információk hatékonyabb végfelhasználása, beleértve a jelentéstételt, és jobb szolgáltatások nyújtása a végfelhasználóknak, beleértve a nagyközönséget.

A vegyi anyagok ellenőrzési adatait illetően a projekteknek fokozniuk kell a vegyi anyagok ellenőrzési adatainak elérhetőségét és az ilyen adatokhoz való hozzáférhetőséget a szabályozási eljárások céljából a vegyi anyagok nyomon követésére szolgáló információs platform (IPCHEM) használatával, összekapcsolva és megfelelően egymásnak a vegyi anyagok ellenőrzési adatait, valamint az emberi egészségre és a környezeti egészségre vonatkozó adatokat.

2. **A közigazgatás kapacitásának és minőségének fejlesztése a tervekkel, programokkal, elemzésekkel, felülvizsgálattal és értékelésekkel és/vagy a konkrét tevékenységekre vonatkozó engedélyekkel, eltérésekkel és egyéb határozatokkal kapcsolatban**, adott esetben a magánjogi szervekkel partnerségekben, az adminisztratív terhek csökkentése, ugyanakkor a környezetvédelmi eredmények optimalizálása és adott esetben a természetvédelem integrálása érdekében.

Az alábbiak közül egyet vagy többet meg kell célozni:

Tervek, programok, elemzések, felülvizsgálatok és értékelések

- **levegőminőségi tervek** ⁽¹⁾,
- **nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programok** ⁽²⁾,
- **vízgyűjtő-gazdálkodási tervek** ⁽³⁾ és kapcsolódó intézkedési programok, elemzések és felülvizsgálatok,
- **tengeri területrendezési tervek** és kapcsolódó intézkedési programok és tengeri stratégiák a Natura 2000 hálózattal és a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel való szinergiák biztosítása érdekében,
- **árvízkezelési tervek** ⁽⁴⁾,
- **nitrátokkal kapcsolatos cselekvési tervek** ⁽⁵⁾,
- **hulladékgazdálkodási tervek** ⁽⁶⁾,
- **a Natura 2000 kezelési tervek** ⁽⁷⁾,
- **erdőgazdálkodási tervek a vidékfejlesztési rendelet értelmében** a nagyobb biológiai sokféleséggel rendelkező erdők biztosítása érdekében,

⁽¹⁾ Például a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról szóló 2008/50/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben (2008. május 21.) (HL L 152., 2008.6.11., 1. o.) tervezettnek megfelelően.

⁽²⁾ Az (EU) 2016/2284 európai parlamenti és tanácsi irányelv (2016. december 14.) egyes légköri szennyező anyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről (HL L 344., 2016.12.17., 1. o.).

⁽³⁾ A 2000/60/EK irányelv. Lásd az 5., 11. és 13. cikket.

⁽⁴⁾ A 2007/60/EK irányelv.

⁽⁵⁾ A 91/676/EGK irányelv.

⁽⁶⁾ A 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (2008. november 19.) a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről (HL L 312., 2008.11.22., 3. o.).

⁽⁷⁾ A 92/43/EGK irányelv és a 2009/147/EK irányelv.

- **területhasználati tervek és egyéb, stratégiai környezeti vizsgálatot igénylő tervek** ⁽¹⁾ az ökoszisztémák ⁽²⁾ és az ökoszisztéma-szolgáltatások ⁽³⁾ jobb figyelembevétele érdekében,
- **az ökoszisztéma-szolgáltatások és a kapcsolódó munkák vizsgálata** ⁽⁴⁾, és/vagy

Az alábbiakkal kapcsolatos határozatok:

- **ipari kibocsátások,**
- **hulladékgazdálkodás,**
- **vízszennyezés és vízkivétel** ⁽⁵⁾,
- **természetvédelem** ⁽⁶⁾.

Magyarázó megjegyzés:

A megcélzott tervek, programok, vagy más intézkedések esetében a közigazgatás kapacitásának és minőségének fejlesztése a következőkhöz kapcsolódhat: az érdekelt felek bevonása és támogatása, a nyilvánossággal folytatott konzultáció, a tartalom optimalizálása, a megcélzott intézkedés végrehajtásának és megfelelésének nyomon követése, a bevált gyakorlatok megosztása, a megcélzott intézkedések előkészítésére, felülvizsgálatára és környezeti vizsgálatára hatékony módszerek alkalmazása. A nyomonkövetési kapacitásnak például a több helyszínen egységesen létrehozott, rendkívül elszórt és valós idejű nyomonkövetési technikák általi fokozása több lehetőséget teremt, és kiszélesíti az információs bázist nemcsak a tervek vizsgálata, hanem az új, dinamikus tervek létrehozása szempontjából is.

A Natura 2000 kezelési tervekkel és a természetvédelemmel kapcsolatos határozatokat illetően figyelembe kell venni a Natura 2000 biogeográfiai szemináriumokon megfogalmazott ajánlásokat. A természetvédelemmel kapcsolatos határozatokat illetően ez az engedélyezéssel kapcsolatos előírásokat érinti az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) és (4) bekezdése értelmében, illetve a fajvédelmi szabályokat az élőhelyvédelmi irányelv 12. és 16. cikke, valamint a madárvédelmi irányelv 5. és 9. cikke értelmében.

A vizsgálat körébe tartozik a mérések és a modellezés, valamint a kibocsátási nyilvántartás létrehozása és/vagy fejlesztése.

A határozatok az illetékes hatóságok határozatai a vonatkozó uniós környezetvédelmi jogszabályok betartása vonatkozásában.

3. Az alábbi egy vagy több **önkéntes megközelítés kidolgozása, támogatása, végrehajtása és/vagy harmonizálása és az ilyen megközelítések használata** olyan szervek által, amelyek csökkenteni kívánják a tevékenységeik, termékeik és szolgáltatásaik környezetre gyakorolt hatását:

- az innovatív technológiák teljesítményének **harmadik fél általi hitelesítése**, amikor készen állnak a piaci forgalmazásra, ilyen például a környezettechnológiai hitelesítés (ETV) ⁽⁷⁾,
- **a környezeti lábnyomra vonatkozó kategóriaszabályok és/vagy a szervezeti környezeti lábnyomra vonatkozó ágazati szabályok** európai szinten olyan termékek és ágazatok esetében, amelyekre még nem vonatkoznak ilyen meglévő kategóriaszabályok/szabályok és a kapcsolódó jó minőségű adatbázisok **a környezeti lábnyomra vonatkozó európai módszertan** ⁽⁸⁾ és a legújabb elérhető útmutató ⁽⁹⁾ alapján,
- **fellépések, szolgáltatások, hálózatok és új üzleti modellek** az átalakított, javított, felújított és/vagy újrafelhasznált termékek használatának előmozdítására, kapcsolódva a termékek tartósságához és tervezett elavulásához is, és/vagy a hivatalosan elismert ökocímkek, például az **uniós ökocímke** használatának előmozdítására,

⁽¹⁾ A 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (2001. június 27.) bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról (HL L 197., 2001.7.21., 30. o.).

⁽²⁾ Beleértve a talajökoszisztémákat.

⁽³⁾ A biológiai sokféleség feltérképezése, az ökoszisztémák és az ökoszisztéma-szolgáltatások vizsgálata és/vagy értékelése az első MAES-jelentésnek megfelelően: http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/pdf/MAESWorkingPaper2013.pdf

⁽⁴⁾ A biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós stratégia 5. célja.

⁽⁵⁾ Beleértve a hatékony vízárazási politikák kidolgozásához szükséges elemzést.

⁽⁶⁾ A 92/43/EGK irányelv és a 2009/147/EK irányelv értelmében.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/environment/ecoap/etv_en

⁽⁸⁾ A Bizottság 2013/179/EU ajánlása (2013. április 9.) a termékek és a szervezetek életciklus-alapú környezeti teljesítményének mérésére és ismertetésére szolgáló egységes módszerek alkalmazásáról (HL L 124./1, 2013.5.4., 1. o.).

⁽⁹⁾ <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/wikis/display/EUENVFP/Documents+of+common+interest>

- közös **kiírási feltételek és/vagy a felhasználás nyomon követésére szolgáló eszközök** a hasonló beszerzési igényű hatóságok esetében **a zöld és körforgásos közbeszerzés** alkalmazásának előmozdítása érdekében,
- a szabályozási, pénzügyi vagy hírnévvel kapcsolatos ösztönzők összekapcsolása a környezeti teljesítménnyel az **EMAS** segítségével,
- **az épületek környezeti teljesítményének** vizsgálata az építési keretrendszer és az alapmutatók használatával ⁽¹⁾.

A környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosítása és az igazságszolgáltatáshoz való jog

1. A **környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosításának támogatása** határokon átnyúló, nemzeti vagy regionális kockázatalapú stratégiák kidolgozásával és végrehajtásával, illetve ilyen meglévő stratégiák végrehajtásával **a megfelelés elősegítése, ellenőrzése és érvényesítése** érdekében a közigazgatási jog, a büntetőjog és a környezeti felelősség együttes alkalmazásával az alábbiak közül egyet vagy többet tekintve:

- **hulladékkal kapcsolatos bűncselekmények és szabálysértések,**
- **vadon élő állatokkal és növényekkel való illegális kereskedelem,**
- **a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűncselekmények és szabálysértések, beleértve az illegális fakitermelést,**
- **diffúz és/vagy pontszerű szennyezőforrásokból történő vízszennyezés és/vagy illegális vízkivétel,**
- **a levegőszennyezés pontszerű és mobil forrásai.**

Magyarázó megjegyzés:

A „kockázatalapú” olyan értékelésre utal, amely először megvizsgálja, mekkora a valószínűsége annak, hogy adott kategóriákba tartozó személyek szabálysértést kövessenek el, majd megvizsgálja, hogy várhatóan milyen súlyos a környezeti és az emberi egészségre gyakorolt hatás. Minél nagyobb a szabálysértés valószínűsége, illetve minél nagyobb a várt hatás, annál sürgősebb beavatkozásra van szükség. A beavatkozás típusának tükröznie kell a kockázatok jellegét, és a kockázatok lehető legnagyobb mértékű mérsékelésére kell irányulnia.

2. A **környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosításának támogatása** a környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosításával foglalkozó **szakemberek vagy szakértők** határokon átnyúló, nemzeti vagy regionális **hálózatainak** létrehozásával, vagy adott esetben a meglévő ilyen hálózatok fejlesztésével, és/vagy szakképesítések és képzések kidolgozásával vagy adott esetben a meglévő **szakképesítések és képzések** ⁽²⁾ fejlesztésével a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközöknek való jobb megfelelés érdekében a megfelelés elősegítése, ellenőrzése és érvényesítése révén, a közigazgatási jog, a büntetőjog és a környezeti felelősség együttes alkalmazásával.

Magyarázó megjegyzés:

A környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosításával foglalkozó szakemberek közé tartozhatnak olyan szakemberek, akik a megfelelés biztosításával foglalkozó hatóságoknál vagy szerveknél dolgoznak, például helyi vagy regionális hatóságoknál, a rendőrségen, vámhatóságoknál, környezetvédelmi ügynökségeknél és felügyeleteken, legfelsőbb közjogi ellenőrző szerveknél és bíróságokon. Közéjük tartozhatnak a nem kormányzati szervezetek munkatársai és a megfelelés biztosításának egy vagy több szempontjára specializálódott tudósok és kutatók. A szakképesítések és képzések tekintetében a projekteknek biztosítaniuk kell a végzettséget, és maximalizálniuk kell az információs technológiában rejlő lehetőségeket például webinariumok vagy virtuális szabadegyetemi képzések révén, hogy a lehető legtöbb szakember vegyen részt távoktatásban a lehető legköltséghatékonyabban.

3. **Innovatív eszközök és fellépések kidolgozása és használata a megfelelés elősegítése, ellenőrzése és érvényesítése érdekében** olyan új eszközök és fellépések kidolgozásával és használatával, illetve adott esetben meglévő eszközök és fellépések fejlesztésével, amelyek az alábbi egy vagy több kategóriába tartoznak:

- **a megfelelést elősegítő, kockázatalapú rendszerek és technikák,**
- kockázatalapú **rendszerek és technikák** a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközöknek való **megfelelés hatékony ellenőrzésére**, valamint a megfeleléssel kapcsolatos problémákra vonatkozó bizonyítékok megszerzésére és az ilyen problémák elemzésére, ami megbízható alapul szolgálhat az utánkövető intézkedésekhez,

⁽¹⁾ http://susproc.jrc.ec.europa.eu/Efficient_Buildings/; alapmutatók: http://susproc.jrc.ec.europa.eu/Efficient_Buildings/documents.html

⁽²⁾ A projekteknek biztosítaniuk kell a képzéseket és képzéseket, és maximalizálniuk kell az információs technológiában rejlő lehetőségeket például webinariumok vagy virtuális szabadegyetemi képzések révén, hogy a lehető legtöbb szakember vegyen részt távoktatásban a lehető legköltséghatékonyabban.

- kockázatalapú **rendszerek és technikák a hatékony nyomon követés és érvényesítés érdekében** a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközöknek való meg nem felelésre vagy az ilyen eszközökkel kapcsolatos felelősségre reagálva, a közigazgatási jog, a büntetőjog és a környezeti felelősség alkalmazásával.

Magyarázó megjegyzés

A kockázatalapú rendszerek és technikák célja annak megértése, mennyire kell eleget tenniük a földtulajdonosoknak, az iparnak, a kkv-knak, a közüzemi szolgáltatóknak és másoknak („felelősök”) a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközök értelmében fennálló kötelezettségeiknek, és milyen hatást fog gyakorolni a meg nem felelés a környezeti és az emberi egészségre. Ez alapján a támogatás, az ellenőrzés és az érvényesítés révén az ilyen rendszerek és technikák ösztönözni kívánják a megfelelést, és vissza akarnak tartani a meg nem feleléstől.

A támogatási rendszerek és technikák közé tartozhatnak az útmutatók, a tanácsadó szolgáltatások, a tudatosságnövelő kampányok, a partnerségi megállapodások és az önellenőrző rendszerek, amelyek segítséget nyújtanak a felelősöknek kötelezettségeik betartásához. Az ellenőrző rendszerek és technikák például az alábbiakhoz kapcsolódhatnak: helyszíni ellenőrzések, felderítés (többek között műholdakkal és drónokkal), szűrőpróbaszerű ellenőrzések, információgyűjtés, ipari elemzés, rendőrségi vizsgálat, adatelemzés és belső környezetvédelmi ellenőrzések. Az utánkövetési és érvényesítési technikák köre hasonlóan széles lehet.

4. **A nagyközönség által benyújtott környezetvédelmi panaszok és beadványok hatékonyabb hatósági kezelése**, adott esetben magánjogi szervekkel együtt, a nagyközönség által benyújtott **panaszok és beadványok kezelésére szolgáló rendszerek és technikák** kidolgozásával és használatával, illetve adott esetben a meglévő ilyen rendszerek és technikák fejlesztésével az információk megbízhatóságának optimalizálása, a hatóságok és a nagyközönség közötti interakció elősegítése, az adminisztratív terhek minimalizálása, valamint a kötelező érvényű uniós környezetvédelmi eszközök sikeres végrehajtásához való hozzájárulás érdekében.

Magyarázó megjegyzés:

A panaszok és beadványok kezelésére szolgáló rendszerek és technikák közé sorolhatók az elektronikus panaszkezelő rendszerek, a segélyvonalak, a lakossági megfigyelések és az egyéb lakossági tudományos platformok. A lakossági tudományos platformok többek között lehetővé tehetik, hogy az illetékes nemzeti, regionális és helyi hatóságok bevonják a lakosságot az ellenőrzés legmodernebb környezetvédelmi és egyéb formáiba, miközben harmonizáltabb és használhatóbb adatok kerülnek előállításra.

5. **A környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való jog és/vagy a közvetítés elősegítése** a lakosság, a nem kormányzati szervezetek, az ügyvédek, a bírói kar, a közigazgatás és egyéb érdekelt felek körében a környezeti vitás ügyek kezelésére szolgáló említett eszközök jobb ismerete, megértése és alkalmazása érdekében, különös figyelemmel az alábbiakra:

- az emberek **egészségének és jólétének** védelme a LIFE tematikus prioritásai között szereplő, a levegővel, a vízzel és a hulladékkal kapcsolatos uniós eszközök követelményei révén,
- **a természet, a biológiai sokféleség és a vízminőség védelme** a LIFE tematikus prioritásai között szereplő, a természettel, a biológiai sokféleséggel és a vízzel kapcsolatos eszközökkel,
- **a környezeti felelősségről szóló irányelv** ⁽¹⁾ hatékony alkalmazása.

A projekteknek a Bizottság által kidolgozott környezetvédelmi jogi képzés meglévő moduljaira és know-how-jára kell támaszkodniuk. ⁽²⁾

4. AZ ÁLTALÁNOS CÉLKITŰZÉSEK ÖSSZEKAPCSOLÁSA AZ ÉGHAJLAT-POLITIKA ALPROGRAM KERETÉBEN NYÚJTOTT TEVÉKENYSÉGI TÁMOGATÁSSAL

A LIFE rendelet általános célkitűzéseivel összhangban, illetve a szükséges uniós hozzáadott érték biztosítása érdekében a tevékenységi támogatások végrehajtása a LIFE rendelet 13. cikkében említett három éghajlat-politikai kiemelt területhez – Az éghajlatváltozás mérséklése, Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz, valamint az Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás –, valamint a LIFE rendelet 14., 15. és 16. cikkében szereplő konkrét célkitűzésekhez fog kapcsolódni. A tematikus prioritásokra és projekt témákra nem terjednek ki az Éghajlat-politika alprogram keretében végrehajtott tevékenységi támogatások, ugyanakkor az alábbiakban felsorolásra kerülnek a vonatkozó szakpolitikai területek, és az éves pályázati felhívások is részletesebb munkaterületeket tartalmaznak az ilyen szakpolitikai területekkel kapcsolatban.

⁽¹⁾ A 2004/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (2004. április 21.) a környezeti károk megelőzése és felszámolása tekintetében a környezeti felelősségről (HL L 143., 2004.4.30., 56. o.).

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/environment/legal/law/training_package.htm

A LIFE program hozzá fog járulni az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes Európai Unió létrejöttéhez az uniós éghajlat-politika végrehajtásának támogatásával és az Európai Uniónak az elkövetkezendő években és évtizedekben jelentkező éghajlat-politikai kihívásokra való felkészítésével. Ebben a tekintetben a prioritások a következők: A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó energia- és éghajlat-politikai keret és a 2050-ig szóló ütemterv célkitűzéseinek, valamint a Párizsi Megállapodás és az alkalmazkodási szakpolitika végrehajtása. Az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló új technológiák kifejlesztését bevált gyakorlati, demonstrációs és kísérleti projektek segítik elő a megfelelő esetekben a későbbi finanszírozás érdekében. Az uniós éghajlat-politikát erős kapocs fűzi majd a helyi bevált gyakorlatokhoz és kezdeményezésekhez, és példákul szolgál az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes társadalomra való áttérés megvalósításának új és jobb megközelítésére. Ehhez meg kell vizsgálni a létező alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiákat/megoldásokat is az olyan nem technológiai jellegű akadályok tekintetében, amelyek akadályozzák a piacra jutást. A LIFE továbbá támogatja majd az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást célzó uniós stratégia végrehajtását, és ezáltal segít biztosítani, hogy az EU ellenállóbb legyen az éghajlatváltozás hatásaival szemben ⁽¹⁾.

Az éghajlatváltozás mérséklése terén a projekteknek nemzeti, regionális vagy szubregionális szinten be kell mutatniuk az alacsony szén-dioxid-kibocsátást célzó stratégiák vagy földhasználati tervek végrehajtását. Ebbe beletartozna a kibocsátás-csökkentő és erőforrás-hatékonysági intézkedések hatékonyabbá tétele számos ágazatban, valamint a magatartásváltozás ösztönzésére irányuló eszközök alkalmazásának előmozdítása. Emellett támogatásban fog részesülni az új megközelítések (bemutatóvárosok és -régiók) alkalmazása, adott esetben a Polgármesterek Globális Éghajlat- és Energiaügyi Szövetsége ⁽²⁾ révén, az átalakító hatású gyártás, fogyasztás és irányítás érdekében.

Az alkalmazkodással kapcsolatos kiemelt terület vonatkozásában támogatni kell az alkalmazkodási stratégiák végrehajtását az uniós hozzáadott értékkel rendelkező főbb területekre összpontosítva, beleértve a regionális vagy a határokon átnyúló projekteket, illetve adott esetben az ökoszisztéma-alapú alkalmazkodás révén. A projektek potenciálisan demonstrálhatók és átadhatók, és elő kell segíteniük az innovatív alkalmazkodási megoldásokat, különösen a magánszektor mobilizálásával, illetve adott esetben a Polgármesterek Szövetségén keresztül. A projekteknek emellett támogatniuk kell az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és az éghajlatváltozás mérséklése közötti szinergiákat, valamint a katasztrófakockázatok csökkentésére irányuló szakpolitikákat.

Az Európai Unió jelenlegi és jövőbeli éghajlat-politikája az Éghajlat-politika alprogram keretében meghatározott alábbi területeken támogatható:

a) Az éghajlatváltozás mérséklése

- a tagállamok és a regionális/helyi hatóságok erőfeszítései az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére az uniós kibocsátás-kereskedelmi rendszer (EU ETS, 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽³⁾) és az erőfeszítés-megosztási határozat (406/2009/EK európai parlamenti és tanácsi határozat ⁽⁴⁾) által nem érintett ágazatokban: szállítás és tüzelőanyagok, mezőgazdaság, építőipar (például az épületek energiahatékonysága), földhasználat, a földhasználat megváltoztatása és erdőgazdálkodás,
- az üvegházhatásúgáz-kibocsátás elszámolásának és az éghajlatváltozás mérséklésének a földhasználati ágazatban történő kidolgozása és végrehajtása,
- olyan területgazdálkodási gyakorlatok kifejlesztése, amelyek például az európai strukturális és beruházási alapok keretében támogatott intézkedéseket kiegészítő intézkedésként hatást gyakorolnak a kibocsátásokra és a kibocsátások megszüntetésére; az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽⁵⁾,
- a kibocsátás-kereskedelmi rendszer és az energiaigényes és nagy üvegházhatásúgáz-kibocsátású ipari termelés működését javító fellépések,

⁽¹⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégia, COM(2013) 216 final.

⁽²⁾ <http://www.covenantofmayors.eu>

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról (HL L 275., 2003.10.25., 32. o.).

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/406/EK határozata (2009. április 23.) az üvegházhatású gázok kibocsátásának a 2020-ig terjedő időszakra szóló közösségi kötelezettségvállalásoknak megfelelő szintre történő csökkentésére irányuló tagállami törekvésekről (HL L 140., 2009.6.5., 136. o.).

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 320. o.).

- fluortartalmú gázok és ózonkárosító anyagok, különösen olyan projektek, amelyek elősegítik a Montreali Jegyzőkönyv és a kigali módosításának végrehajtását, valamint a fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló uniós rendelet végrehajtását, és/vagy
 - az üvegházhatású gázok hatósági ellenőrzése és jelentéstétel.
- b) Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz
- az éghajlatváltozás hatásait korlátozó városi alkalmazkodás és földhasználati tervezés,
 - az infrastruktúra alkalmazkodóképessége, beleértve a kék-zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma-alapú alkalmazkodási megközelítések alkalmazását,
 - fenntartható vízgazdálkodás az aszályra hajlamos területeken, árvízkezelés és partkezelés,
 - a mezőgazdasági, erdészeti és idegenforgalmi ágazat alkalmazkodóképessége, beleértve a szigeteket és a hegyes területeket, és/vagy
 - az EU legkülső régióinak támogatása: az extrém időjárási eseményekre való felkészültség, különösen a part területeken.
- c) Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás
- a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó nemzeti éghajlat-politikai és energetikai stratégiák és/vagy a 2050-ig tartó időszakra vonatkozó stratégiák kidolgozása és végrehajtása,
 - a viselkedésbeli változás ösztönzése, hatékonyabb kibocsátáscsökkentési és erőforrás-hatékonysági fellépések az egyes ágazatokban,
 - az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer működésének hatósági értékelése,
 - kapacitásépítés, a tudatosság növelése a végfelhasználók körében és a fluortartalmú gázokat tartalmazó berendezések értékesítési láncában,
 - az éghajlat-politika nyomon követése, értékelése és utólagos értékelése, és/vagy
 - bevált gyakorlatok és tudatosságnövelő tevékenységek az alkalmazkodási szükségletek kezelésére.

5. A PROJEKTKIVÁLASZTÁSI ELJÁRÁSOK TECHNIKAI MÓDSZERTANA ÉS A TÁMOGATÁSOKRA VONATKOZÓ KIVÁLASZTÁSI ÉS ODAÍTÉLÉSI KRITÉRIUMOK (A LIFE RENDELET 24. CIKKE (2) BEKEZDÉSÉNEK d) PONTJA)

A következőkben ismertetésre kerül a projektkiválasztási eljárások technikai módszertana, valamint a támogatásokra vonatkozó fő kiválasztási ⁽¹⁾ és odaítélési kritériumok a LIFE rendelet 2. és 19. cikke alapján. Mivel a módszertan és a kritériumok a két alprogram keretében finanszírozott ugyanazon projekt típusok esetében alapvetően megegyeznek, csak akkor történik kifejezett utalás az alprogramok egyikére, ha különbségek állnak fenn.

Minden támogatástípus esetében az „Uniós hozzáadott érték: szinergiák” odaítélési kritériumnál kerül sor a kiegészítő jelleg és az uniós finanszírozás optimális felhasználásának értékelésére és figyelembevételére, ideértve a LIFE rendelet 8. cikkének megfelelően az EU egyéb pénzügyi eszközei segítségével támogatott kiegészítő tevékenységek finanszírozását is. A nemkívánatos átfedések elkerülése érdekében a pályázóknak meg kell indokolniuk, hogy miért a LIFE keretében nyújtott finanszírozásra pályáztak a többi uniós finanszírozási forma helyett, amennyiben az utóbbiak is támogathatnak hasonló projekteket vagy intézkedéseket.

A valamely kiemelt területen belül finanszírozott projektek nem veszélyeztethetik egy másik kiemelt terület környezet- vagy éghajlat-politikai célkitűzéseit, kivéve, ha a pályázat ezt a hatást egyértelműen kifejti és megindokolja, és szükség esetén megfelelően sor kerül a lehetséges alternatívák és a mérséklési és alkalmazkodási intézkedések megtervezésére.

További részletek a pályázati és értékelési útmutatókban szerepelnek, amelyek közzétételére a kapcsolódó pályázati felhívásokkal együtt kerül sor. A jelenlegi többéves munkaprogram és a LIFE rendelet keretében a projektek kiválasztása módosítható és egyszerűsíthető az évente kiírt pályázati felhívásokban.

⁽¹⁾ A „kiválasztás” kifejezés a LIFE rendelet 24. cikke (2) bekezdésének d) pontjában a „támogathatóság” jelentését is magában foglalja, a LIFE rendelet 19. cikkében és a költségvetési rendelet 131. cikkében szereplő formájában.

5.1. Tevékenységi támogatás

Nem kapnak finanszírozást az olyan pályázók által benyújtott pályázatok, akiket ki kell zárni, vagy akik a költségvetési rendelet 131. cikke értelmében nem felelnek meg az általános támogathatósági kritériumoknak.

Emellett a pályázatoknak meg kell felelniük az elfogadhatósági követelményeknek (például bizonyos projektek esetében a pályázatot csak digitálisan lehet benyújtani) és a támogathatósági kritériumoknak (például az EU által finanszírozott vissza nem térítendő támogatások, pénzdíjak és pénzügyi eszközök vonatkozásában az izraeli szervezetek és azoknak az Izrael által 1967 júniusa óta elfoglalt területeken folytatott tevékenységének 2014. évtől kezdődő támogathatóságáról szóló iránymutatás betartása ⁽¹⁾), amelyek az összes LIFE tevékenységi támogatásra vonatkoznak, és amelyek a pályázati útmutatókban is szerepelni fognak.

A különböző projekt típusokra vonatkozó támogathatósági kritériumok a megfelelő fejezetben szerepelnek. A különböző projekt típusokra ugyanolyan módon vonatkozó kritériumok az 5.1.1. szakaszban szerepelnek (a LIFE rendelet 18. cikkének a), b), c) és h) pontja szerinti projektek).

A LIFE rendelet 6. cikkének (2) bekezdése értelmében a LIFE rendelet 18. cikkében említett projektekben részt vehet az Uniótól kívül letelepedett jogi személy, amennyiben a projektet koordináló kedvezményezett székhelye az Unióban található, és az Uniótól kívül végzett tevékenység megfelel a LIFE rendelet 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt követelményeknek. Ezért ezeknek a tevékenységeknek szükségesnek kell lenniük az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzések eléréséhez és a Szerződések hatálya alá tartozó tagállamok területén végrehajtott projekt fellépések („beavatkozások”) hatékonyságának biztosításához.

A LIFE rendelet 7. cikke értelmében a LIFE program végrehajtása során lehetőség van az érintett nemzetközi szervezetekkel, valamint azok intézményeivel és szerveivel folytatott együttműködésre, amennyiben ez a LIFE rendelet 3. cikkében meghatározott általános célkitűzések megvalósításához szükséges.

Emellett a pályázatok csak akkor kerülnek kiválasztásra, ha a pályázó előző években mutatott teljesítményével kapcsolatos igazoló dokumentumok alapján igazolni lehet az alábbiakat:

- működési kapacitás – a pályázónak rendelkeznie kell a projekt végrehajtásához szükséges szakmai alkalmassággal és képesítéssel, és
- pénzügyi kapacitás – a pályázónak stabil és elegendő finanszírozási forrással kell rendelkeznie ahhoz, hogy a projekt teljes időtartama alatt folytatni tudja a tevékenységét, és részt tudjon venni a finanszírozásában.

A költségvetési rendelet 131. cikkét az állami szervek és nemzetközi szervezetek kiválasztása során kell alkalmazni pénzügyi kapacitásuk tekintetében.

5.1.1. A LIFE rendelet 18. cikke a), b), c) és h) pontjának megfelelő projektek

A kísérleti, demonstrációs, bevált gyakorlati, valamint tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek kiválasztása során a LIFE rendelet 18. cikkének a), b), c) és h) pontja értelmében ugyanazt a technikai módszertant kell használni és hasonló támogathatósági és odaítélési kritériumokat kell alkalmazni, az alábbiak szerint.

5.1.1.1. A projektbenyújtási és -kiválasztási eljárások technikai módszertana

A félidős értékelésben tett javaslatra, illetve a néhány más uniós programhoz kapcsolódóan a kétlépcsős megközelítéssel kapcsolatban szerzett pozitív tapasztalatokra való tekintettel a LIFE jelenlegi többéves munkaprogramja kétlépcsős megközelítést vezet be azokon a kiemelt területeken, amelyeken úgy tűnik, hogy eddig a magas uniós hozzáadott értékkel rendelkező projektötleteket felmutató, de a LIFE programban tapasztalatlan potenciális pályázókat elriasztotta a teljeskörű ajánlatok elbírálásához szükséges részletek mennyisége, tekintettel a viszonylag alacsony sikerességi arányra. A kétlépcsős megközelítés keretében csak azoknak a pályázóknak kell teljeskörű ajánlatot benyújtaniuk, akik nagy eséllyel kerülnek kiválasztásra (lásd az 5.1.1.2. szakasz b) pontját).

A LIFE jelenlegi többéves munkaprogramjában ezért két eljárás létezik:

- kétlépcsős eljárás, amely pályázatléírason, majd az azt követően benyújtott teljeskörű ajánlaton alapul,
- egylépcsős eljárás, amely során csak teljeskörű ajánlat kerül benyújtásra.

⁽¹⁾ HL C 205., 2013.7.19., 9. o.

A Bizottsággal (a Környezetvédelmi Főigazgatóság és az Éghajlatpolitikai Főigazgatóság) egyetértésben az egyes pályázati felhívások szervezeti és működési korlátai alapján a végrehajtó ügynökség dönt a két megközelítés egyikének alkalmazásáról.

A 2018. évi felhívás esetében a Környezetvédelem alprogram vonatkozásában kétlépcsős megközelítés kerül alkalmazásra. A kedvezményezettek visszajelzései alapján a megközelítés az elkövetkező években kiterjeszhető az Éghajlat-politika alprogramra.

A teljesszámú ajánlatoknak az egylépcsős megközelítés alkalmazásával történő elbírálását az 5.1.1.2. és az 5.1.1.3. szakasz ismerteti.

A kétlépcsős megközelítés megszervezése a következőképpen történik:

a) Kétlépcsős megközelítés

1. lépcső:

- Pályázati felhívás
- A pályázatlan benyújtása

A pályázó egy legfeljebb tízoldalas pályázatlan benyújtást nyújt be, amely tartalmazza az alábbiakat:

- a projektben részt vevő kedvezményezettekkel kapcsolatos információk,
 - a projekt tartalma nagy vonalakban, beleértve a fő környezetvédelmi projekt célkitűzéseket leírását, a tervezett partnerséget, az esetleges korlátozásokat és az ezek kezelésére hivatott vészhelyzeti tervet, valamint az annak biztosítására kiválasztott stratégiát, hogy a projekteredmények a projekt futamidejét követően is fenntarthatók legyenek, és
 - a projekt költségvetése a költségkategoróriák szintjén.
- A pályázatlan benyújtása és rangsorolása

A pályázatlan benyújtásra vonatkozó támogathatósági kritériumok

A pályázatlan benyújtás alapján a végrehajtó ügynökség azonosítja a támogathatósági kritériumoknak megfelelő ajánlatokat (lásd az 5.1.1.2. szakasz a) pontját).

A pályázatlan benyújtásra vonatkozó odaítélési kritériumok

A pályázatok rangsorolása minőségi alapon, vagyis „A pályázat általános minősége” és „Az általános uniós hozzáadott érték” odaítélési kritériumnak megfelelően kapott pontszámok alapján történik.

Nem támogathatók azok a pályázatok, amelyek az egyik vagy mindkét kritérium vonatkozásában nem érik el a minimális pontszámot.

„A pályázat általános minősége” odaítélési kritérium alapján azonos pontszámmal rendelkező pályázatok közül az élvez elsőbbséget, amely magasabb pontszámot kapott „Az általános uniós hozzáadott érték” odaítélési kritérium alapján. A mindkét kritérium esetében azonos pontszámot kapott pályázatok esetében az értékelő bizottság dönt a végleges rangsorról.

- A kiválasztott projektek listája

A pályázatlan benyújtások alapján a teljesszámú ajánlat benyújtására meghívást kapott pályázatok hosszú listája tartalmazza a legmagasabb pontszámot elért pályázatokot, amelyek esetében a kért uniós támogatás összege az elérhető költségvetés 2–2,5-szerese. A végrehajtó ügynökség a rangsorolás eredménye alapján meghatározza a faktort, figyelembe véve a pályázatok nagyságát és a kétlépcsős megközelítéssel kapcsolatos tapasztalatokat. A hosszú lista minden kiemelt terület vonatkozásában állítást tartalmaz. Amennyiben valamelyik kiemelt területen nem mutatkozik megfelelő érdeklődés, a többi kiemelt terület listája bővíthető.

2. lépcső:

- A teljesszámú ajánlat benyújtása

Az esetlegesen támogatható pályázatként rangsorolt támogatható pályázatlan benyújtásokat benyújtó pályázók felkérését kapnak teljesszámú ajánlat benyújtására. A fellépések, a partnerség és a költségvetés tekintetében korlátozott rugalmasságra van lehetőség a pályázatlan benyújtások és a teljesszámú ajánlatok között. Ugyanakkor ez a rugalmasság nem jelentheti azt, hogy megváltozik a pályázatlan benyújtás kapcsolódó pályázat jellege. A költségvetés legfeljebb 10 %-kal térhet el a pályázatlan benyújtásban szereplő költségvetéstől.

- A teljeskörű ajánlatok elbírálása és rangsorolása

A pályázatok elbírálására és rangsorolására az 5.1.1.2. szakasz b) pontjában ismertetett kiválasztási és odaítélési kritériumok alapján kerül sor.

- A finanszírozható projektek végleges listájának és a tartaléklistának az összeállítása

A felülvizsgálati szakasz után sor kerül a sikeres projektek finanszírozásra való előterjesztésére a rendelkezésre álló költségvetés keretein belül. Azokból a projektekből, amelyek a ranglista elején szerepelnek, de a rendelkezésre álló költségvetésből nem kaphatnak finanszírozást, megtörténik a tartaléklista összeállítása. A tartaléklistára a rendelkezésre álló LIFE költségvetés további 20 %-a vonatkozik.

- A támogatási megállapodás aláírása

b) Az egylépcsős megközelítés

- Pályázati felhívás

- Teljeskörű ajánlatok benyújtása

A pályázók benyújtják a teljeskörű ajánlatot.

- A teljeskörű ajánlatok elbírálása és rangsorolása

A pályázatok kiválasztási és odaítélési kritériumok szerinti elbírálására és rangsorolására az 5.1.1.2. szakasznak megfelelően kerül sor.

- A finanszírozható projektek végleges listájának és a tartaléklistának az összeállítása

A felülvizsgálati szakasz után sor kerül a sikeres projektek finanszírozásra való előterjesztésére a rendelkezésre álló költségvetés keretein belül. Azokból a projektekből, amelyek a ranglista elején szerepelnek, de a rendelkezésre álló költségvetésből nem kaphatnak finanszírozást, megtörténik a tartaléklista összeállítása. A tartaléklistára a rendelkezésre álló LIFE költségvetés további 20 %-a vonatkozik.

- A támogatási megállapodás aláírása

5.1.1.2. Támogathatósági és odaítélési kritériumok

Az a) pontban szereplő támogathatósági kritériumok a kétlépcsős megközelítés esetében a pályázatléírásra, az egylépcsős megközelítés esetében a teljeskörű ajánlatokra vonatkoznak.

A b) pontban szereplő odaítélési kritériumok az 5.1.1.1. szakaszban leírtaknak megfelelően alkalmazandók.

a) Támogathatósági kritériumok

Nem kerül elbírálásra a LIFE rendelet 18. cikke a), b), c) vagy h) pontjának megfelelő pályázatléírások és teljeskörű ajánlatok minősége, ha a pályázat nem bizonyítja, hogy a projekt:

- hozzájárul a LIFE rendelet 3. cikkében meghatározott általános célkitűzések és a LIFE rendelet 10., 11., 12., 14., 15. és 16. cikkében előírt konkrét célkitűzések közül egyhez vagy többhöz,
- a LIFE rendelet 9. és 13. cikke értelmében a LIFE alprogram azon kiemelt területének hatálya alá tartozik, amelynek keretében a projektpályázatot benyújtották, és
- megfelel az alábbi projekttípusok egyikének, a LIFE rendelet 2. cikke a), b), c) és h) pontjában foglaltaknak megfelelően:

„Kísérleti projekt”: korábban vagy máshol még nem alkalmazott vagy vizsgált technikát vagy módszert alkalmazó projekt, amely a jelenlegi bevált gyakorlatokkal összehasonlítva környezeti és éghajlati előnyökkel járhat, és amely a továbbiakban hasonló helyzetekben szélesebb körben alkalmazható.

„Demonstrációs projekt”: a projekt konkrét, például földrajzi, ökológiai vagy társadalmi-gazdasági összefüggéseiben új vagy ismeretlen cselekvéseket, módszertanokat vagy megközelítéseket a gyakorlatban létrehozó, vizsgáló, értékelő és terjesztő projekt, és amely hasonló körülmények között máshol is alkalmazható;

„Bevált gyakorlati projekt”: olyan projekt, amely a projekt sajátos körülményeit figyelembe véve megfelelő, költséghatékony és korszerű technikákat, módszereket és megközelítéseket alkalmaz.

„Tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek”: a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program alprogramjainak terén történő tájékoztatás, információterjesztés és tudatosságnövelés támogatására irányuló projektek.

A Környezet és erőforrás-hatékonyság kiemelt területhez kapcsolódó kísérleti és demonstrációs projekteknek, illetve Az éghajlatváltozás mérséklése és az Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz kiemelt területhez kapcsolódó kísérleti, demonstrációs és bevált gyakorlati projekteknek olyan fellépéseket kell tartalmazniuk, amelyek lényeges és mérhető közvetlen hatást gyakorolnak a megcélzott környezetvédelmi és/vagy éghajlat-politikai kérdés(ek)re.

A Természet és biológiai sokféleség kiemelt területhez kapcsolódó kísérleti, demonstrációs és bevált gyakorlati projektek esetében a támogatható költségvetés legalább 25 %-át konkrét védelmi fellépésekhez kell hozzárendelni (néhány kivétel a konkrét szakpolitikai igények alapján lehetséges, ezek kifejezetten meghatározásra kerülnek a pályázati útmutatóban). A konkrét védelmi fellépések olyan fellépések, amelyek lényeges és mérhető közvetlen hatást gyakorolnak a megcélzott környezetvédelmi és/vagy éghajlat-politikai kérdés(ek)re, és jelen esetben az érintett fajok, élőhelyek, ökoszisztémák vagy ökoszisztéma-szolgáltatások védettségi helyzetének vagy ökológiai állapotának javulásához vagy az ilyen helyzetben vagy állapotban bekövetkező romlás lassításához/feltartóztatásához/visszafordításához vezetnek.

A Környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás kiemelt területhez kapcsolódó kísérleti, demonstrációs, bevált gyakorlati, valamint tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projekteknek olyan fellépéseket kell tartalmazniuk, amelyek lényeges és mérhető közvetett vagy közvetlen hatást gyakorolnak a megcélzott környezetvédelmi és/vagy éghajlat-politikai kérdés(ek)re a környezetvédelemmel és/vagy az éghajlat-politikával kapcsolatban megcélzott irányítási, tájékoztató és/vagy tudatosságnövelő és terjesztési kérdés(ek)re gyakorolt jelentős mérhető közvetlen hatások révén.

A megcélzott környezetvédelmi, éghajlat-politikai és/vagy kapcsolódó irányítási és tájékoztató hatásoknak már mérhetőnek és mértnek kell lenniük vagy modellezni kell őket a mérések alapján a projekt futamideje alatt.

A más uniós programokkal ⁽¹⁾ való átfedés elkerülése érdekében a **kutatással** ⁽²⁾ foglalkozó projektek, illetve a **nagy méretű infrastruktúra** kialakítására irányuló projektek nem tartoznak a LIFE program hatálya alá, ezért **nem támogathatók**.

A LIFE projektek nem szolgálhatják nemzeti vagy uniós jog szerinti kötelezettségekből fakadó kompenzációs intézkedések finanszírozását.

b) Odaítélési kritériumok

Az odaítélési kritériumok egyéb rendelkezés hiányában valamennyi kiemelt területen alkalmazandók. A projektek csak egymással versenyeznek ugyanazon a kiemelt területen.

Speciális odaítélési kritériumok a pályázatileírások esetében

A kétlépcsős megközelítés első lépcsőjében szereplő valamennyi pályázatileírásnak el kell érnie legalább az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszámot az alábbi odaítélési kritériumok alapján, hogy rangsorolható legyen:

1. **A pályázat általános minősége:** ez a kritérium a pályázatok egyértelműségére (beleértve a működést megelőző viszonyok leírását), a pályázatok megvalósíthatóságára és a tájékoztató jellegű ár-érték arányra összpontosít. **Max. 20 pont (az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám: 5 pont)**
2. **Általános uniós hozzáadott érték:** ez a kritérium a projektnek a LIFE prioritásaihoz való hozzájárulására, a várt hatásra és a projekteredmények fenntarthatóságára irányul. **Max. 30 pont (az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám: 10 pont)**

⁽¹⁾ A LIFE rendelet (11) preambulumbekzdése.

⁽²⁾ A kutatással foglalkozó pályázatok esetében ellenőrizhető, hogy megfelelnek-e a Horizont 2020 keretprogram releváns felhívásainak: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>

Odaítélési kritériumok a teljeskörű ajánlatok esetében

A teljeskörű ajánlatok elbírálása és pontozása a kétlépcsős és az egylépcsős megközelítés esetében is minőségi alapon, az alábbi odaítélési kritériumok és pontozási rendszer alapján történik:

— Technikai koherencia és minőség

A technikai koherencia azt jelenti, hogy a projekt tervezett fellépései megfelelő és megvalósítható intézkedések a projekt tervezett termékei és eredményei szempontjából. Sem a fellépések, sem a tervezett termékek és eredmények nem lehetnek ellentétesek a LIFE program célkitűzéseivel. A technikai minőség azt jelenti, hogy a projekt fellépéseinek a maximális hatékonyságra és eredményességre kell törekedniük a tervezett termékek és eredmények vonatkozásában. A projekt fellépéseit megfelelően kell megtervezni, és egyértelműen kell ismertetni.

— Pénzügyi koherencia és minőség

A kedvezményezettek és a társfinanszírozók pénzügyi hozzájárulásai, a tervezett költségvetés, illetve annak a tervezett fellépésekkel és az alkalmazandó szabályokkal való összeegyeztethetősége, valamint a tervezett megközelítés költséghatékonysága és ár-érték aránya kerül elbírálásra e kritérium értelmében a technikai szempontból kellőképpen koherensnek ítélt és elfogadható technikai minőségű fellépések várható eredményének vonatkozásában. A költségvetésnek átláthatónak kell lennie, vagyis a költségvetési tételek ismertetésének kellőképpen részletesnek kell lennie.

— Uniós hozzáadott érték: a két LIFE alprogram kiemelt területeinek konkrét célkitűzéseikhez való hozzájárulás mértéke és minősége

Amennyiben a pályázatok technikai és pénzügyi szempontból kellőképpen koherensek és elfogadható minőségűek, sor kerül az elbírálásukra az egyes pályázatoknak – (a LIFE Környezetvédelem alprogramja esetében) a LIFE rendelet 10., 11. és 12. cikke, illetve (a LIFE Éghajlat-politika alprogramja esetében) 14., 15. és 16. cikke alapján – a két LIFE alprogram kiemelt területei egy vagy több konkrét célkitűzéséhez való várt hozzájárulás mértékét és a hozzájárulás minőségét illetően. E kritérium értékelése különösen arra tér ki, hogy a projekt milyen mértékben és minőségben járul hozzá a konkrét célkitűzésekhez (hatás), illetve mekkora a fellépések által a projekt futamidejének végén várhatóan kifejtett környezetvédelmi és/vagy éghajlat-politikai hatás a projekt futamidejének kezdetén becsült vagy mért állapothoz képest. Emellett figyelembe fogja venni a projekt fellépései által várhatóan befolyásolt területi, társadalmi és politikai kontextusok ⁽¹⁾ relevanciáját.

A várt hatásokat úgy kell meghatározni, hogy figyelembe kell venni a vonatkozó projektszintű mutatókat és mérési egységeket, amiről a projektnek jelentést kell készítenie a LIFE kulcsfontosságú projektszintű mutatói vonatkozásában erre a célra létrehozott adatbázisban ⁽²⁾. Ezért például a LIFE Természet és biológiai sokféleség kiemelt területéhez kapcsolódó pályázatokat az alapján kell értékelni, hogy várhatóan milyen hatást gyakorolnak az élőhelyek szerkezetére és működésére, a fajok állapotára és/vagy az ökoszisztémák ökológiai állapotára és az ökoszisztéma-szolgáltatások állapotára. Ez az értékelés csak a technikai és pénzügyi koherencia elbírálása alapján megvalósíthatónak ítélt fellépéseket veszi figyelembe.

— Uniós hozzáadott érték: fenntarthatóság (a folytatás, a megismételhetőség és az átadás lehetősége)

A projekteredmények közép- és hosszú távú fenntarthatósága azt jelenti, hogy ezeket a projekt végrehajtása után is fenn lehet tartani folytatás, megismételhetőség vagy átadás révén.

A folytatás a projekt során alkalmazott megoldásoknak a projektben érintett felek általi további használatát jelenti a projekt futamideje után, de a használat köre földrajzi szempontból tovább szélesíthető. A projekteredmények folytatása és fenntartása elegendő lesz az odaítéléshez szükséges pontszám megszerzéséhez, míg a további földrajzi elterjedés a várt hatály alapján kerül megítélésre, és így összehasonlítható a megismételhetőséggel vagy az átadással.

A megismételhetőség azt jelenti, hogy a projekt során alkalmazott megoldások ismét használhatók ugyanúgy és ugyanabból a célból más szervek/ágazatok által a projekt futamideje során vagy azt követően.

⁽¹⁾ A konkrét projektspecifikus kontextus, amely az átfogó kontextus alapján kerül meghatározásra (biogeográfiai régió, a statisztikai célú területi egységek esetében használt földrajzi kódok által meghatározott területi kiterjedés, NUTS, víztest, ökoszisztémák és ahhoz kapcsolódó szolgáltatások, Natura 2000 területek) és a projektspecifikus konkrét környezet, amely a fellépések helyszínéül szolgáló terület hossza és/vagy nagysága, valamint a projekt fő környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai célja vagy a kapcsolódó irányítási és tájékoztatási cél vonatkozásában befolyásolandó emberek száma alapján kerül meghatározásra.

⁽²⁾ A bemutató változat elérhető a LIFE honlapján: <http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>

Az átadás azt jelenti, hogy a projekt során alkalmazott megoldások használhatók más módon vagy más környezetvédelmi, éghajlat-politikai vagy kapcsolódó irányítási és tájékoztatási célok vonatkozásában ugyanazon vagy más szervek/ágazatok által a projekt futamideje során vagy azt követően.

A pályázóknak be kell mutatniuk a pályázatukban, hogy a LIFE rendelet kapcsolódó célkitűzéseit illető közvetett és/vagy közvetlen pozitív hatásokra irányuló megoldások (vagyis technikák, módszerek, módszertanok, megközelítések és/vagy fellépések vagy támogató tevékenységek tájékoztatás, terjesztés vagy tudatosságnövelés céljából) potenciálisan folytathatók, megismételhetők és/vagy átadhatók.

A sikeres folytatáshoz, megismétléshez és/vagy átadáshoz olyan stratégiára van szükség, amelynek keretében meg lehet sokszorozni a projekt során alkalmazott megoldások hatásait, és szélesebb körű felhasználásra lehet ösztönözni, valamint a projekt futamideje alatt és/vagy a LIFE projekt vége után rövid vagy középtávon kritikus tömeget lehet elérni. Ez túlmutat a tudástranszferen és a hálózatépítésen, és magában foglalja a projekt során kidolgozott és/vagy alkalmazott megoldások gyakorlati felhasználását a projekt futamidejét követően, máshol vagy más célból.

A pályázóknak egyértelműen és hihetően ismertetniük kell az ennek biztosítására tervezett stratégiát és intézkedéseket, beleértve az alábbiakkal kapcsolatos magyarázatot:

- várhatóan hogyan tarthatók fenn a megoldások projektszinten a projekt futamidejét követően, beleértve a kapcsolódó hosszú távú társadalmi és gazdasági hatásokat,
 - mennyire lenne szükséges vagy hasznos a megoldások kiterjesztése, megismétlése vagy átadása szempontjából a további állami támogatás, többek között innovatív pénzügyi eszközök révén nyújtott kölcsönök formájában, és
 - különösen a kereskedelmi szereplőket vagy az értékláncok mentén elhelyezkedő szereplőket érintő projektek esetében mennyire várható, hogy ezek a megoldások a projekt futamideje alatt elérik vagy megőrzik „pénzügyi érettségüket” („befektetésre való felkészültség”/„bankképesség”).
- Uniós hozzáadott érték: szinergiák és transznacionalitás
- Szinergiák (beleértve a többcélúságot, az integrációt/a kiegészítő jelleget, a zöld közbeszerzést, az ökocímkéket és az uniós kutatási eredmények felhasználását):

A szinergiák megvalósíthatók többcélú megközelítésekkel és a más uniós szakpolitikákba és finanszírozási mechanizmusokba való integrálással és/vagy az ezekhez kapcsolódó kiegészítő jelleggel. A pályázatok pluszpontot kapnak a szinergiákra azok mértéke és minősége alapján.

A **többcélú végrehajtási mechanizmus** azt jelenti, hogy a pályázat nemcsak a projekt fő konkrét környezetvédelmi és/vagy éghajlat-politikai célkitűzéseit elérését tervezi, hanem egyidejűleg más célok elérését is (például hatékonyabb hulladékgazdálkodásra és társadalmi integrációra törekszik). Ez a koncepció magában foglalja a fenntarthatóság ökológiai és/vagy éghajlat-politikai dimenziója mellett a társadalmi és gazdasági fenntarthatóságra vonatkozó stratégiákat (például a körforgásos gazdaságban az értéklánc mentén különböző szereplők meghosszabbítják a termék-ciklust, és hozzásegítik a tartósan munkanélküli személyeket ahhoz, hogy visszajussanak a munkaerőpiacra).

Kedvező elbírálásban részesülnek azok a pályázatok, amelyek – miközben konkrét környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai kérdésekre összpontosítanak – hatékonyabban **integrálják** más szakpolitikai területekbe ezeket a konkrét környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai célkitűzéseket, és/vagy elérik, hogy ezek **kiegészítsék** egymást, és így szinergiákat hoznak létre más uniós szakpolitikák célkitűzéseivel. Legfeljebb nyolc pluszpont adható a többcélú mechanizmusok, az integráció vagy a kiegészítő jelleg, illetve ezek kombinációja esetében.

A szinergiák zöld közbeszerzéssel és az ökocímkrendszer használatával is megvalósíthatók a környezetbarát termelésre és szolgáltatásra vonatkozó célok integrálása, valamint a Horizont 2020 keretprogram vagy a korábbi keretprogramok során elért kutatási eredmények felhasználásának tekintetében. Ezért egy-egy pluszpontot kap a **zöld közbeszerzés** ⁽¹⁾ iránti kötelezettségvállalás és/vagy a **hivatalosan elismert ökocímkézési rendszerek**, például az uniós ökocímkével ⁽²⁾ ellátott termékek és/vagy szolgáltatások előnyben részesítése egyértelmű végrehajtási mechanizmus révén.

⁽¹⁾ A zöld közbeszerzéshez lásd az alábbi internetes oldalt: http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm, és különösen az alábbi oldalakat: http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm és http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

⁽²⁾ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/eu-ecolabel-products-and-services.html>

További egy pluszpontot kapnak azok a pályázatok, amelyek a Horizont 2020 vagy a korábbi keretprogramok által finanszírozott, környezetvédelemmel és éghajlattal kapcsolatos kutatási és innovációs projektek eredményeinek **felhasználását** tervezik, amennyiben megfelelően bizonyítják a projekt általi felhasználás hozzáadott értékét.

— Transznacionalitás

Előnyben kell részesíteni azokat a pályázatokat, amelyek keretében a projekt célkitűzéseinek megvalósításához tagállamok közötti transznacionális együttműködésre van szükség. E kritérium alapján egy pályázat legfeljebb négy pluszpontot kaphat, ha kellő bizonyíték van arra, hogy a transznacionális megközelítés hozzáadott értéket teremt ⁽¹⁾.

— A Környezetvédelem alprogram keretében finanszírozott projektekre vonatkozó konkrét kritériumok és pontozási rendszer

A Környezetvédelem alprogram keretében alkalmazott konkrét kritériumok és pontozási rendszer azt a tényt tükrözi, hogy csak a Környezetvédelem alprogram keretében kerültek meghatározásra tematikus prioritások (a LIFE rendelet III. melléklete) és így ezekhez kapcsolódó projekttémák (a fenti 3. fejezet).

— Uniós hozzáadott érték: hozzájárulás a projekttémákhoz

Azok a LIFE pályázatok, amelyek egyértelműen a többéves munkaprogramban meghatározott Környezetvédelem alprogramra vonatkozó, a III. mellékletben előírt tematikus prioritásokat végrehajtó projekttémákhoz tartoznak, e kritérium szerint pluszpontokat kapnak.

A Környezet és erőforrás-hatékonyság kiemelt területhez kapcsolódó pályázatok 5 pontot kapnak, amennyiben maradéktalanul megfelelnek az említett kiemelt terület vonatkozásában a 3. szakaszban felsorolt projekttémák egyikének. A projekt további 5 pontot kap, ha emellett a megcélzott környezetvédelmi kérdésekre adott megoldások (vagyis a LIFE rendelet 2. cikke értelmében vett technikák, módszerek, fellépések, módszertanok vagy megközelítések) újak vagy ismeretlenek az Európai Unióban.

A Természet és biológiai sokféleség, illetve a Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás kiemelt területhez kapcsolódó pályázatok 10 pontot kapnak, ha maradéktalanul megfelelnek az említett kiemelt területek vonatkozásában meghatározott projekttémák egyikének.

	Odaítélési kritériumok	Az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám (*)	Legmagasabb pontszám
Technikai és pénzügyi koherencia és minőség			
1	Technikai koherencia és minőség	10	20
2	Pénzügyi koherencia és minőség (beleértve az ár-érték arányt)	10	20
Uniós hozzáadott érték:			
3	A LIFE Környezetvédelem alprogramja kiemelt területeinek konkrét célkitűzéseire való hozzájárulás mértéke és minősége	10	20
4	Fenntarthatóság (folytatás, megismételhetőség, átadás)	8	15
	Teljes (az odaítéléshez szükséges) pontszám	50 (*)	

(1) A LIFE rendelet értelmében vett „transznacionális” szó csak a tagállamok közötti együttműködésre, valamint a tagállamok és a LIFE rendelet 5. cikke értelmében a LIFE programban részt vevő harmadik országok közötti együttműködésre vonatkozik. Az Unión kívüli vagy a tengerentúli országokban és területeken végzett tevékenységek, bár a LIFE rendelet 6. cikke értelmében finanszírozhatók, ezen odaítélési kritérium szempontjából nem kapnak pluszpontot.

	Odaítélési kritériumok	Az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám (*)	Legmagasabb pontszám
	Pluszpontok		
5	Hozzájárulás a projekttemákhoz	—	0, 5 vagy 10
6	— Szinergiák (beleértve a többcélúságot és az integrációt/a kiegészítő jelleget) [max. 8 pont], zöld közbeszerzés [max. 1 pont], ökcímkek [max. 1 pont] és az uniós kutatási eredmények felhasználása [max. 1 pont]) — Transznacionális (max. 4 pont)	—	15
	Legmagasabb pontszám		100

(*) A projektpályázatoknak minden egyes odaítélési kritérium tekintetében el kell érniük legalább az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszámot, és az összes olyan kritériumra összesen legalább 50 pontot kell kapniuk, amelynél minimális pontszám került meghatározásra.

— Az Éghajlat-politika alprogram projektjeire vonatkozó konkrét kritériumok és pontozási rendszer

Az Éghajlat-politika alprogram keretében alkalmazott konkrét kritériumok és pontozási rendszer azt tükrözi, hogy az Éghajlat-politika alprogram keretében meghatározott kiemelt területekre és a 4. szakaszban szereplő, az Éghajlat-politika alprogram keretében meghatározott szakpolitikai területekre kell összpontosítani. Emellett az éves pályázati felhívások a szakpolitikai területekhez kapcsolódó részletesebb munkaterületeket fognak tartalmazni, hogy tükrözzék az éghajlat-politika új kihívásait és fejlődését.

— Uniós hozzáadott érték: a pályázatok relevanciája az Éghajlat-politika alprogram kiemelt területei és az éves pályázati felhívásokban szereplő részletes munkaterületek szempontjából

Az Éghajlat-politika alprogram szakpolitikai területeihez és az éves pályázati felhívásokban szereplő részletes munkaterületekhez kapcsolódó pályázatok e kritérium vonatkozásában további pontokat kaphatnak (az alábbi táblázat 5. szakaszának megfelelően).

	Odaítélési kritériumok	Az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám (*)	Legmagasabb pontszám
	Technikai és pénzügyi koherencia és minőség		
1	Technikai koherencia és minőség	10	20
2	Pénzügyi koherencia és minőség (beleértve az ár-érték arányt)	10	20
	Uniós hozzáadott érték		
3	A LIFE Éghajlat-politika alprogramjához kapcsolódó kiemelt területekhez és a LIFE rendelet 14., 15. és 16. cikkében szereplő kapcsolódó konkrét célkitűzésekhez való hozzájárulás mértéke és minősége	10	20
4	Fenntarthatóság (folytatás, megismételhetőség, átadás)	8	15
	Teljes (az odaítéléshez szükséges) pontszám	50 (*)	

	Odaítélési kritériumok	Az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám (*)	Legmagasabb pontszám
Pluszpontok			
Uniós hozzáadott érték: a Párizsi Megállapodás végrehajtásának előmozdítása			
5	Az Éghajlat-politika alprogramnak a 4. szakaszban meghatározott szakpolitikai területeihez való hozzájárulás	—	0 vagy 5
	A LIFE Éghajlat-politika alprogramjához kapcsolódó éves pályázati felhívásokban szereplő részletes munkaterületekhez való hozzájárulás	—	0 vagy 5
6	— Szinergiák (beleértve a többcélúságot és az integrációt/a kiegészítő jelleget) [max. 8 pont], zöld közbeszerzés [max. 1 pont], ökocímkék [max. 1 pont] és az uniós kutatási eredmények felhasználása [max. 1 pont] — Transznacionális (max. 4 pont)	—	15
	Legmagasabb pontszám		100

(*) A projektpályázatoknak minden egyes odaítélési kritérium tekintetében el kell érniük legalább az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszámot, és az összes olyan kritériumra összesen legalább 50 pontot kell kapniuk, amelynél minimális pontszám került meghatározásra.

5.1.2. A LIFE rendelet 2. cikke d) pontjának és 18. cikke d) pontjának megfelelő integrált projektek

A LIFE rendelet 2. cikkének d) pontja szerint az „integrált projekt” az egyes uniós környezet- és éghajlatvédelmi jogszabályok által előírt, más uniós jogi aktusok alapján kidolgozott vagy tagállami hatóságok által kidolgozott környezet- és éghajlatvédelmi terveket vagy stratégiákat nagy területen, különösen regionális, több régiót érintő, nemzeti vagy transznacionális szinten végrehajtott projekt elsősorban a természetvédelem (ideértve többek között a Natura 2000 hálózat kezelését), a víz, a hulladék, a levegő, valamint az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás témakörében, amely mindeközben biztosítja az érdekeltek bevonását és előmozdítja legalább egy másik megfelelő uniós, nemzeti vagy magánforrás bevonását és az azzal történő összehangolást.

Az integrált projektek benyújtásának és kiválasztásának folyamata a LIFE rendelet értelmében kétlépcsős eljárás alapul. Ennek elő kell mozdítania a potenciális pályázók munkáját, és biztosítania kell, hogy a végrehajtott ügynökségtől a folyamat során a lehető legjobb útmutatást kapják. A munkafolyamat a felépítésének köszönhetően végigkíséri az egyes pályázatok fokozatos fejlődését és finomhangolását. Az egyenlő bánásmód elvét – a LIFE rendelet tematikus és földrajzi elosztási szabályai által meghatározott korlátok között – az értékelési folyamat minden szakaszában és az összes pályázat esetében szigorúan be kell tartani.

5.1.2.1. A projektbenyújtási és -kiválasztási eljárások technikai módszertana

1. lépcső:

— Pályázati felhívás

— A pályázatleírás benyújtása

A pályázó rövid pályázatleírást nyújt be, amelyben felvázolja a projekt tartalmát és a tervet vagy stratégiát, amelyet végre kíván hajtani, valamint a terv vagy stratégia végrehajtására vonatkozó pénzügyi tervet.

— A pályázatleírás értékelése és a kérdés–válasz szakasz

A pályázatleírások alapján a végrehajtott ügynökség azonosítja és felsorolja azokat a pályázatokat, amelyek megfelelnek a támogathatósági kritériumoknak. A kritériumoknak megfelelő pályázatok benyújtói felkérést kapnak egy írásos kérdés–válasz szakaszban való részvételre, amely során kérdéseket tehetnek fel a teljeskörű ajánlat kidolgozásáról. A szakasz végén a végrehajtott ügynökség név nélkül nyilvánossá teszi a kérdéseket és válaszokat, hogy az összes pályázónak egyformán segítsenek a teljeskörű ajánlat kidolgozásában. Szükség esetén a végrehajtott ügynökség kiegészíti a kérdéseket és válaszokat azokkal a tipikus nehézségekkel kapcsolatos iránymutatással, amelyeket a pályázók már tapasztalhattak, és amelyekre a pályázatleírásokból derült fény.

2. lépéső:

- A teljeskörű ajánlat benyújtása

A támogatható pályázatléírást benyújtó pályázók felkérését kapnak teljeskörű ajánlat benyújtására.

- A teljeskörű ajánlat értékelése

A végrehajtó ügynökség a részletes értékelés után előzetes hosszú listát készít azokból a rangsorolt pályázatokból, amelyek adott esetben finanszírozást kaphatnak. A rangsorolás minőségi alapon, vagyis a kapott pontszámok alapján történik, és a Környezetvédelem alprogram keretében egyrészt azt a szabályt is be kell tartani, amely szerint a tevékenységi támogatásra előirányzott költségvetési források bizonyos százalékát a természet és a biológiai sokféleség megőrzését támogató projektekre kell fordítani, másrészt a LIFE rendelet 19. cikkének (4) bekezdésében foglalt, a földrajzi elosztással kapcsolatos kritériumnak is meg kell felelni. A Bizottság ellenőrzi továbbá a pályázók pénzügyi és működési kapacitását, amelyre a projekt végrehajtásához szükségük lesz.

- A finanszírozható projektek végleges listájának és a tartaléklistának az összeállítása

A felülvizsgálati szakasz után sor kerül a sikeres projektek finanszírozásra való előterjesztésére a rendelkezésre álló költségvetés keretein belül. Azokból a projektekből, amelyek a ranglista elején szerepelnek, de a rendelkezésre álló költségvetésből nem kaphatnak finanszírozást, megtörténik a tartaléklista összeállítása. A tartaléklistára a rendelkezésre álló LIFE költségvetés további 20 %-a vonatkozik.

- A támogatási megállapodás aláírása

Bár a kétlépcsős megközelítést a többéves munkaprogram teljes időtartama alatt alkalmazni kell, a Bizottság a megszerzett tapasztalatok alapján módosíthatja a fent ismertetett eljárást.

Az integrált projektek rangsorolása során a végrehajtó ügynökség azzal biztosítja a földrajzi egyensúlyt, hogy indikatív jelleggel minden tagállamhoz hozzárendel legalább három integrált projektet, ezáltal biztosítva a LIFE rendelet 19. cikke (4) bekezdésének betartását a 2014–2020 közötti teljes finanszírozási időszakban.

5.1.2.2. Támogathatósági és odaítélési kritériumok

A pályázatléírások és a teljeskörű ajánlatok értékelésére az alábbi támogathatósági kritériumok alapján kerül sor:

a) Támogathatósági kritériumok

A pályázatok elutasításra kerülnek, ha nem felelnek meg egy vagy több kritériumnak az alábbiak közül:

1. Nagy területi kiterjedés: A célirányos uniós terv vagy stratégia végrehajtása nagy területre terjed ki, különösen regionális, multiregionális, nemzeti vagy transznacionális szinten. A levegő minőségének kezelésével foglalkozó integrált projektek esetében, valamint az Éghajlat-politika alprogram integrált projektjei esetében több városra kiterjedő megközelítés is elfogadható.
2. Egyéb finanszírozási források mobilizálása: Az integrált projekt és – a LIFE rendelet (a 20. cikk (1) bekezdésének a) és c) pontja) értelmében – a projekt számára előírt egyedi társfinanszírozás kiegészítése érdekében a célirányos uniós terv vagy stratégia végrehajtásába legalább egy további uniós, nemzeti vagy privát finanszírozási forrást kell bevonni.
3. A legfontosabb érdekelték részvétele: A legfontosabb érdekelték részt vesznek a célirányos uniós terv vagy stratégia végrehajtásában.

i. A Környezetvédelem alprogram keretében finanszírozott projektekre vonatkozó konkrét támogathatósági kritérium

Az integrált projektek nem kaphatnak támogatást, ha nem az olyan alábbi környezetvédelmi tervek vagy stratégiák egyikét hajtják végre, amelyeket konkrét uniós környezetvédelmi jogszabályok írnak elő, illetve amelyeket más uniós jogszabályok értelmében vagy a tagállami hatóságok hoztak létre:

- a) olyan prioritizált intézkedési tervek az élőhelyvédelmi irányelv 8. cikke értelmében, amelyek a zöld infrastruktúrára vonatkozóan olyan fellépéseket is tartalmazhatnak, amelyek hozzájárulnak a Natura 2000 hálózat koherenciájához határokon átnyúló kontextusban;

- b) hulladékgazdálkodási tervek a hulladékokról szóló keretirányelv 28. cikke értelmében;
- c) vízgyűjtő-gazdálkodási tervek a víz-keretirányelv VII. melléklete értelmében; vagy
- d) levegőminőségi tervek a levegő minőségéről szóló irányelv vagy a nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programok értelmében a nemzeti kibocsátási határértékekről szóló irányelv értelmében.

ii. Az Éghajlat-politika alprogram keretében finanszírozott projektekre vonatkozó konkrét támogathatósági kritérium

Az integrált projekteknek az alábbi olyan éghajlat-politikai tervek vagy stratégiák egyikét kell végrehajtaniuk, amelyeket konkrét uniós környezetvédelmi jogszabályok írnak elő, illetve amelyeket más uniós jogszabályok értelmében vagy a tagállami hatóságok hoztak létre:

- a) nemzeti, regionális vagy helyi alkalmazkodási stratégia vagy cselekvési terv;
- b) olyan városi vagy közösségi cselekvési terv, amely úttörő az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, illetve az éghajlat-változás hatásaival szemben ellenállóképes társadalomra való átállásban;
- c) az üvegházhatásúgáz-kibocsátást csökkentő nemzeti, regionális vagy iparág-/ágazatspecifikus stratégia vagy az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság megvalósításának ütemterve.

b) Odaítélési kritériumok

Az alábbi odaítélési kritériumok csak a teljeskörű ajánlat esetében alkalmazandók: Az odaítélési szakaszban minden olyan pályázat esetében sor kerül a részletes minőségi értékelésre, amely megfelel a támogathatósági (és kiválasztási) kritériumoknak. Az ebbe a szakaszba bekerülő pályázatokat az alábbi odaítélési kritériumok alapján kell pontozni:

Odaítélési kritériumok	Az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám (*)	Legmagasabb pontszám
1. Technikai koherencia és minőség	10	20
2. Pénzügyi koherencia és minőség (beleértve az ár-érték arányt)	10	20
Uniós hozzáadott érték		
Teljesítési/nem teljesítési kritériumok		
3. A célkitűzésekhez való hozzájárulás mértéke és minősége	10	20
4. Fenntarthatóság (folytatás, megismételhetőség és/vagy átadás)	8	15
Pluszpontok:		
5. Az egyéb források bevonásának mértéke és minősége, különösen az uniós források tekintetében	—	10
6. Szinergiák (beleértve a többcélúságot és az integrációt/a kiegészítő jelleget) [max. 8 pont], zöld közbeszerzés [max. 1 pont], ökocimkék [max. 1 pont] és az uniós kutatási eredmények felhasználása [max. 1 pont] — Transznacionális (max. 4 pont)	—	15
Teljes (az odaítéléshez szükséges) pontszám	50 (*)	100

(*) A projektpályázatoknak minden egyes odaítélési kritérium tekintetében el kell érniük legalább az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszámot, és az összes olyan kritériumra összesen legalább 50 pontot kell kapniuk, amelynél minimális pontszám került meghatározásra.

Az alábbi odaítélési kritériumok, illetve bizonyos elemeik csak az integrált projektek esetében érvényesek:

- Uniós hozzáadott érték: a célkitűzésekhez való hozzájárulás mértéke és minősége

Értékelni kell, hogy az egyes pályázatok milyen mértékben járulnak hozzá a LIFE egy vagy több általános és konkrét célkitűzéséhez (a LIFE Környezetvédelem alprogramja esetében) a LIFE rendelet 3., 10., 11. és 12. cikke, illetve (a LIFE Éghajlat-politika alprogramja esetében) 3., 14., 15. és 16. cikke alapján.

Az alábbi konkrét szempontok értékelésére annak függvényében kerül sor, hogy a projekt melyik kiemelt területekhez tartozik:

- *A Környezetvédelem alprogram keretében finanszírozott projektekre vonatkozó konkrét kritériumok*

- A Natura 2000 hálózattal kapcsolatos prioritált keretprogramok végrehajtásával foglalkozó integrált projektek:

Az uniós hozzáadott érték vizsgálata annak alapján történik, hogy a projekt milyen mértékben járul hozzá a biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós stratégia 1. céljának, valamint az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv általános célkitűzéseinek megvalósításához, különös tekintettel a projektnek a közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének (élőhelyvédelmi irányelv), illetve a madárfajok helyzetének (madárvédelmi irányelv) javításához való hozzájárulására, és adott esetben különös tekintettel a zöld infrastruktúra integrálására.

- Vízgyűjtő-gazdálkodási terveket végrehajtó integrált projektek:

Az uniós hozzáadott érték a víz-keretirányelv célkitűzéseinek megvalósításához való hozzájárulás alapján állapítandó meg. A tervezett intézkedéseknek a környezet vízmegtartási képességét befolyásoló jelentős terhelésekre, valamint a szennyezésmentesítés érdekében végrehajtott, kismértékű beavatkozással járó intézkedésekre (például a zöld infrastruktúrára) kell irányulniuk. Ezeket a terheléseket a tagállamok által az idevágó uniós jogszabályok és szakpolitikák (például a víz-keretirányelv, a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv, a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv, az ivóvíz-minőségi irányelv, a fürdővíz-minőségi irányelv, az árvízvédelmi irányelv és/vagy az aszálykezelési tervek) végrehajtására irányuló tervek kidolgozása céljából végzett értékelések során már meg kellett állapítani.

A projekteknek a nagyszabású (például a mellékvízgyűjtők vagy vízgyűjtők szintjén történő) tervezésre és olyan intézkedésekre (például természetben alapuló megoldások) kidolgozására kell összpontosítaniuk, amelyek célja, hogy természetes vagy „természeteshez hasonló” eljárásokkal segítsék a vízmegtartást a városi és vidéki területeken, javítsák a vízbeszivárgást, növeljék a víztárolási kapacitást, és eltávolítsák a szennyező anyagokat. Szinergiákra kell törekedniük olyan intézkedések végrehajtása érdekében, amelyek orvosolják a meglévő hidromorfológiai terheléseket, és javítják a biológiai sokféleséget és a rekreációs értéket.

- Hulladékgazdálkodási tervek végrehajtásával foglalkozó integrált projektek:

Az integrált projekt célja a hulladékokról szóló 2008/98/EK keretirányelv 28. cikke szerinti hulladékgazdálkodási tervek végrehajtása és/vagy a hulladékokról szóló keretirányelv 29. cikke szerinti hulladékmegelőzési programok végrehajtásának támogatása.

Uniós hozzáadott értékük a hulladékhierarchia alkalmazásához (a hulladékokról szóló keretirányelv 4. cikke), a hulladékokról szóló keretirányelv 11. cikkében meghatározott újrafeldolgozási célok és a hulladékokról szóló uniós jogszabályokban meghatározott további célok megvalósításához, továbbá az e célkitűzések támogatásához szükséges intézkedések végrehajtásához való hozzájárulásuk alapján kerül megállapításra.

- A levegőminőségi tervek és programok vagy a nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programok végrehajtásával foglalkozó integrált projektek:

Az integrált projekt célja a 2008/50/EK irányelvben meghatározott, helyi és regionális levegőminőségi tervek végrehajtása és ellenőrzése. Ha a projektek helyi levegőminőségi tervekre épülnek, akkor legalább öt, ilyen tervvel rendelkező város közötti koordinációra és együttműködésre is ki kell terjedniük; amennyiben a projektek regionális levegőminőségi tervekre épülnek, akkor a helyi hatóságok és a regionális hatóságok közötti koordinációról és együttműködésről is gondoskodniuk kell. Előnyben részesülnek a nagyszabású projektek és/vagy azok a projektek, amelyek biztosítják az (EU) 2016/2284 irányelv értelmében vett nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programokkal való koherenciát.

Azért is létrejöhetnek projektek, hogy elsődlegesen az (EU) 2016/2284 irányelv értelmében vett nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programokat hajtsák végre. Az integrált projekt célja az (EU) 2016/2284 irányelv 6. cikkében meghatározott nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programok kidolgozásának, végrehajtásának és ellenőrzésének támogatása.

A nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programokkal kapcsolatos integrált projektek uniós hozzáadott értéke a következők alapján kerül értékelésre: a) annak valószínűsíthető mértéke, ahogyan a nemzeti

kibocsátási források a levegő minőségére hatnak saját területeiken és a szomszédos tagállamokban (adott esetben az LRTAP Egyezményhez fűzött, a levegőszennyező anyagok nagy távolságra való eljutásának megfigyelésére és értékelésére szolgáló európai együttműködési program hosszú távú finanszírozásáról szóló jegyzőkönyv keretében kidolgozott, a levegőszennyező anyagok megfigyelésére és értékelésére vonatkozó európai program (EMEP) adatainak és módszereinek felhasználásával); b) nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programok, melyek figyelembe veszik, hogy csökkenteni kell a levegőszennyező anyagok kibocsátásait annak érdekében, hogy megvalósuljanak a saját területeiket és adott esetben a szomszédos tagállamokat érintő levegőminőségi célkitűzések; c) a finom szálló por tekintetében vállalt nemzeti kibocsátáscsökkentési kötelezettségeik teljesítését célzó intézkedések meghozatalakor a koromkibocsátás csökkentésére irányuló intézkedések prioritásként kezelése; d) koherencia biztosítása az egyéb olyan vonatkozó tervekkel és programokkal, amelyek a nemzeti vagy uniós jogszabályokban, különösen a 2008/50/EK irányelv értelmében vett levegőminőségi tervekben meghatározott követelmények alapján jöttek létre.

— Az Éghajlat-politika alprogram projektjeire vonatkozó konkrét kritériumok

- Az éghajlatváltozás mérséklését célzó stratégiák, tervek és ütemtervek végrehajtásával foglalkozó integrált projektek:

Ez az integrált projekttypus támogatja az üvegházhatásúgáz-kibocsátást mérséklő stratégiák, tervek vagy az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra vonatkozó ütemtervek végrehajtását, konkrét településekre vagy régiókra (például a Polgármesterek Globális Szövetségében bejelentettek szerint), ipari vagy mezőgazdasági ágazatokra (a regionális szintű földhasználat társadalmi és gazdasági összefüggésben való elemzése révén), vagy más gazdasági ágazatokra vonatkozik, és fenntartható és innovatív módon vezet be technológia- és szolgáltatásalapú megközelítéseket. Az integrált projekteknek az éghajlatváltozás mérséklésére vonatkozó uniós szakpolitikák és jogszabályok végrehajtásához és kidolgozásához való hozzájárulása magában foglalhatja az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszert, az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer által nem érintett ágazatok esetében az erőfeszítés-megosztási határozatot, a megújuló energiaforrásokról szóló irányelvet vagy a fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló rendeletet. Az integrált projektet ki lehet egészíteni a szükséges infrastrukturális beruházásokkal vagy innovatív technológiák és szolgáltatások kifejlesztésével és alkalmazásával a más – a stratégiában/tervben/ütemtervben említett – kapcsolódó uniós finanszírozási programok révén támogatott városokban, régiókban, illetve közösségekben. Uniós hozzáadott értékük az integrált projekt által az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentéséhez való hozzájárulásuk, a különböző szakpolitikákban való érvényesülésük mértéke, számos különböző érdekelt fél közvetlen részvétele és a projekt stratégiában/tervben/ütemtervben játszott szerepének fontossága alapján kerül értékelésre.

- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást célzó stratégiák, tervek és ütemtervek végrehajtásával foglalkozó integrált projektek:

Ennek az integrált projekttypusnak az a célja, hogy végrehajtsa az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó olyan stratégiákat vagy terveket, amelyek az éghajlatváltozás szempontjából érzékeny konkrét kérdésekkel (például part menti területekkel, aszályra vagy árvízre hajlamos területekkel) vagy érzékeny ágazatokkal (például a vízüggyel, mezőgazdasággal/erdőgazdálkodással, közegészségüggyel) foglalkoznak, adott esetben ökoszisztéma-alapú megközelítések alkalmazásával. Az alkalmazkodási projekteknek olyan más környezetvédelmi és éghajlat-politikákkal való szinergiákra is összpontosítaniuk kell, mint adott esetben az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a katasztrófacockázatok csökkentése, a biodiverzitás és a vízpolitika. Az uniós hozzáadott érték értékelése az integrált projekt által az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenálló képességre vonatkozó célkitűzések megvalósításában játszott szerep, a különböző ágazatokban való érvényesülés mértéke és számos különböző érdekelt fél részvétele alapján történik.

- A városi éghajlat-politikai tervek végrehajtásával foglalkozó integrált projektek:

Ennek az integrált projekttypusnak az a célja, hogy végrehajtsa az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaságra való átállásra irányuló városi cselekvési terveket, például a Polgármesterek Globális Éghajlat- és Energiaügyi Szövetsége keretében. Lényegesek a hatékonyabb irányítással, tudatosságnöveléssel és kapacitásépítéssel, valamint az éghajlat-politikai fellépéseknek a különböző szakpolitikai területeken való érvényesítésével kapcsolatos hozzájárulások. Elő kell mozdítani a több városra kiterjedő nagyszabású projekteket.

- Uniós hozzáadott érték: Az egyéb források bevonásának mértéke és minősége, különösen az uniós források tekintetében: Az egyéb finanszírozási mechanizmussal/mechanizmusokkal való összehangolás minősége és a LIFE programot kiegészítő egyéb források bevonásának mértéke (a támogathatósághoz szükséges minimumon kívül), továbbá a tényleges bevonásuk valószínűsége és a végrehajtandó tervvel fenntartott funkcionális kapcsolat fogja meghatározni, hogy az integrált projekt kap-e pluszpontokat erre a kritériumra. Magasabb pontszámot kapnak azok az integrált projektek, amelyek valószínűleg bevonnak olyan uniós forrásokat, amelyek funkcionális kapcsolatban vannak a végrehajtandó tervvel, és amelyek kielégítő koordinációs mechanizmus használatát tervezik.
- Uniós hozzáadott érték: szinergiák (beleértve a többcélúságot, a kiegészítő jelleget, az integrációt, a zöld közbeszerzést, az ökocímkeket és a felhasználást): Az integrált projekteknek olyan kiváló minőségű, többcélú végrehajtási mechanizmusokat kell alkalmazniuk (például törekedniük kell a környezetvédelmi és éghajlat-politikai

előnyökre és a kapacitásépítésre), amelyek lehetővé teszik eredmények elérését más szakpolitikai területeken ⁽¹⁾. Emellett meg kell erősíteniük az ilyen szakpolitikákhoz viszonyított kiegészítő jelleget, és integrálniuk kell őket a környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzésekkel. A „hagyományos” projektek esetében egy-egy pluszpontot kap a zöld közbeszerzés ⁽²⁾ iránti kötelezettségvállalás és/vagy az elismert ökocímkerendszerű, például az uniós ökocímkevel ⁽³⁾ ellátott termékek és/vagy szolgáltatások előnyben részesítése az egyértelmű végrehajtási mechanizmus révén.

Egy pluszpontot kapnak azok a pályázatok, amelyek a Horizont 2020 vagy a korábbi keretprogramok által finanszírozott, környezetvédelemmel és éghajlattal kapcsolatos kutatási és innovációs projektek eredményeinek felhasználását tervezik, amennyiben megfelelően bizonyítják a projekt általi felhasználás hozzáadott értékét.

5.1.3. A LIFE rendelet 18. cikke e) pontjának megfelelő technikai segítségnyújtási projektek

A technikai segítségnyújtási projektek tevékenységi támogatások formájában pénzügyi támogatást nyújtanak a pályázóknak az integrált projektek előkészítéséhez. Technikai segítségnyújtási projektekre az integrált projektekre elkülönített éves költségvetés legfeljebb 1 %-a fordítható. Technikai segítségnyújtási projektenként maximum 100 000 EUR összegű uniós hozzájárulás különíthető el.

5.1.3.1. A projektkiválasztási eljárások technikai módszertana

A technikai segítségnyújtási projektek kiválasztása mindkét alprogram esetében ugyanazt a technikai módszertant követi. Gyorsított odaítélési módszer alkalmazására kerül sor.

A projektkiválasztási eljárás megszervezése a következőképpen történik:

— A pályázatok értékelése

A végrehajtó ügynökség ellenőrzi, hogy az egyes pályázatok megfelelnek-e a támogathatósági és kiválasztási kritériumoknak, és az odaítélési kritériumok alapján értékeli őket.

— A finanszírozható projektek végleges listájának és a tartaléklistának az összeállítása

A felülvizsgálati szakasz után sor kerül a sikeres projektek finanszírozásra való előterjesztésére a rendelkezésre álló költségvetés keretein belül. Azokból a projektekből, amelyek a ranglista elején szerepelnek, de a rendelkezésre álló költségvetésből nem kaphatnak finanszírozást, megtörténik a tartaléklista összeállítása. A tartaléklistára a rendelkezésre álló LIFE költségvetés további 20 %-a vonatkozik.

— A támogatási megállapodás aláírása

5.1.3.2. Támogathatósági és odaítélési kritériumok

A következő fő támogathatósági és odaítélési kritériumok alkalmazására kerül sor:

a) Támogathatósági kritériumok

A technikai segítségnyújtási projektekre vonatkozó pályázatok értékelésére csak akkor kerül sor az odaítélési kritériumok alapján, ha:

— a projektpályázat célja egy jövőbeli integrált projektre vonatkozó pályázat előkészítése.

⁽¹⁾ Különösen a 2008/56/EK irányelv célkitűzéseinek megfelelően.

⁽²⁾ A zöld közbeszerzéshez lásd az alábbi internetes oldalt: http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm, és különösen az alábbi oldalakat: http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm és http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

⁽³⁾ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/eu-ecolabel-products-and-services.html>

b) Odaítélési kritériumok

Az összes támogatható pályázat minőségének értékelése és pontozása az alábbi odaítélési kritériumok és pontozási rendszer alapján történik:

Odaítélési kritériumok	Az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám (*)	Legmagasabb pontszám
1. Technikai koherencia és minőség	30	60
2. Pénzügyi koherencia és minőség (beleértve az ár-érték arányt)	20	40
Teljes (odaítéléshez szükséges) pontszám	55	100

(*) A projektpályázatoknak minden egyes odaítélési kritérium tekintetében el kell érniük legalább az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszámot, és az összes olyan kritériumra összesen legalább 55 pontot kell kapniuk, amelynél minimális pontszám került meghatározásra.

— **Technikai koherencia és minőség**

A pályázat érthetőségére, koherenciájára és megvalósíthatóságára vonatkozó értékelés a projekt célkitűzései és a várható eredmények alapján történik. Figyelembe kell venni a jövőbeli integrált projekt jellegét és hatályát is.

— **Pénzügyi koherencia és minőség**

Sor kerül a tervezett költségvetés értékelésére, illetve a költségvetés tervezett fellépésekkel és alkalmazandó szabályokkal való összeegyeztethetőségének, valamint a tervezett megközelítés költséghatékonyságának értékelésére. Értékelni kell továbbá a pályázat ár-érték arányát.

5.1.4. A LIFE rendelet 18. cikke f) pontjának megfelelő, kapacitásépítést célzó projektek

A kapacitásépítést célzó projektek a tagállamok LIFE programban történő hatékonyabb részvétele céljából pénzügyi támogatást nyújtanak a tagállami kapacitásépítéshez szükséges tevékenységekhez, többek között a nemzeti vagy regionális LIFE kapcsolattartó pontok létrehozásához.

A fellépések egyebek mellett a következőket tartalmazhatják:

- új munkaerő felvétele, valamint képzések a nemzeti vagy regionális LIFE kapcsolattartó pontok vonatkozásában;
- a tapasztalatok és a bevált gyakorlatok cseréjének megkönnyítése, valamint a LIFE program keretében végrehajtott projektek eredményei terjesztésének és felhasználásának előmozdítása;
- az „oktatók oktatására” irányuló megközelítések;
- csere- és kiküldetési programok a tagállamok hatóságai között és különösen az „élenjárók” tapasztalatátadására vonatkozó tevékenységek.

A kapacitásépítési tervhez tartozó fellépések közé tartozhat szakértők felvétele a technikai és folyamatbeli képességekben mutatkozó ad hoc hiányok kezelése céljából, ám nem tartozhat ide olyan szakértők felvétele, akiknek elsődleges feladata az éves pályázati felhívásokra benyújtandó pályázatok megszövegezése.

5.1.4.1. A projektkiválasztási eljárások technikai módszertana

A kapacitásépítést célzó projektekre vonatkozó pályázatok esetében gyorsított odaítélési eljárás alkalmazandó. Mivel a 19. cikk (8) bekezdése értelmében a kapacitásépítést célzó projekteket csak előre meghatározott számú tagállamnak lehet odaítélni, és egy tagállamban csak egy projektet lehet támogatni, a beküldött pályázatok között nincs verseny. Ezért a pályázatokat a LIFE tevékenységi támogatásokra vonatkozó, 2018. évi pályázati felhívás közzétételének napjától folyamatosan be lehet nyújtani, és a felhívás a kapacitásépítést célzó projektek pályázati anyagát is tartalmazza. A pályázatokat legkésőbb 2019 első negyedévének végéig be kell nyújtani ahhoz, hogy a 2018–2020 közötti finanszírozási időszakban figyelembe lehessen venni őket.

A pályázatok értékelése az alábbi támogathatósági és odaítélési kritériumok alapján történik.

Az értékelési és felülvizsgálati folyamat sikeres lezárása után sor kerül a támogatások aláírására.

5.1.4.2. Támogathatósági és odaítélési kritériumok

A következő támogathatósági és odaítélési kritériumok alkalmazandók:

a) Támogathatósági kritériumok

A pályázatoknak az alábbi támogathatósági kritériumoknak kell megfelelniük:

- A pályázó olyan **tagállam**,
 - ahol az egy főre eső GDP 2012-ben az uniós átlag 105 %-a alatt maradt,
 - a tagállam számára megállapított, a LIFE rendelet 19. cikkének (5) bekezdésében említett indikatív nemzeti források átlagos felhasználási szintje 2014-ben, 2015-ben és 2016-ban 70 % alatt maradt, és
 - 2014-ben, 2015-ben és 2016-ban a tagállam indikatív nemzeti forrásainak általános felhasználási szintje a 2010-re, 2011-re és 2012-re vonatkozó általános felhasználási szinthez képest növekedett.
- Ha egy tagállam támogatást kapott egy kapacitásépítést célzó projekt vonatkozásában a 2014–2017. évi többéves munkaprogram keretében, ennek a projektnek le kell zárulnia a második kapacitásépítést célzó projekt megkezdése előtt.
- A pályázat tartalmaz egy **kapacitásépítést célzó tervet**, amelyben a **tagállam kötelezettséget vállal** az alábbiakra:
 - a LIFE programra fordított erőforrásokat (többek között az alkalmazottak létszámát) a 2012-ben fennálló szinthez képest nem csökkenti a jelenlegi többéves munkaprogram időtartama alatt,
 - amennyiben a tagállam támogatást kapott egy kapacitásépítést célzó projekt vonatkozásában a 2014–2017. évi többéves munkaprogram keretében, akkor pedig arra, hogy az előző kapacitásépítést célzó projektre elkülönített erőforrásokat (többek között az alkalmazottak létszámát) nem csökkenti a 2018–2020. évi többéves munkaprogram időtartama alatt.

b) Odaítélési kritériumok

- **A technikai koherencia és a minőség** a kapacitásépítést célzó projektek esetében azokat a tervezett fellépéseket jelenti, amelyek megerősítik a tagállam képességét a Környezetvédelem alprogramhoz és az Éghajlat-politika alprogramhoz tartozó projektek finanszírozására irányuló sikeres pályázatok benyújtására.

Az összes támogatható pályázat minőségének értékelése és pontozása az alábbi odaítélési kritériumok és pontozási rendszer alapján történik:

Odaítélési kritériumok	Az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám (*)	Legmagasabb pontszám
Technikai koherencia és minőség	15	30
Pénzügyi koherencia és minőség (beleértve az ár-érték arányt)	10	20
A megközelítés átfogó jellege azon feltárt hiányosságok tekintetében, amelyek a tagállamoknak a 2014–2016 közötti LIFE felhívásokban való alacsony részvételét okozták	15	30
A LIFE program szakpolitikákkal, gazdasági tevékenységekkel és más programokkal kapcsolatos integrációjának, kiegészítő jellegének, szinergiájának és megismételhetőségének ösztönzésére való képesség várható javulásának ismertetése	10	20
Teljes (az odaítéléshez szükséges) pontszám	55	100

(*) A projektpályázatoknak minden egyes odaítélési kritérium tekintetében el kell érniük legalább az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszámot, és az összes olyan kritériumra összesen legalább 55 pontot kell kapniuk, amelynek minimális pontszám került meghatározásra.

5.1.5. A LIFE rendelet 18. cikke g) pontjának megfelelő előkészítő projektek

Az előkészítő projektek az EU környezetvédelmi vagy éghajlat-politikájának és jogszabályainak kidolgozásával és végrehajtásával kapcsolatos konkrét igényeket elégítik ki.

5.1.5.1. A projektkiválasztási eljárások technikai módszertana

A Bizottság évente egyszer felméri a környezetvédelemre vagy az éghajlatra vonatkozó uniós szakpolitikák és jogszabályok kidolgozásával és végrehajtásával kapcsolatos olyan konkrét igényeket, amelyekkel a következő években foglalkozni kell, és az igények közül kiválasztja azokat, amelyek előkészítő projektek segítségével kielégíthetők.

Az éves pályázati felhívás közzététele előtt a tagállamok megkapják azon konkrét igények listájának tervezetét, amelyek előkészítő projektekkel kielégíthetők, és felkérést kapnak észrevételek benyújtására. Az észrevételek alapján elkészül a végleges lista.

A Bizottság meghatározza a megnevezett projektekre vonatkozó konkrét kiválasztási és odaítélési kritériumokat, a projekt időtartamát és az egyes projektekre elkülönítendő indikatív költségvetést.

A projektkiválasztási eljárás megszervezése a következőképpen történik:

— A pályázatok értékelése

A Bizottság ellenőrzi, hogy az egyes pályázatok megfelelnek-e a támogathatósági és kiválasztási kritériumoknak, és az odaítélési kritériumok alapján értékeli őket.

— A finanszírozható projektek végleges listájának és a tartaléklistának az összeállítása

A felülvizsgálati szakasz után sor kerül a sikeres projektek finanszírozásra való előterjesztésére a rendelkezésre álló költségvetés keretein belül. Szükség esetén tartaléklista is készülhet.

— A támogatási megállapodás aláírása

5.1.5.2. Támogathatósági és odaítélési kritériumok

A következő támogathatósági és odaítélési kritériumok alkalmazandók:

a) Támogathatósági kritériumok

A konkrét támogathatósági és kiválasztási kritériumok meghatározására minden felhívás esetében külön-külön kerül sor. Ezek a Bizottság által a tagállamokkal együttműködésben meghatározott, az előkészítő projektek által kielégítendő konkrét igényeken fognak alapulni.

b) Odaítélési kritériumok

Az előkészítő projektek olyan jogi személy(ek)nek kerülnek odaítélésre, aki(k)/amely(ek) olyan pályázatot nyújt(anak) be, amelynek pontszáma meghaladja az odaítéléshez szükséges pontszámot, és az alábbi kritériumok tekintetében a legmagasabb pontszámot éri el:

Kritériumok	Az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám (*)	Legmagasabb pontszám
A pályázat technikai koherenciája és minősége a konkrét kielégítendő igény szempontjából	22	45
A megközelítés átfogó jellege a konkrét kielégítendő igény szempontjából	15	30
Pénzügyi koherencia és minőség (beleértve az ár-érték arányt)	12	25
Teljes (az odaítéléshez szükséges) pontszám	55	100

(*) A projektpályázatoknak minden egyes odaítélési kritérium tekintetében el kell érniük legalább az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszámot, és az összes olyan kritériumra összesen legalább 55 pontot kell kapniuk, amelynél minimális pontszám került meghatározásra.

5.1.6. A LIFE rendelet 3. cikkében említett általános célkitűzések megvalósításához szükséges projektek

Más (kísérleti, demonstrációs vagy egyéb) projekteket a költségvetési rendelet alkalmazási szabályairól szóló rendelet 190. cikke szerint vagy konkrét pályázati felhívás kiírásával lehet finanszírozni, a lentebb részletezett kritériumok alapján. Például a körforgásos gazdaságot az értékláncok mentén vagy ipari szimbiózis révén megvalósító összetett projektekre irányuló támogatások finanszírozhatók egyedi felhívásokat követően a Környezet és erőforrás-hatékonyság⁽¹⁾ kiemelt területhez kapcsolódó tevékenységi támogatások költségvetéséből, vagy támogathatók bankképes projektek NCF finanszírozás ösztönzése vagy kiegészítése érdekében. Támogatás nyújtható abból a célból is, hogy a pályázatok megfelelő érettséget érjenek el, és ezáltal állami és magánberuházási tőkéhez jussanak. Támogatás nyújtható különösen az innovatív, egyedülálló vagy nem szokványos beruházási pályázatoknak a LIFE rendelet hatálya alá tartozó bármely kiemelt területen.

5.1.6.1. A projektkiválasztási eljárások technikai módszertana

Ha a Bizottság megállapítja, hogy a LIFE rendelet 3. cikkében megadott általános célkitűzések megvalósításához egy konkrét ad hoc projektre van szükség, pályázati felhívást tehet közzé.

5.1.6.2. Támogathatósági és odaítélési kritériumok

a) Támogathatósági kritériumok

Az egyéb projektek:

- **hozzájárulnak** a LIFE rendelet 3. cikkében meghatározott **általános** célkitűzések és a LIFE rendelet 10–12. és 14–16. cikkében előírt **konkrét célkitűzések** közül egyhez vagy többhöz,
- a LIFE alprogram azon **kiemelt területének hatálya alá tartoznak** a LIFE rendelet 9. és 13. cikke értelmében, amelynek keretében a projektpályázat benyújtásra került. Ez a körforgásos gazdaságot az értékláncok mentén vagy ipari szimbiózis révén megvalósító összetett fellépésekre irányuló projekteket foglal magában. A körforgásos gazdaság előkészítéseként sor kerül technikai segítségnyújtási projektekre vonatkozó egyedi pályázatok kiírására a Környezet és erőforrás-hatékonyság kiemelt területhez kapcsolódó tevékenységi támogatások költségvetésének igénybevételével, legfeljebb évi 1 millió EUR összegű támogatással.

b) Odaítélési kritériumok

Az egyéb projektek olyan jogi személy(ek)nek kerülnek odaítélésre, aki(k)/amely(ek) olyan pályázatot nyújt(anak) be, amelynek pontszáma meghaladja az odaítéléshez szükséges pontszámot, és az alábbi kritériumok tekintetében a legmagasabb pontszámot éri el:

Kritériumok	Az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszám (*)	Legmagasabb pontszám
A pályázat technikai koherenciája és minősége a konkrét kielégítendő igény szempontjából	30	50
Pénzügyi koherencia és minőség (beleértve az ár-érték arányt)	20	30
A megközelítés átfogó jellege a konkrét kielégítendő igény szempontjából	—	10
Szinergiák (lásd hagyományos projektek)	—	10
Teljes (az odaítéléshez szükséges) pontszám	55	100

(*) A projektpályázatoknak minden egyes odaítélési kritérium tekintetében el kell érniük legalább az odaítéléshez szükséges legalacsonyabb pontszámot, és az összes olyan kritériumra összesen legalább 55 pontot kell kapniuk, amelynél minimális pontszám került meghatározásra.

(1) A tanulmányok szerint a beruházási tőke könnyen elérhető lenne „zöld beruházás” céljára különböző forrásokból, de nincs elég megfelelően előkészített („megtérülést ígérő”) pályázat. E szakadék áthidalására hivatott az olyan egyedi felhívás, amely az olyan gazdaságilag (potenciálisan) életképes projektek fejlesztőit célozza meg, amelyek a LIFE rendelet 3. cikkében meghatározott általános célkitűzések eléréséhez szükséges jelentős környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai hatást válthatnak ki.

5.2. Működési támogatás

A LIFE rendelet 21. cikke szerint támogatni kell az olyan általános uniós érdeket szolgáló célt képviselő – különösen a környezetvédelmi és/vagy az éghajlat-politika terén tevékenykedő – nem profitorientált szervezetek egyes működési és igazgatási költségeit, amelyek részt vesznek az uniós szakpolitika és jogszabályok kidolgozásában, végrehajtásában és érvényesítésében.

A működési támogatásokra vonatkozó, a 2014–2017. évi többéves munkaprogram keretében létrehozott kétéves partnerségi keretmegállapodások rendszere fennmarad, hogy biztosítsa az egyensúlyt a kedvezményezettek bizonyosság és stabilitás iránti igénye és a nem profitorientált szervezetek közötti bizonyos mértékű verseny között. Ennek keretében 2018-ban korlátozott pályázati felhívás kiírására kerül sor. Ez a felhívás csak azokat a nem kormányzati szervezeteket fogja megcélozni, amelyek a partnerségi keretmegállapodásokra irányuló 2017. évi pályázati felhívás keretében aláírásra kiválasztásra kerültek (a pályázati felhívás azonosítója: LIFE-NGO-FPA-EASME-2017).

2019-ben új, partnerségi keretmegállapodásokra irányuló pályázati felhívás kiírására kerül sor a 2020. és 2021. pénzügyi év vonatkozásában működési támogatásban részesülő nem kormányzati szervezetek kiválasztására. Ezt két korlátozott pályázati felhívás fogja követni a partnerségi keretmegállapodásban részt vevő partnerekkel aláírandó egyedi támogatási megállapodások vonatkozásában.

A pályázati felhívásokon kívüli működési támogatások kellően indokolt, kivételes esetekben ítéltetők oda, az 1268/2012/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet⁽¹⁾ 190. cikke értelmében, különösen olyan esetekben, amikor a kedvezményezett tulajdonságai miatt nincs más lehetőség, vagy ha a jogszerűt akként jelölte meg a kedvezményezett.

Ellenőrizni kell, hogy a pályázatok megfelelnek-e a támogathatósági és kiválasztási kritériumoknak. Olyan pályázatok esetében, amelyek megfelelnek ezeknek a kritériumoknak, az általános relevancia és a minőség értékelésére az odaítélési kritériumok alapján kerül sor. A pontszámok megállapítása e kritériumok alapján történik, és meghatározásra kerül egy minimális minőségi szint is. A végleges odaítélési határozat az értékelés eredményén alapul.

5.2.1. A működési támogatásokra vonatkozó kiválasztási kritériumok

A kiválasztási kritériumok a pályázónak a tervezett munkaprogram teljesítéséhez szükséges pénzügyi helyzetét és működési kapacitását mérik fel.

A pályázók csak akkor kerülnek kiválasztásra, ha az előző két évben mutatott teljesítményükkel kapcsolatos igazoló dokumentumok alapján bizonyítani tudják az alábbiakat:

- **működési kapacitás** – a pályázónak rendelkeznie kell a tervezett munkaprogram végrehajtásához szükséges szakmai alkalmassággal és képesítéssel, és
- **pénzügyi kapacitás** – a pályázónak rendelkeznie kell stabil és elegendő finanszírozási forrással ahhoz, hogy abban az évben, amelyre odaítélik a támogatást, el tudja végezni a tevékenységét, és részt tudjon venni annak finanszírozásában.

Bizonyos kivételes körülmények között, különösen tapasztalt szervezetek által létrehozott új hálózatok esetében, a végrehajtó ügynökség a korábbi két évre vonatkozó igazoló dokumentumok benyújtására irányuló kötelezettségtől való eltérést engedélyezhet.

5.2.2. A működési támogatásokra vonatkozó odaítélési kritériumok

5.2.2.1. Működési támogatások/Partnerségi keretmegállapodások nem kormányzati szervezetek számára

A LIFE rendelet 12. cikkének d) pontja és 16. cikkének d) pontja az Irányítás és tájékoztatás kiemelt területhez kapcsolódó konkrét célkitűzések közé sorolja a jobb környezetvédelmi és éghajlat-politikai irányítás támogatását az érintett feleknek – beleértve a nem kormányzati szervezeteket is – a szakpolitikai konzultációkba és a végrehajtásba való szélesebb körű bevonásával.

Az alábbi odaítélési kritériumok vonatkoznak a partnerségi keretmegállapodások kedvezményezettjeinek kiválasztására:

1. szakpolitikai relevancia: a nem kormányzati szervezet stratégiai tervének relevanciája az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikák vonatkozásában;

⁽¹⁾ A Bizottság 1268/2012/EU felhatalmazáson alapuló rendelete (2012. október 29.) az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról szóló 966/2012/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazási szabályairól (HL L 362., 2012.12.31., 1. o.).

2. az uniós szakpolitika alakítása: a nem kormányzati szervezet hozzájárulása az uniós környezetvédelmi és/vagy éghajlat-politikák alakításához, fejlesztéséhez vagy korszerűsítéséhez;
3. az uniós szakpolitika végrehajtása: a nem kormányzati szervezet hozzájárulása az uniós környezetvédelmi és/vagy éghajlat-politikák végrehajtásához és érvényesítéséhez;
4. érzékelő funkció: relevancia az új és kialakulóban lévő környezetvédelmi és éghajlat-politikai kérdések kezelése terén;
5. szervezetfejlesztés: fejlődési potenciál, melynek révén a pályázó hatékonyabb érdekelt félle válhat az EU szakpolitikai folyamatában.

A keretmegállapodás partnereként kiválasztott szervezetek felkérést kapnak, hogy évente nyújtsák be munkaprogramjukat, amely konkrét éves működési támogatás odaítélése céljából elemzés tárgyát fogja képezni.

A konkrét éves működési támogatások partnerségi keretmegállapodások keretében való odaítélése esetében az alábbi kritériumokat kell alkalmazni:

1. a munkaprogram megfelelése a partnerségi keretmegállapodásban meghatározott tevékenységek célkitűzéseinek és jellegének;
2. a munkaprogram technikai koherenciája és minősége;
3. a munkaprogram és a tervezett költségvetés közötti koherencia, ideértve az erőforrások hatékony felhasználását.

5.2.2.2. Egyéb működési támogatások

Az általános uniós érdeket szolgáló vagy a környezetvédelmi és/vagy éghajlat-politika részét képező vagy azt támogató célkitűzés érdekében tevékenykedő nem profitorientált szervezetek vonatkozásában az egyéb működési támogatások odaítélése, beleértve a partnerségi keretmegállapodások aláírását követően, az alábbi odaítélési kritériumok alapján történik:

1. a munkaprogram relevanciája a LIFE rendelet célkitűzéseinek elérésével kapcsolatban és adott esetben a tematikus prioritások és a projekttémák tekintetében;
2. a munkaprogram megvalósíthatósága és belső koherenciája;
3. a tervezett tevékenységek költséghatékonyasága.

5.3. Pénzügyi eszközök

A LIFE rendelet 17. cikkének (4) bekezdése értelmében az alábbi két kísérleti pénzügyi eszköz kap finanszírozást a LIFE rendelet 3. cikkében meghatározott általános célkitűzések elérése érdekében:

- természetitőke-finanszírozási eszköz (NCFE) – pénzügyi eszköz, amelyet mindkét alprogram keretében ki kell próbálni, hogy tesztelni és demonstrálni lehessen az innovatív finanszírozási megközelítéseket olyan projektek esetében, amelyek ösztönzik a természeti tőke megőrzését a Természet és biológiai sokféleség és az Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz kiemelt területen;
- az energiahatékonyság magánfinanszírozási eszköze (PF4EE) – kísérleti pénzügyi eszköz az Éghajlatváltozás alprogram keretében. Ahogy a 2014–2017 közötti időszak megmutatta, a PF4EE új és hatékony megközelítést kínál a megfelelő és megfizethető kereskedelmi finanszírozáshoz való korlátozott hozzáférés bővítésére a nemzeti prioritások által megcélzott energiahatékonysági beruházások tekintetében.

A pénzügyi eszközökre vonatkozóan a költségvetési rendeletben és különösen annak 139. és 140. cikkében meghatározott rendelkezések a következő bekezdésekben körvonalazottaknak megfelelően teljesülnek.

A projekteket támogató pénzügyi eszközök a 966/2012/EU, Euratom rendelet VIII. címében említett formák bármelyikét ölthetik, és ezeket a VIII. címnek megfelelően kell végrehajtani, továbbá egymással és az uniós költségvetés keretében finanszírozott támogatásokkal kombinálhatók.

A 140. cikk (6) bekezdése értelmében az éves visszafizetések – köztük a tőke-visszafizetések, a felszabadított biztosítékok és a kölcsönök tőkeösszegének visszafizetése – belső címzett bevételeknek minősülnek, és azokat az előirányzatok lekötésének időtartamát plusz két évet nem meghaladó ideig ugyanazon pénzügyi eszközre kell fordítani.

A félidős értékelésre kevesebb mint két évvel a két pénzügyi eszköz hatékony végrehajtását követően került sor, és csak előzetes következtetések vonhatók le a pénzügyi eszközök vonatkozásában, mivel a LIFE program keretében megvalósuló finanszírozás új formáját jelentik. A 2018–2020 közötti időszakban a két pénzügyi eszköz végrehajtása tekintetében ezeket a következtetéseket figyelembe vették. Különösen:

- az NCFE vonatkozásában erőfeszítések történnek arra, hogy hatékonyabb segítséget nyújtsanak a támogatások potenciális címzettjeinek az üzleti esettanulmányok kidolgozásához, úgy tekintve, hogy az első többéves munkaprogram keretében kiutalt támogatások elegendők a 2018–2020. évi többéves munkaprogram idejére,

- a PF4EE vonatkozásában határozat született a kísérleti szakasz folytatására, illetve az elérhető támogatások 75 millió EUR nagyságú összeggel való növelésére, figyelembe véve a támogatások iránti nagy igényt. A Bizottság legalább évente jelentést tesz a LIFE bizottságnak, szükség esetén pedig ad hoc üléseket lehet összehívni.

5.3.1. A természetítőke-finanszírozási eszköz (NCFE)

5.3.1.1. Hozzájárulás a LIFE célkitűzéseihez

A pénzügyi eszköz hozzájárul a LIFE célkitűzéseinek eléréséhez, főként a LIFE Környezetvédelem alprogram Természet és biológiai sokféleség kiemelt területe és a LIFE Éghajlat-politika alprogram Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz kiemelt területe esetében, mivel finanszírozást biztosít az induló beruházási és működési költségekhez olyan jövedelemtermelő vagy költségmegtakarító kísérleti projektek esetében, amelyek ösztönzik a természeti tőke megőrzését, helyreállítását, kezelését és fejlesztését a biológiai sokféleség és az alkalmazkodási előnyök érdekében, ideértve a földterületekkel, a talajjal, az erdőszettel, a mezőgazdasággal, a vízzel és a hulladékkal kapcsolatos kihívásokra irányuló, ökoszisztéma-alapú megoldásokat is. A 2015-ben indított NCFE az innovatív kísérleti projektek szakpolitikai eszköze. A 2014–2017. évi többéves munkaprogramban leírtaknak megfelelően a tőkeáttétel és a kiegészítő jelleg révén lehetőséget ad a LIFE program költséghatékonyságának javítására. Innovatív, fenntartható kereskedelmi finanszírozási tevékenység révén hozzájárul a hosszabb távú kapacitás kiépítéséhez. Az NCFE kiegészíti és támogatja a tagállamok politikai célkitűzéseit a biológiai sokféleség és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás terén.

Különösen az alábbiak érvényesek:

- a természet és a biológiai sokféleség tekintetében az NCFE hozzájárul a biológiai sokféleség kérdésével kapcsolatos uniós szakpolitika és jogszabályok, többek között a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia, a 2009/147/EK és a 92/43/EGK irányelv végrehajtásához, különösen a projektek alkalmazása, kidolgozása, vizsgálata és életképességük demonstrációja révén. Támogatja továbbá a 92/43/EGK irányelv 3. cikkével létrehozott Natura 2000 hálózat továbbfejlesztését, végrehajtását és kezelését, valamint növeli annak ellenálló képességét azáltal, hogy a hálózaton kívül is megőrvi és helyreállítja az ökoszisztémákat. Előfordulhat azonban, hogy néhány projekt típus nem alkalmazható a Natura 2000 területeken ⁽¹⁾,
- az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás tekintetében az NCFE hozzájárul az alkalmazkodással kapcsolatos uniós szakpolitika végrehajtásához, főként az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó, ökoszisztéma-alapú megközelítések kifejlesztése, tesztelése és bemutatása révén. Hozzájárul továbbá az alkalmazkodást célzó, megisméltésre, átadásra vagy más területeken történő érvényesítésre alkalmas innovatív technológiák, rendszerek, módszerek és eszközök kifejlesztéséhez és demonstrálásához.

5.3.1.2. Az NCFE jelenlegi állása

Az NCFE végrehajtását a Bizottsággal kötött hatáskör-átruházási megállapodás értelmében az Európai Beruházási Bank végzi. A LIFE 2014–2017. évi többéves munkaprogramja során indult és 2020-ig tartó kísérleti szakaszban az NCFE várhatóan 9–12 műveletet hajt végre. Az NCFE vonatkozásában a 2014–2017 közötti időszakra lekötött finanszírozás a becslések szerint a LIFE program teljes időtartamára elegendő. A Bizottság egyetértett az EBB-vel a végrehajtási időszak 2021 végéig történő meghosszabbításában.

2017 februárjában egy művelet esetében került sor a tárgyalások lezárására és támogatás aláírására, és idén várható a tárgyalások lezárása egy újabb művelet vonatkozásában. Az Európai Beruházási Bank folytatja a támogatható tevékenységek portfóliójának fejlesztését.

5.3.1.3. A pénzügyi eszköz szerkezete

A pénzügyi eszköz végrehajtása az Európai Beruházási Bank (EBB) feladata közvetett igazgatás révén.

Az NCFE kombinálja a projektek közvetlen és közvetett finanszírozását adósság, tőke és garanciakeret segítségével. Sor került egy műszaki eszköz létrehozására, amellyel biztosítható, hogy a projektek finanszírozásra érett szakaszba kerüljenek.

Az Európai Bizottság 50 millió EUR nagyságú összeget biztosított a kockázatmegosztási mechanizmusra és 10 millió EUR nagyságú összeget a műszaki technikai támogatási eszközre. Az EBB így legfeljebb 125 millió EUR nagyságú

⁽¹⁾ Az olyan projektek, amelyeknek célja a Natura 2000 területeken okozott károk kompenzációja az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (4) bekezdése értelmében, az NCFE keretében nem támogathatóak, de a máshol okozott károk vonatkozásában kompenzációs intézkedésekre kerülhet sor Natura 2000 területeken vagy egyéb olyan módokon, amelyek hozzájárulnak a hálózat koherenciájához és támogathatók az NCFE keretében.

összeget fog beruházni kölcsönök, kölcsöngaranciák és tőkerészesedések révén. Kölcsön nyújtható közvetlenül a végső kedvezményezetteknek a beruházások és a működési költségek finanszírozására, vagy közvetetten a közvetítőkön át, amelyek ezt követően finanszírozni fogják a kölcsönportfóliót. Kölcsöngarancia nyújtható a közvetítőknél. Tőkerészesedések használhatók a közvetítők által kezelt alapokba való beruházások esetében. Ezek a lehetőségek kombinálhatók a tematikus prioritások szerinti tevékenységi támogatásokkal vagy a más forrásokból származó támogatásokkal.

Az eszköz tartalmazza az EBB-vel létrehozott kockázatmegosztó mechanizmust, mivel az NCFF által támogatott projektek olyan projektek lesznek, amelyekbe az EBB egyébként nem ruház be, vagy azért, mert túl kicsik, vagy pedig azért, mert a velük járó feltételezett magas kockázat nem egyeztethető össze a bank AAA minősítésével. E probléma kiküszöbölésére az eszköz kockázatmegosztó mechanizmust is tartalmaz, amelynek segítségével a projekt hiányosságai esetén a kezdeti veszteségeket az uniós alapok által az EBB-nek nyújtott garancia fedezné. A 2014–2017. évi többéves munkaprogram keretében rendelkezésre bocsátott támogatások a 2018–2020 közötti támogatási időszakban is elérhetőek maradnak. A pontos végrehajtási mechanizmus a Bizottság és az EBB között 2014. december 18-án aláírt hatáskör-átruházási megállapodásban került meghatározásra, amely pontosan meghatározza a projektekre vonatkozó kizárási/kiválasztási kritériumokat is, biztosítva, hogy a megfelelő prioritások beépüljenek a kiválasztási eljárásba, és elegendő legyen az ágazati és földrajzi lefedettség mértéke.

A jelenlegi többéves munkaprogram a 2018–2020. évi többéves munkaprogram vonatkozásában is elérhetővé teszi a 2014–2017. évi többéves munkaprogram keretében rendelkezésre bocsátott támogatásokat. A kísérleti szakasz operatív időszakának lezárása után az eszköz – lazább struktúrával – fennmarad a portfólió kezelése és a műveletekhez szükséges összegek visszafizetésének fogadása céljából.

A pénzügyi eszközt az EBB kezeli. Egy irányítóbizottság rendszeresen felülvizsgálja a pénzügyi eszköz végrehajtása terén elért eredményeket. Az irányítóbizottság tagjait a Bizottság – ideértve a Környezetvédelmi Főigazgatóságot, az Éghajlatpolitikai Főigazgatóságot és a Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóságot –, valamint az EBB közösen jelöli ki, és az irányítóbizottságot az EBB által biztosított titkárság támogatja.

A pénzügyi eszközök ellenőrzésére a költségvetési rendeletben (140. cikk) és a felhatalmazáson alapuló rendeletben (225. cikk) meghatározott, majd az EBB-vel kötött finanszírozási és igazgatási keretegyezményben, végül pedig a hatáskör-átruházási megállapodásban értelmezett követelményeknek megfelelően kerül sor.

Az EBB felel a pénzügyi eszköz keretében végzett tevékenységek végrehajtásának ellenőrzéséért, valamint a teljesítményről szóló és a pénzügyi jelentések elkészítéséért, megállapodás szerinti formátumban, tartalommal és gyakorisággal, ideértve a rendszeres és az ad hoc jelentéseket; a helyszíni ellenőrzéseket; auditokat. A pénzügyi intézmények az EBB-nek benyújtott jelentéseikben teljesítménymutatókat fognak használni.

5.3.1.4. A projektkiválasztási eljárások technikai módszertana

A projektek az alábbi négy átfogó kategóriába tartoznak:

- ökoszisztéma-szolgáltatások ellentételezése: olyan projektek, amelyek keretében kifizetik a természeti tőkéből eredő előnyöket; ez általában önkéntes, kis összegű, kétoldalú tranzakció, egy adott ökoszisztéma-szolgáltatás konkrétan megnevezett vevője és eladója között. Ezek a projektek a „kedvezményezett fizet” elven alapulnak, amely keretében a kifizetések célja a kritikus fontosságú ökoszisztéma-szolgáltatások biztosítása,
- zöld infrastruktúra: természetes és természetközeli területek, valamint egyéb környezeti jellemzők stratégiaileg megtervezett hálózata, amely tervezésének és irányításának köszönhetően széles körű ökoszisztéma-szolgáltatások nyújtására képes. Zöld (vízi ökoszisztémák esetében kék) területeket és egyéb, szárazföldi (beleértve a part menti) és tengeri területeken található fizikai elemeket foglal magában. A szárazföldön a zöld infrastruktúra a vidéki és városi környezetben egyaránt jelen van. A zöld infrastruktúrára irányuló projektek a termékek és szolgáltatások nyújtásának köszönhetően bevételeket hozhatnak vagy költségeket takaríthatnak meg, többek között a vízgazdálkodás, a levegőminőség, az erdészet, a helyreállítás, az árvíz/a talajerózió/a tüzek kezelése, a beporzás és az éghajlatváltozással szembeni fokozott ellenálló képesség területén,
- biodiverzitás-kompenzáció: olyan megőrzési intézkedések, amelyek célja a fejlesztési projektek által a biológiai sokféleségben okozott, visszamaradó és elkerülhetetlen károk kompenzációja. Ezek a „szennyező fizet” elven alapulnak, amely szerint a kompenzáció célja a megfelelés vagy a tekintélyvesztés kockázatának mérséklése. Az olyan projektek, amelyek célja a Natura 2000 területeken okozott károk kompenzációja az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (4) bekezdése értelmében, az NCFF keretében nem támogathatóak,
- innovatív, a biológiai sokféleséget és az alkalmazkodást elősegítő beruházások: olyan projektek, amelyek keretében – főként a kkv-k – olyan termékeket és szolgáltatásokat nyújtanak, amelyek célja a biológiai sokféleség védelme vagy a közösségek és más üzleti ágazatok ellenálló képességének növelése.

A cél olyan projektek azonosítása és finanszírozása, amelyek földrajzi és ágazati lefedettsége kellően átfogó, valamint különböző pénzügyi mechanizmusok tesztelése annak érdekében, hogy az operatív szakaszban az egész EU-ban biztosítani lehessen a megismételhetőséget. A projektekre vonatkozó támogathatósági kritériumok és az eszközre vonatkozó beruházási politika (bizonyos ágazatok esetében határértékek és a földrajzi lefedettség megállapítása, valamint a teljesítendő minimumkritériumok, illetve alapelvek, például mérséklési hierarchia ⁽¹⁾ meghatározása) meghatározására a hatáskör-átruházási megállapodásban került sor.

A támogathatósági kritériumok megfelelnek a Természet és biológiai sokféleség és az Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz kiemelt területekkel kapcsolatos célkitűzéseknek, amelyek a LIFE rendeletben szerepelnek, de figyelembe veszik a tagállamok politikai prioritásait is a biológiai sokféleség védelme és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás területén.

A természeti tőke kezelésére irányuló támogatható projekteket hagyományos költség-haszon elemzés alapján készített gazdasági értékeléssel kell megindokolni, vagyis azzal, hogy a projekt nettó jelenlegi költsége az egész élettartam során alacsonyabb, mint a várható haszon nettó jelenlegi értéke, ideértve az externáliákat is. Az EBB által az összes művelettel kapcsolatban megállapított általános kritériumok mellett további kritériumokat is teljesíteni kell, amelyek megszabják azokat a projekt- és ágazattípusokat, amelyekre az eszköz kiterjed.

A pénzügyi eszköz végső kedvezményezettjei csak olyan jogi és/vagy természetes személyek lehetnek, amelyek/akik a természeti tőke kezelésére irányuló olyan projektekre ruháznak be, amelyekre érvényesek legalább az alábbiak:

- célirányos környezeti hatásvizsgálat segítségével bizonyítani tudják, hogy pozitív hatást gyakorolnak az ökoszisztéma állapotára és ellenálló képességére, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatások nyújtására,
- új üzleti modelleket vezetnek be a természeti tőke kezelése terén a fent meghatározott típusok közül, idetartozik a zöld infrastruktúra, az ökoszisztéma-szolgáltatások ellentételezése, a biodiverzitás-kompenzáció, vagy az innovatív, biológiai sokféleséget és alkalmazkodást elősegítő vállalkozások,
- megfelelnek az alábbi kritériumok egyikének:
 - ösztönzik az ökoszisztémák megőrzését, helyreállítását, kezelését és fejlesztését, például ökoszisztéma-alapú megoldások segítségével, amelyeket a földterületek, a talaj, az erdészet, a mezőgazdaság, az akvakultúra, a víz és a hulladék terén alkalmaznak,
 - ösztönzik azokat az ökoszisztéma-alapú megközelítéseket, amelyek lehetővé teszik a vállalkozások és közösségek számára, hogy kezeljék az éghajlatváltozás jelenlegi és várható hatásaival kapcsolatos kockázatokat, például városi, vidéki és part menti zöld infrastrukturális projektek révén.

A projektek akkor támogathatók, ha elhelyezkedésük szerint legalább egy uniós tagállamot érintenek.

Amennyiben a projektek finanszírozása közvetett módon, a közvetítő pénzügyi intézmények által kezelt alapokhoz való hozzájárulás révén történik, az ilyen intézmények kiválasztását a keresletnek kell vezérelnie, a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás, az átláthatóság, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve, valamint többek között az alábbi követelmények teljesítése alapján:

- i. magánszektorban működő vagy piaci versenyben részt vevő pénzügyi intézménynek kell lenniük;
- ii. működési kapacitást kell szánniuk a pénzügyi eszköz terjesztésére, és bizonyítaniuk kell működési kapacitásukat;
- iii. bizonyítaniuk kell, hogy képesek elérni a végső kedvezményezetteket, akikre/amelyekre az EU vagy a tagállamok biológiai sokféleséggel vagy éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással kapcsolatos politikái irányulnak;
- iv. teljesíteniük kell a pénzügyi eszköz elosztásával kapcsolatos kötelezettségeket és követelményeket;
- v. meg kell felelniük az idevágó normáknak és a pénzmossás megelőzésével, a terrorizmus elleni küzdelemmel és az adócsalással kapcsolatos, alkalmazandó jogszabályoknak;
- vi. be kell nyújtaniuk az Európai Számvevőszék által előírt információkat, amelyek lehetővé teszik a Számvevőszék feladatainak elvégzését; és
- vii. hitelfelvevőként elfogadhatónak kell lenniük az EBB számára az utóbbi hitelezési politikája értelmében.

⁽¹⁾ A mérséklési hierarchia az alábbiakból áll: (1) az általában a környezetre és konkrétan a biológiai sokféleségre gyakorolt negatív hatások elkerülése vagy megelőzése; (2) ha a hatások nem kerülhetők el, a fejlesztések helyszíni hatásainak minimalizálása és rehabilitálása; és (3) ellensúlyozó/kompenzációs intézkedések, amelyek végrehajtására végső esetben kerül sor (a helyszínen vagy máshol) a származékos káros hatások ellen.

5.3.2. Az energiahatékonyság magánfinanszírozási eszköze (PF4EE)

5.3.2.1. Hozzájárulás a LIFE célkitűzéseikhez

A PF4EE hozzájárul a LIFE rendelet 3. cikkében meghatározott és Az éghajlatváltozás mérséklése kiemelt területen részletesebben kifejtett általános célkitűzések eléréséhez. A PF4EE különösen:

- egy jelentős éghajlat-politikai kérdéssel foglalkozik, és hozzájárul az Európa 2020 és 2030 célkitűzéseikhez, amelyek szerint garantálni kell az energiatakarékosságot és a kibocsátások ehhez kapcsolódó csökkentését,
- biztosítja a szükséges mértékű kísérletezést és demonstrációt egy új szakpolitikai eszköz esetében, és jelentős potenciált mutat uniós hozzáadott érték teremtésére,
- kiegészíti és támogatja a tagállamok nemzeti energiahatékonysági cselekvési terveiben meghatározott feladatokat,
- lehetőséget ad a LIFE program költséghatékonyságának javítására a tőkeáttétel és a kiegészítő jelleg révén,
- hosszabb távú kapacitást épít ki fenntartható kereskedelmi finanszírozási tevékenység segítségével, biztosítva ezáltal a fenntartható fejlődés folytatását és hosszú távú támogatását,
- támogatja a szolidaritást és a tehermegosztást, és
- lehetőséget nyújt arra, hogy a kezdeményezést érvényesíteni lehessen a tagállami programokban (a nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervek és akár más programok és kezdeményezések révén).

5.3.2.2. A PF4EE jelenlegi helyzete és fejlesztése

A 2014. évi várakozások szerint az eszköz 540 millió EUR összegű beruházást támogat. Ugyanakkor a 2015-ben és 2016-ban aláírt műveleteket követően, illetve a jelenlegi portfólióra való tekintettel az EBB jelenleg azt tervezi, hogy 2017 végére több mint 1 milliárd EUR értékű új beruházást támogat (600–650 millió EUR az EBB-től és legalább 500 millió EUR pénzügyi közvetítőktől) 9–10 tagállamban.

A 2016 végéig aláírt 6 megállapodás a következő:

- Komercni Banka, Cseh Köztársaság: 75 millió EUR értékű energiahatékonysági kölcsön a vállalkozások számára, valamint az épületek és ipari területek világítási rendszerei vonatkozásában,
- Banco Santander, Spanyolország: 50 millió EUR értékű energiahatékonysági kölcsön a szállodák és egyéb idegenforgalmi épületek vonatkozásában,
- Credit Cooperatif, Franciaország: 75 millió EUR értékű energiahatékonysági kölcsön a kkv-k és az épületfelújítások vonatkozásában,
- BELFIUS, Belgium: 75 millió EUR értékű célzott energiahatékonysági kölcsön a kkv-k vonatkozásában,
- Banco BPI, Portugália: 50 millió EUR nagyságú összeg célzott kölcsön formájában a vállalkozások számára,
- BPER, Olaszország: 50 millió EUR értékű energiahatékonysági kölcsön a magánszektor számára.

2017-ben további megállapodások aláírására kerülhet sor Horvátországgal, az Egyesült Királysággal, Görögországgal és Ciprussal.

A beruházások eddig csak a Cseh Köztársaságban és Franciaországban részesültek gyakorlati támogatásban, de a bankok nagy érdeklődése és az EBB magasabb beruházási célkitűzése jelzi a piaci keresletet és ezáltal a fejlesztési lehetőségeket. A PF4EE hozzájárul egy új pénzügyi termék létrehozásához az energiahatékonyságra összpontosító piacon, és következésképpen a COP 21 konferencia célkitűzéseinek megfelelően közvetlenül hozzájárul az uniós gazdaság dekarbonizációjához.

2016 végén az EBB által vállalt, illetve kifizetett kölcsön összege 375, illetve 35 millió EUR volt. Az eszköz átlagos tőkeáttétele 2016 végén 9,8 volt (az EBB/Európai Bizottság hozzájárulása alapján számolva).

A 2014–2017 közötti időszakban az Európai Unió 80 millió EUR nagyságú összeggel járult hozzá a PF4EE-hez. A 2018–2020 közötti időszakban a tervek szerint további 75 millió EUR nagyságú összeg áll rendelkezésre a kísérleti szakasz folytatására, amely összegből 10 millió EUR elkülönítésre kerül a pénzügyi közvetítők számára a technikai segítségnyújtást biztosító szakértői támogatási eszköz céljára.

5.3.2.3. A pénzügyi eszköz struktúrája

A PF4EE eszköz végrehajtása az Európai Beruházási Bank (EBB) feladata közvetett igazgatás révén.

A PF4EE eszköz két fő célkitűzése,

- hogy az energiahatékonysággal kapcsolatos hitelezés fenntarthatóbbá váljon az európai pénzügyi intézmények körében, és hogy arra ösztönözze a kereskedelmi magánbankokat és más pénzügyi intézményeket (a két típus együtt: „pénzügyi közvetítő”), hogy az energiahatékonysági ágazattal mint külön piaci szegmensen foglalkozzanak, és
- hogy növelje az adósságfinanszírozás hozzáférhetőségét olyan projektek számára, amelyek támogatják a tagállamok nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervekben meghatározott energiahatékonysági prioritásait.

A PF4EE eszköz a következőket biztosítja: i. kockázatmegosztó mechanizmus (kockázatmegosztó eszköz) és ii. szakmai támogatás a pénzügyi közvetítők számára (szakértői támogatási eszköz), továbbá iii. hosszú távú finanszírozás az EBB-től (EBB-kölcsön energiahatékonysági célokra).

- A PF4EE kockázatmegosztó pénzügyi eszközt biztosít, amely felső határral megállapított garanciára hasonlító, működő mechanizmust használ annak érdekében, hogy a Bizottság (mint finanszírozó) és a pénzügyi közvetítők (mint hitelezők) között megossza a kockázatot.
- A kockázatmegosztó eszköz célja, hogy csökkentse a pénzügyi közvetítőket terhelő hitelezési kockázatot az energiahatékonysági szektornak történő hitelezéskor, továbbá hogy ösztönözze részvételüket. A hatás a piaci feltételektől és a projektek konkrét tulajdonságaitól függ. A kockázatmegosztó eszköz erősíti a hitelezési tevékenységet és a finanszírozáshoz való hozzáférést, illetve jobb finanszírozási feltételeket teremt a végső kedvezményezettek számára, potenciálisan ideértve az árak csökkenését, a hosszabb futamidőt és az alacsonyabb fedezetet stb.
- A LIFE hozzájárulás kiegészítése érdekében az EBB a pénzügyi közvetítők számára továbbhitelezés céljából versenyképes kamatú kölcsönöket nyújt. A kedvező kamatok a végső kedvezményezettek szintjén kerülnek érvényesítésre, ezzel ösztönözve a felhasználást.
- Várhatóan a kedvezményezettek is hozzájárulnak a projektek költségeihez, ami növelni fogja a beruházási költségekkel kapcsolatban kiszámított tőkeáttételt.
- Ha egy részt vevő pénzügyi közvetítőnek veszteségei vannak a hitelportfóliójában (energiához kapcsolódó hitelek portfóliója), ezeket a veszteségeket a kockázatmegosztó eszköz részben fedezné.
- A LIFE finanszírozás biztosítaná a kockázatmegosztó eszközhöz és a szakértői támogatási eszközhöz, valamint az EBB-nél az eszköz létrehozása és irányítása során felmerülő igazgatási és közvetlen költségekhez szükséges pénzügyi hozzájárulást.
- Minden egyes pénzügyi közvetítő számára maximális összegű készpénz elkülönítésére kerülne sor (fedezet), hogy fedezzék az energiahatékonysági hitelportfólió veszteségeit. Az összeg kiszámítása az energiahatékonysági hitelportfólió teljes összegének bizonyos százaléka alapján történik a végső kedvezményezettek kockázati profiljának függvényében. Amennyiben a pénzügyi közvetítő nem éri el a portfólió tervezett méretét, a százalék a portfólió elért nagyságára alkalmazandó.
- A PF4EE eszköz végső kedvezményezettjei lehetnek kkv-k és közepes piaci tőkeértékű nagyobb vállalkozások és magánszemélyek, de kisebb települések és más állami szervek is, amelyek kisebb energiahatékonysági beruházásokat hajtanak végre, és az energiamegtakarítást fel tudják használni a kezdeti hitelek törlesztésére.
- A PF4EE 2014–2017 közötti célja 10 megállapodás aláírása volt (EBB kölcsönök az energiahatékonyság vonatkozásában, illetve kockázatmegosztási/szakértői támogatási eszközök). 2016 végére ebből már 6 megállapodás aláírásra került (lásd az 5.3.2.2. szakaszt).
- A 2018–2020 közötti időszakban további 10 megállapodás aláírására kerülhet sor, így 2020 végére összesen 20 megállapodás aláírása történhet meg.

A 2018–2020 közötti időszak vonatkozásában az EU által a PF4EE-hez nyújtott hozzájárulás összege 75 millió EUR, amiből 10 millió EUR nagyságú összeg elkülönítendő a szakértői támogatási eszköz céljára. Az EBB továbbá egynél több megállapodást írhatna alá az egyes tagállamokkal.

A pénzügyi közvetítők kiválasztását továbbra is a kereslet fogja vezérelni, és ez a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás, az átláthatóság, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve, valamint többek között az alábbi követelmények teljesítése alapján fog történni:

- i. magánszektorban működő pénzügyi intézménynek kell lenniük vagy ahhoz hasonló módon kell működniük a piacon;

- ii. működési kapacitást kell szánniuk a PF4EE eszköz elosztására, és bizonyítaniuk kell működési kapacitásukat;
- iii. bizonyítaniuk kell, hogy képesek elérni a nemzeti energiahatékonysági cselekvési terv idevágó prioritása és/vagy az energiahatékonysági támogatási rendszer és/vagy az energiahatékonysággal kapcsolatos uniós irányelvek által megcélzott végső kedvezményezetteket az érintett tagállamban;
- iv. teljesíteniük kell a PF4EE eszköz elosztásával kapcsolatos kötelezettségeket és követelményeket;
- v. meg kell felelniük az idevágó normáknak és a pénzmossás megelőzésével, a terrorizmus elleni küzdelemmel és az adócsalással kapcsolatos, alkalmazandó jogszabályoknak;
- vi. be kell nyújtaniuk az Európai Számvevőszék által előírt információkat, amelyek lehetővé teszik a Számvevőszék feladatainak elvégzését; és
- vii. partnerként elfogadhatónak kell lenniük az EBB számára az utóbbi belső politikájának és iránymutatásának értelmében, és meg kell felelniük a PF4EE által meghatározott földrajzi elosztási feltételeknek.

A pénzügyi eszköz széles körű földrajzi elosztását a program teljes élettartama során azzal kell biztosítani, hogy az EBB számára ösztönzőket kell nyújtani annak érdekében, hogy ösztönözzék a pénzügyi közvetítők részvételét az összes tagállamban. Ugyanakkor a kísérleti szakasz földrajzi korlátozása megszűnik, és az EBB a piaci igényektől függően egynél több megállapodást írhat alá az egyes tagállamokkal.

A pénzügyi közvetítők által kifejezett érdeklődés függvényében az EBB azokat a pénzügyi közvetítőket prioritizálhatja, amelyek olyan tagállamokban kívánnak működni, amelyekben a legnagyobb a beruházások iránti igény (távolság a célértéktől). A kockázatmegosztó eszköz arra fogja ösztönözni a pénzügyi közvetítőket, hogy a magasabb kockázattal jellemzett tagállamokban működjenek, ami például azt is jelentheti, hogy ezekben az energiahatékonyság céljából nyújtott hitelfinanszírozás használata jelentősen alulfejlett, vagy hogy különösen alacsonynak minősül a kölcsönök felvételére vonatkozó kapacitás.

A 2014–2017 közötti időszakban szerzett tapasztalatok arra utalnak, hogy a pénzügyi közvetítőknek biztosított technikai segítségnyújtás alapvető fontosságú az energiahatékonysági beruházások megcélzására irányuló képességük maximalizálása érdekében. Ebből következően a szakértői támogatási eszköz maximális költségvetése a 2018–2020 közötti időszakban a 2014–2017 közötti időszakra előirányzott 3,2 milliárd EUR nagyságú összegről (ami az EU által a kísérleti szakasz első részében vállalt PF4EE-hozzájárulás 4 %-a) 10 milliárd EUR nagyságú összegre nő.

A PF4EE-nek addig kell működnie, amíg nem történik meg a kockázatmegosztó eszköz keretében nyújtott, fedezetül szolgáló kölcsönök visszafizetése. A kockázatmegosztási eszköz keretében a futamidő maximum 20 év lehet. Ezért a PF4EE a végrehajtási időszak vége után maximum 20 évig működhet (2045).

A források elosztása addig marad érvényben, amíg a program keretében végzett tranzakciók teljes mértékben lezárulnak.

A pénzügyi eszközt az EBB kezeli. Egy irányítóbizottság rendszeresen felülvizsgálja a pénzügyi eszköz végrehajtása terén elért eredményeket. Az irányítóbizottság tagjait a Bizottság – ideértve a bizottsági szolgálatokat, például az Éghajlatpolitikai Főigazgatóságot, a Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóságot és az Energiaügyi Főigazgatóságot –, valamint az EBB közösen jelöli ki, és az irányítóbizottságot az EBB által biztosított titkárság támogatja.

Létrejött egy ellenőrzési és jelentéstételi mechanizmus, és sor kerül az információk megosztására a LIFE bizottsággal.

A pénzügyi eszközök ellenőrzésére a költségvetési rendeletben (140. cikk) és a felhatalmazáson alapuló rendeletben (225. cikk) meghatározott, majd az EBB-vel kötött finanszírozási és igazgatási keretegyezményben, végül pedig a hatáskör-átruházási megállapodásban értelmezett követelményeknek megfelelően fog sor kerülni.

Az EBB felelne a pénzügyi eszköz keretében végzett tevékenységek végrehajtásának ellenőrzéséért, valamint a teljesítményről szóló és a pénzügyi jelentések elkészítéséért, megállapodás szerinti formátumban, tartalommal és gyakorisággal, ideértve a rendszeres és az ad hoc jelentéseket; a helyszíni ellenőrzéseket; auditokat. A pénzügyi intézmények az EBB-nek benyújtott jelentéseikben energiahatékonysági teljesítménymutatókat használnának.

5.3.2.4. A projektkiválasztási eljárások technikai módszertana

A kedvezményezettek közé tartoznak magánszemélyek, lakástulajdonosok társulásai, kkv-k, vállalatok, illetve állami intézmények/szervek, amelyek az egyes tagállamok nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervének megfelelő energiahatékonysági beruházásokat hajtanak végre.

A kedvezményezetteknek nyújtott energiahatékonysági kölcsönök összege 10 000 EUR-tól – amely a lakáságazatban elvégzett kisebb beruházások esetében csökkenthető – 5 millió EUR-ig terjed, de kivételes esetekben elérheti a 15 millió EUR-t is.

A tagállamok a nemzeti energiahatékonysági cselekvési tervek prioritásai révén befolyásolhatják a tervezett projekteket, ezáltal pedig közvetetten a projektek kiválasztását. A kedvezményezettek olyan jogi és/vagy természetes személyek lehetnek, amelyek/akik:

- energiahatékonysági beruházást hajtanak végre a tagállami támogatási rendszer keretében, illetve a nemzeti energiahatékonysági cselekvési terv prioritásainak és/vagy az energiahatékonysággal kapcsolatos uniós irányelveknek megfelelően,
- energiahatékonysági kölcsönt vesznek fel az egyik részt vevő pénzügyi közvetítőtől.

Emellett a támogatott energiahatékonysági beruházások sikeresen átestek egy gazdasági elemzésen, amely a szén-dioxid externáliák költségére is kiterjed, ezáltal a projekt nettó jelenlegi költsége az egész élettartam során alacsonyabb, mint az energiamegtakarítás nettó jelenlegi értéke.

5.4. Egyéb tevékenységek

A LIFE rendelet 17. cikkének (1) bekezdése értelmében a támogatás a LIFE rendelet 3. cikkében meghatározott általános célkitűzések eléréséhez szükséges bármely egyéb beavatkozás finanszírozására használható.

Az ilyen beavatkozások kezelésére a költségvetési rendeletnek és a LIFE rendeletnek megfelelően kerül sor.

Az ilyen beavatkozásokhoz hozzárendelt források a jogi formájuktól függetlenül nem számítanak bele a LIFE rendelet 17. cikkének (4) bekezdése szerint a projektekre elkülönítendő minimális forrásokba.

Ezek a beavatkozások a következőkből állhatnak:

- díjak a LIFE+ és a „hagyományos” LIFE projektek közül kiválasztott olyan projektek számára, amelyek megkapták a második előfinanszírozási kifizetést és különösen ígéretesek a LIFE Környezetvédelem és a LIFE Éghajlat-politika alprogram kiemelt területeinek konkrét célkitűzéseikhez való hozzájárulás, valamint a folytatás, a megismétlés és/vagy átadás szempontjából,
- tevékenységi támogatások az olyan LIFE+ és „hagyományos” LIFE projektek számára, amelyek megkapták a második előfinanszírozási kifizetést és különösen ígéretesek a LIFE Környezetvédelem és a LIFE Éghajlat-politika alprogramja kiemelt területeinek konkrét célkitűzéseikhez való hozzájárulás, valamint a projektek során végrehajtott megoldások értékesíthetősége és bankképessége szempontjából. Ezek a tevékenységi támogatások egyösszegű támogatást biztosítanak a LIFE(+) projekt futamidejének végére megvalósuló értékesíthetőség és/vagy bankképesség szempontjából szükséges támogató intézkedésekhez a pályázók által elvégzendő hiányelemzés alapján,
- üzleti coaching az olyan LIFE+ és „hagyományos” LIFE projektek számára, amelyek megkapták a második előfinanszírozási kifizetést és különösen ígéretesek a LIFE Környezetvédelem és a LIFE Éghajlat-politika alprogramja kiemelt területeinek konkrét célkitűzéseikhez való hozzájárulás, valamint a projektek során végrehajtott megoldások értékesíthetősége és bankképessége szempontjából,
- klaszter és hálózati coaching a kis- és középvállalkozások számára.

6. A PÁLYÁZATI FELHÍVÁSOK INDIKATÍV ÜTEMTERVE (A LIFE RENDELET 24. CIKKE (2) BEKEZDÉSÉNEK e) PONTJA)

6.1. A támogatások indikatív ütemterve

Projekt típusok	Alprogram	2018	2019	2020
A LIFE rendelet 18. cikke a), b), c) és h) pontjának értelmében vett projektek	Környezetvédelem	II. negyedév	II. negyedév	II. negyedév
	Éghajlat-politika	II. negyedév	II. negyedév	II. negyedév
Integrált projektek (a LIFE rendelet 18. cikkének d) pontja)	Környezetvédelem	II. negyedév	II. negyedév	II. negyedév
	Éghajlat-politika	II. negyedév	II. negyedév	II. negyedév
Technikai segítségnyújtási projektek (a LIFE rendelet 18. cikkének e) pontja)	Környezetvédelem	II. negyedév	II. negyedév	II. negyedév
	Éghajlat-politika	II. negyedév	II. negyedév	II. negyedév

Projekt típusok	Alprogram	2018	2019	2020
Kapacitásépítést célzó projektek (a LIFE rendelet 18. cikkének f) pontja)	Környezetvédelem és Éghajlat-politika együtt	2018 I. negyedéve		
Előkészítő projektek (a LIFE rendelet 18. cikkének g) pontja)	Környezetvédelem	II. negyedév	II. negyedév	II. negyedév
Működési támogatások (a LIFE rendelet 21. cikke)	Környezetvédelem és Éghajlat-politika együtt	II. negyedévi közös pályázati felhívás működési támogatásokra a 2019. pénzügyi évre	II. negyedévi partnerségi keretmegállapodások és működési támogatások a 2020. pénzügyi évre	II. negyedévi működési támogatások a 2021. pénzügyi évre

6.2. A pénzügyi eszközök indikatív ütemterve

Pénzügyi eszköz	Alprogram	2018	2019	2020
NCFE	Környezetvédelem	Folyamatosan		
	Éghajlat-politika	Folyamatosan		
PF4EE	Éghajlat-politika	Folyamatosan		

7. AZ EGYES KIEMELT TERÜLETEKRE ÉS PROJEKTTÍPUSOKRA VONATKOZÓ MINŐSÉGI ÉS MENNYISÉGI EREDMÉNYEK, MUTATÓK ÉS CÉLÉRTÉKEK (A LIFE RENDELET 24. CIKKE (2) BEKEZDÉSÉNEK c) PONTJA)

Az érintett kiemelt területre vonatkozó **teljesítménymutatóknak** (a LIFE rendelet 3. cikkének (3) bekezdése) és a **konkrét célkitűzéseknek** megfelelően az egyes **kiemelt területek és projekt típusok** tekintetében minőségi és mennyiségi **eredmények, mutatók és célértékek** meghatározására kerül sor (a LIFE rendelet 24. cikke (2) bekezdésének c) pontja).

Mivel az integrált projektek alkalmazása az uniós jogszabályok keretében bizonyos stratégiákra, tervekre és ütemtervekre korlátozódik a természet, a víz, a hulladék, a levegő, az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás területén, e projektek várható eredményei és célértékei leszűkíthetővé váltak.

A Környezetvédelem alprogram keretében a LIFE rendelet III. mellékletének megfelelő tematikus prioritások és a többéves munkaprogram 3. pontjában meghatározott projekt témák révén is jobban leszűkíthetők a finanszírozott projektek, ami a környezetre gyakorolt kézzelfoghatóbb hatást eredményez. A LIFE program becsült hatásának értékelése alapján meghatározásra került néhány általános várt eredmény és célérték, figyelembe véve a program katalizátorhatását, ezáltal pedig – amennyiben ezek a fejlesztéshez és végrehajtáshoz kapcsolódnak – a sikeres projektek megismételhetőségének fontosságát (a LIFE rendelet 3. cikke (3) bekezdésének b) pontja).

A kiemelt területekhez tartozó sikeres projektek száma és hatálya ugyanakkor főként egyrészt az olyan támogatható pályázatok számától függ, amelyek megfelelnek a kiválasztási és odaítélési kritériumoknak, másrészt a Bizottság hatókörén kívül eső technikai és társadalmi-gazdasági tényezőktől függ.

A fentiek fényében, valamint annak érdekében, hogy növekedjen a LIFE program hozzájárulásának mérhetősége a hetedik környezetvédelmi cselekvési program célkitűzéseit illetően (a LIFE rendelet 3. cikke (1) bekezdésének d) pontja), lehetőség szerint a projektek szintjén várható eredmények is meghatározásra kerültek. A projektek kedvezményezettjeinek a projekt kezdetén meg kell határozniuk az alapot és a végső eredményt a kitűzött célokhoz képest. Ennek érdekében létrejött a LIFE kulcsfontosságú projektszintű mutatóinak adatbázisa, amely 2017 végére hozzáférhetővé válik a kedvezményezettek számára (a LIFE félidős értékelésének összefüggésében 2015-ben sor került a mutatók sikeres tesztelésére az adatbázis prototípusában⁽¹⁾). Az egyes projektek által kitűzött környezetvédelmi/éghajlat-politikai céloknak végre kell hajtaniuk az idevágó uniós szakpolitikák és jogszabályok által meghatározott célértékeket, kibocsátási határértékeket és célkitűzéseket, vagy túl is kell mutatniuk rajtuk.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/life2014_2020/monitoring.htm

A LIFE katalizátorként működik, ezért a projekttevékenységek és projekteredmények folytatása, megismétlése és/vagy átadása elengedhetetlen ahhoz, hogy a program hatékony legyen a környezetvédelemmel és éghajlat-politikával kapcsolatos pozitív eredmények elérésében. Habár minden projektpályázat a folytatásra, a megismétlésre és/vagy az átadásra törekszik az adott környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai területen, a korábbi programok keretében szerzett tapasztalatok alapján a kísérleti és demonstrációs projekteknek csupán 80 %-a esetében várható a megismételhetőség, mivel fennáll annak kockázata, hogy a kipróbálandó és demonstrálandó technikák és módszerek nem hozzák meg a várt eredményeket. Emellett a lehetséges gazdasági és igazgatási nehézségek fényében még technikai akadályok hiányában sem várható el, hogy minden projekt sikerrel záruljon.

Meg kell jegyezni, hogy a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó LIFE program keretében csak kevés projekt zárul le 2020-ra, mert a kiemelt területtől függően a LIFE projektek átlagos futamideje 3–6 év. Ezért ha a célértékek folyamatban lévő projektekre vonatkoznak, akkor ezek valójában inkább állomásoknak tekinthetők. Az állomások azt jelentik, hogy a projektek kialakítására úgy került sor, hogy a projekt futamidejének végére, vagyis főként 2020-at követően megvalósíthatók a célértékek.

A párhuzamosság elkerülése érdekében a LIFE rendelet 2. és 18. cikke értelmében lehetőség szerint minden kiemelt területen csoportosítani kell azokat a projekt típusokat, amelyek hasonló célkitűzések elérésre törekszenek. A kiemelt területektől független projekt típusok – például a kapacitásépítésre irányuló projektek – felsorolására külön kerül sor.

A mutatók szerepelnek az eredmények és célértékek leírásában, ezért az alábbi táblázatokban nem kerülnek külön említésre.

7.1. A Környezetvédelem alprogram

A Környezetvédelem alprogram esetében a LIFE rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében meghatározott általános célkitűzéseket, a rendelet 10., 11. és 12. cikkében említett, az egyes kiemelt területek számára előírt konkrét célkitűzéseket, valamint a rendelet 3. cikkének (3) bekezdésében meghatározott teljesítménymutatókat kell figyelembe venni.

Környezet és erőforrás-hatékonyság			
A LIFE rendelet 18. cikke a) és b) pontjának megfelelő projektek			
Tematikus prioritások	Mennyiségi eredmények ⁽¹⁾	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
VÍZ (ideértve a tengeri környezetet is)	A rossz ökológiai állapotban lévő (szárazföldi/átmeneti/part menti) víztestekkel foglalkozó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma	A megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó és a projekt szintjén a jó ökológiai állapot irányába haladó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
	A folyamatban lévő vagy befejezett projektek által megcélzott, rossz ökológiai állapotban lévő víztestek száma	Olyan (szárazföldi/átmeneti/part menti) víztestek, amelyek az ökológiai állapotuk javítását célzó, megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek tárgyát képezik	100 ⁽²⁾
HULLADÉK	Olyan folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma, amelyek célja a hulladékkal kapcsolatos uniós jogszabályokban lefektetett célkitűzések elérése és a hulladékhierarchia végrehajtása (megfelelő hulladékgazdálkodás).	A megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó és a megfelelő hulladékgazdálkodás irányába haladó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
	Olyan további települések vagy régiók száma az EU-ban, amelyek nem rendelkeznek megfelelő hulladékgazdálkodással, és amelyekre folyamatban lévő vagy befejezett projektek irányulnak	Olyan települések vagy régiók, amelyek a megfelelő hulladékgazdálkodás elérését célzó, megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek tárgyát képezik	20
ERŐFORRÁS-HATÉKONYSÁG (ideértve a talajt és az erdőt, valamint a zöld és a körforgásos gazdaságot)	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma, amelyek végrehajtják az uniós szakpolitikák és jogszabályok erőforrás-hatékonysággal kapcsolatos célkitűzéseit (nem beleértve a talajt és az erdőt)	A megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó és a zöld, körforgásos gazdaság bizonyos szempontjai végrehajtásának irányába haladó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
	A folyamatban lévő vagy befejezett projektek által megcélzott további európai vállalatok száma	Olyan további vállalatok, amelyek a zöld, körforgásos gazdaság végrehajtását célzó, megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek tárgyát képezik	10

Környezet és erőforrás-hatékonyság

A LIFE rendelet 18. cikke a) és b) pontjának megfelelő projektek

Tematikus prioritások	Mennyiségi eredmények (!)	Minőségi eredmények	Céltértékek/Állomások 2020
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma, amelyek végrehajtják a talajvédelemmel kapcsolatos uniós szakpolitika célkitűzéseit	A megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó és a talajfunkciók fenntartásának és fejlesztésének irányába haladó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
	A folyamatban lévő vagy befejezett projektek által megcélzott uniós földterületek hektárban kifejezett nagysága	Olyan földterületek, amelyek a talajfunkciók fenntartását és fejlesztését célzó, megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek tárgyát képezik	2 000
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma, amelyek ösztönzik az európai erdészeti stratégia végrehajtását	A megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó és az európai erdészeti stratégia végrehajtásának irányába haladó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
		Az Európai Erdészeti Adatközpont (EFDAC) számára potenciálisan adatok biztosítást célzó, megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
KÖRNYEZET ÉS EGÉSZSÉG (beleértve a vegyi anyagokat és a zajt)	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma, amelyek végrehajtják a vegyi anyagokkal kapcsolatos uniós politikát, ideértve az anyagok helyettesítését és a kitétség minimalizálását ösztönző projekteket	A megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó és a projekt szintjén a vegyi anyagokkal kapcsolatos uniós céltértékek elérésének vagy meghaladásának irányába haladó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
	A vegyi anyagok csökkentésére irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek által megcélzott személyek száma az EU-ban	A vegyi anyagok által az egészségre és környezetre gyakorolt negatív hatások – ideértve a hosszú távú hatásokkal kapcsolatos becsléseket is – csökkentését célzó, megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek hatálya alá tartozó személyek száma	50 000

Környezet és erőforrás-hatékonyság**A LIFE rendelet 18. cikke a) és b) pontjának megfelelő projektek**

Tematikus prioritások	Mennyiségi eredmények ⁽¹⁾	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
	A zajcsökkentésre irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma	A megismételhető vagy átadható fellépéseket végrehajtó és a projekt szintjén a zajcsökkentéssel kapcsolatos uniós célértékek elérésének vagy meghaladásának irányába haladó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
		A zajcsökkentést és a zajhatásnak való kitettség legalább 3 dB-lel való csökkentését célzó, megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
	A folyamatban lévő vagy befejezett, zajjal kapcsolatos projektek által megcélzott személyek száma az EU-ban	A zajszint legalább 3 dB-lel való csökkentését célzó, megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek előnyeiből részesülő személyek száma	10 000
A LEVEGŐ minősége és kibocsátások (ideértve a városi környezetet is)	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett integrált projektek száma, amelyek célja a levegőminőségi tervek és programok, illetve a nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programok végrehajtása	Olyan integrált projektek aránya, amelyek megfelelő és hatékony levegőminőségi tervek és programok végrehajtására irányulnak a hatályuk alá tartozó régiókban a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról szóló, 2008/50/EK irányelv 23. cikkének megfelelően, vagy megfelelő és hatékony nemzeti levegőszennyezés-csökkentési programok kidolgozására irányulnak a nemzeti kibocsátási határértékekről szóló (EU) 2016/2284 irányelv 6. cikkének megfelelően.	80 %
	A folyamatban lévő vagy befejezett, a levegő minőségével kapcsolatos projektek által megcélzott személyek száma	A levegő minőségével kapcsolatos, vonatkozó uniós célértékek elérését vagy meghaladását célzó megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek hatálya alá tartozó személyek száma	1 millió

⁽¹⁾ Az alulról felfelé építkező megközelítés és a LIFE program által megoldandó környezetvédelmi és éghajlat-politikai kihívások sokfélesége, valamint az erre a célra rendelkezésre álló források korlátozott jellege miatt – a tematikus prioritások és projekttemák bevezetése ellenére – a projektarány bizonyos területeken bizonytalan, ezért a legtöbb kiemelt terület és célkitűzés esetében nem lehet előre meghatározni a mennyiségi célkitűzéseket, kivéve a természettel kapcsolatos tematikus prioritásokat.

⁽²⁾ 2015 és 2017 között az EU-ban várhatóan 6 900 víztest ökológiai állapota fog javulni, ennek 1,4 %-a (100) a LIFE hozzájárulásának köszönhetően.

Természet és biológiai sokféleség**A LIFE rendelet 18. cikke a), b) és c) pontjának megfelelő projektek**

Tematikus prioritások	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Céltételek/Állomások 2020
TERMÉSZET	A kedvezőtlen/nem biztonságos természetvédelmi helyzetben lévő élőhelyekkel vagy fajokkal foglalkozó, folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma	A 92/43/EGK irányelv és a 2009/147/EK irányelv szerint a természetvédelmi helyzet javítása céljából létrehozott, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	100 %
	A folyamatban lévő vagy befejezett projektek által megcélzott, kedvezőtlen/nem biztonságos természetvédelmi helyzetben lévő élőhelyek száma	A folyamatban lévő vagy befejezett projektek tárgyát képező, jobb természetvédelmi helyzet elérése felé haladó élőhelyek vagy fajok vagy Natura 2000 területek aránya	A megcélzott élőhelyek 10 %-a
	A folyamatban lévő vagy befejezett projektek által megcélzott, kedvezőtlen/nem biztonságos természetvédelmi helyzetben lévő fajok száma		A megcélzott fajok 10 %-a
	A folyamatban lévő vagy befejezett projektek által megcélzott Natura 2000 területek száma/területe hektárban kifejezve		A megcélzott Natura 2000 területek számának/hektárban kifejezett területének 10 %-a
BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉSÉG	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma, amelyek célja a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő stratégia 2., 3., 4. és 5. céljának teljesítése	A megcélzott ökoszisztémák állapotának javítását vagy helyreállítását célzó, megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	80 %
	A folyamatban lévő vagy befejezett projektek által megcélzott ökoszisztéma-típusok száma/ökoszisztémák felszínének hektárban kifejezett területe	Az állapot javítását vagy helyreállítását célzó, megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek tárgyát képező ökoszisztéma-típusok vagy -felszínek százalékos aránya	A megcélzott ökoszisztéma-típusok 10 %-a A megcélzott ökoszisztéma-felszínnek 10 %-a

Integrált projektek – a LIFE rendelet 18. cikke d) pontja szerint

Tematikus prioritások	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Céltételek/Állomások 2020
VÍZ (ideértve a tengeri környezetet is)	A folyamatban lévő vagy befejezett, vízzel kapcsolatos integrált projektek által megcélzott uniós vízgyűjtő kerületek száma	A vízzel kapcsolatos integrált projektek hatálya alá tartozó vízgyűjtő kerületek aránya	3 %

Integrált projektek – a LIFE rendelet 18. cikke d) pontja szerint

Tematikus prioritások	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Céltételek/Állomások 2020
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett integrált projektek száma, amelyek célja a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek végrehajtása	Olyan integrált projektek aránya, amelyek célja a hatályuk alá tartozó vízgyűjtő kerületekben a megfelelő és hatékony vízgyűjtő-gazdálkodási tervek végrehajtása a víz-keretirányelvnek megfelelően	100 %
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett integrált projektek száma, amelyek célja a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek végrehajtása	Olyan integrált projektek aránya, amelyeknél az integrált projekt révén mozgósított kiegészítő finanszírozás meghaladja az integrált projektek teljes költségvetésének összegét	100 %
HULLADÉK	A folyamatban lévő vagy befejezett, hulladékkal kapcsolatos integrált projektek hatálya alá tartozó régiók száma az EU-ban	A hulladékkal kapcsolatos integrált projektek hatálya alá tartozó régiók aránya	2 %
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett integrált projektek száma, amelyek célja a hulladékgazdálkodási tervek és/vagy hulladékmegelőzési programok végrehajtása	Olyan integrált projektek aránya, amelyek célja a hatályuk alá tartozó régiókban megfelelő és hatékony hulladékgazdálkodási terv és/vagy hulladékmegelőzési program létrehozása a hulladékokról szóló 2008/98/EK keretirányelv 28. és 29. cikkének megfelelően	100 %
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett integrált projektek száma, amelyek célja a hulladékgazdálkodási tervek és/vagy hulladékmegelőzési programok végrehajtása	Olyan integrált projektek aránya, amelyeknél az integrált projekt révén mozgósított kiegészítő finanszírozás meghaladja az integrált projektek teljes költségvetésének összegét	100 %
A LEVEGŐ minősége és kibocsátások (ideértve a városi környezetet is)	A folyamatban lévő vagy befejezett, levegővel kapcsolatos integrált projektek hatálya alá tartozó uniós régiókban élő személyek száma	A levegőminőséggel kapcsolatos integrált projektek hatálya alá tartozó régiókban élő uniós lakosság aránya	3 %
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett integrált projektek száma, amelyek célja a levegőminőségi tervek és programok végrehajtása	Olyan integrált projektek aránya, amelyek célja a hatályuk alá tartozó régiókban megfelelő és hatékony levegőminőségi tervek és programok létrehozása a környezeti levegő minőségéről és a 2008/50/EK irányelv 23. cikkének megfelelően.	100 %
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett integrált projektek száma, amelyek célja a levegőminőségi tervek és programok végrehajtása	Olyan integrált projektek aránya, amelyeknél az integrált projekt révén mozgósított kiegészítő finanszírozás meghaladja az integrált projektek teljes költségvetésének összegét	100 %

Integrált projektek – a LIFE rendelet 18. cikke d) pontja szerint

Tematikus prioritások	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
TERMÉSZET	A folyamatban lévő vagy befejezett, természettel kapcsolatos integrált projektek hatálya alá tartozó Natura 2000 területek száma	A természettel kapcsolatos integrált projektek hatálya alá tartozó Natura 2000 területek aránya	4 %
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett integrált projektek száma, amelyek célja a prioritizált intézkedési tervek végrehajtása	Olyan integrált projektek aránya, amelyek célja a prioritizált intézkedési tervek végrehajtása a Natura 2000 területek megfelelő kezelésének biztosítása érdekében	100 %
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett integrált projektek száma, amelyek célja a prioritizált intézkedési tervek végrehajtása	Olyan integrált projektek aránya, amelyeknél az integrált projekt révén mozgósított kiegészítő finanszírozás meghaladja az integrált projektek teljes költségvetésének összegét	100 %

Tájékoztatás és irányítás**A LIFE rendelet 18. cikke h) pontjának megfelelő projektek**

Tematikus prioritások	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
TÁJÉKOZTATÁS ÉS TUDATOSSÁGNÖVELÉS	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett projektek száma, amelyek célja a polgárok, vállalkozások, helyi hatóságok, nyilvántartásba vett nem kormányzati és más civil társadalmi szervezetek (érdekelt felek és polgárok) tudatosságának növelése	Olyan, megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya, amelyek a projekt területén túl kettőnél több területre és egynél több nyelvre terjednek ki	80 %
	Olyan, folyamatban lévő vagy befejezett projektek hatálya alá tartozó érdekelt felek és polgárok száma, akik nincsenek tisztában azokkal a környezetvédelmi célkitűzésekkel, amelyekkel kapcsolatban növelni kell a tudatosságot	Az olyan érdekelt felek és polgárok számában bekövetkezett növekedés aránya, akikre megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtását célzó tudatosságnövelő projektek irányulnak, és akiknek a projekteken megfogalmazott környezetvédelmi célkitűzésekkel kapcsolatos tudatossága (a LIFE projektek vagy más szereplők által elvégzett) előzetes és utólagos felmérések szerint nő	25 %

Tájékoztató és irányítás**A LIFE rendelet 18. cikkének megfelelő projektek**

Tematikus prioritások	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
	A folyamatban lévő vagy befejezett projektek által megcélzott érdekelt felek és polgárok száma	Az érdekelt felek és polgárok aktív részvétele a megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló projektek által biztosított tudatosságnövelő tevékenységekben (például részvétel a felmérésekben, önkéntesség, vezetett túrákon való részvétel, információk letöltése, kérdések benyújtása)	> 500 000
VÉGREHAJTÁS	Az uniós környezetvédelmi jogszabályoknak való megfelelés és a végrehajtásuk javítására irányuló projektek száma	A jogszabályoknak való megfelelés vagy a jogszabályok végrehajtásának javítása irányába haladó, megismételhető vagy átadható fellépések végrehajtására irányuló, folyamatban lévő vagy befejezett projektek aránya	10 %
Nem kormányzati szervezet	Az olyan nem kormányzati szervezetek fellépéseinek száma, amelyek tevékenységi támogatást kapnak az uniós környezetvédelmi politikával kapcsolatos konzultáció keretében	Az uniós szakpolitikát támogató fellépések számában bekövetkező növekedés aránya	12 %

Egyéb projektek**A LIFE rendelet 18. cikkének e) és f) pontjának megfelelő projektek**

	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
Technikai segítségnyújtási projektek	Folyamatban lévő vagy befejezett technikai segítségnyújtási projektek száma	Integrált projekteket előkészítő, folyamatban lévő vagy befejezett technikai segítségnyújtási projektek	10, amely természetrel kapcsolatos integrált projektet, és 5, amely hulladékkal, vízzel vagy levegővel kapcsolatos integrált projektet készít elő.
	Folyamatban lévő vagy befejezett technikai segítségnyújtási projektek száma	A jobb minőségű uniós LIFE integrált projektekhez vezető, folyamatban lévő vagy befejezett technikai segítségnyújtási projektek aránya	90 %

Egyéb projektek**A LIFE rendelet 18. cikke e) és f) pontjának megfelelő projektek**

	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
Kapacitásépítést célzó projektek	A kapacitásépítést célzó projektek száma	Olyan folyamatban lévő vagy befejezett, kapacitásépítést célzó projektek aránya, amelyek az érintett tagállamokban a felhasználás növelésére irányulnak	90 %
	Olyan sikeres, tevékenységi támogatásra irányuló pályázatok száma, amelyeket folyamatban lévő, kapacitásépítést célzó projekteket végrehajtó tagállamok nyújtanak be	A folyamatban lévő vagy befejezett, kapacitásépítést célzó projekteket végrehajtó tagállamoktól származó sikeres pályázatok megnövekedett relatív aránya a 2010 és 2012 közötti felhasználáshoz képest (százalékban kifejezve)	5 %

7.2. Az Éghajlat-politika alprogram

Mérséklés	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
Integrált projektek	<p>Projektek száma</p> <p>Az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló stratégiák vagy cselekvési tervek keretében elért polgárok száma, illetve az elért területek száma és nagysága</p> <p>Más uniós vagy egyéb forrásokból finanszírozott kiegészítő projektek száma és volumene</p>	<p>Az integrált megközelítéseket alkalmazó tagállamok/régiók számának növekedése, integrált projektek támogatásával vagy egy integrált projekt eredményeinek megismétlésével</p> <p>A más uniós forrásokból finanszírozott integrált projekteket kiegészítő intézkedések számának növekedése</p> <p>A LIFE program példáját követve kifejlesztett és alkalmazott új technológiák, rendszerek, eszközök és/vagy egyéb bevált gyakorlati megközelítések útján csökkentett üvegházhatásúgáz-kibocsátás tömege tonnában</p>	<p>7 tagállam integrált megközelítéseket alkalmaz, integrált projektek támogatásával vagy egy integrált projekt eredményeinek megismétlésével.</p> <p>Az integrált projektek révén mozgósított kiegészítő finanszírozás meghaladja az integrált projektek teljes költségvetésének összegét.</p>
Technikai segítségnyújtási projektek	<p>Projektek száma</p> <p>LIFE integrált projektekhez vezető technikai segítségnyújtási projektek aránya</p>	A technikai segítségnyújtással kapcsolatos integrált projektek számának növekedése és minőségének javulása	A projektek 100 %-a LIFE integrált projektet eredményezett.

Mérséklés			
	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
Kapacitásépítést célzó projektek	Projektek száma	A tagállamok sikeres, kapacitásépítésre irányuló, támogatható pályázatainak relatív arányának növekedése	7 tagállam legalább egy olyan hatás-mérséklési projekttel rendelkezik, amelynek finanszírozása a LIFE Éghajlat-politika alprogramja keretében történik.
Egyéb projektek	Projektek száma Olyan finanszírozott projektek száma, amelyek ösztönzik az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentését célzó innovatív technológiákat, rendszereket és eszközöket és/vagy egyéb bevált gyakorlati megoldásokat	Az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentését célzó innovatív technológiák, rendszerek és eszközök és/vagy egyéb bevált gyakorlati megoldások számának növekedése A LIFE segítségével kidolgozott, olyan aktualizált vagy új megközelítések arányának növekedése, amelyeket a köz- és a magánszféra rendszeresen alkalmazott, illetve tökéletesített A LIFE program példáját követve kifejlesztett és alkalmazott új technológiák, rendszerek, eszközök és/vagy egyéb bevált gyakorlati megközelítések útján csökkentett üvegházhatásúgáz-kibocsátás tömege tonnában	Az elkezdett projektek 80 %-a tartós, üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentését célzó innovatív technológiákat, rendszereket és eszközöket és/vagy egyéb bevált gyakorlati megoldásokat hoz létre.
Alkalmazkodás			
	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
Integrált projektek	Projektek száma Az alkalmazkodásra irányuló stratégiák vagy cselekvési tervek keretében vagy a LIFE révén végrehajtott, nagy földrajzi lefedettségű egyéb alkalmazkodási tervek által elért területek és polgárok száma Régiók közötti és határokon átnyúló alkalmazkodási projektek száma Más uniós vagy egyéb forrásokból finanszírozott kiegészítő projektek száma és volumene	A LIFE által finanszírozott fellépések és egyéb kiegészítő projektek által az éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességre gyakorolt pozitív hatás a régiókban és a gazdasági ágazatokban Az integrált megközelítéseket alkalmazó olyan tagállamok/régiók számának növekedése, amelyeket integrált projektek támogatnak, vagy amelyek egy integrált projekt eredményeit ismétlik meg A kiegészítő, más uniós forrásokból finanszírozott intézkedések számának növekedése A LIFE projektek által az EU alkalmazkodási stratégiájában megnevezett különösen veszélyeztetett területek éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességére gyakorolt pozitív hatás	7 tagállam integrált megközelítéseket alkalmaz, integrált projektek támogatásával vagy egy integrált projekt eredményeinek megismétlésével. Az integrált projektek révén mozgósított kiegészítő finanszírozás meghaladja az integrált projektek teljes költségvetésének összegét.

Alkalmazkodás			
	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
Technikai segítségnyújtási projektek	Projektek száma LIFE integrált projektekhez vezető technikai segítségnyújtási projektek aránya	A technikai segítségnyújtással kapcsolatos integrált projektek számának növekedése és minőségének javulása	A projektek 100 %-a LIFE integrált projektet eredményezett.
Kapacitásépítést célzó projektek	Projektek száma	A tagállamok sikeres, kapacitásépítés céljából támogatható pályázatai relatív arányának növekedése	7 tagállam legalább egy olyan alkalmazkodási projekttel rendelkezik, amelynek finanszírozása a LIFE keretében történik.
Egyéb projektek	Projektek száma Olyan finanszírozott projektek száma, amelyek ösztönzik az éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességet célzó innovatív technológiákat, rendszereket és eszközöket és/vagy egyéb bevált gyakorlati megoldásokat Olyan sebezhetőségi értékelések, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó stratégiák vagy cselekvési tervek száma, amelyeket a LIFE segítségével dolgoztak ki Régiók közötti és határokon átnyúló alkalmazkodási projektek száma	Érzékelhető növekedés az éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességben a LIFE példáját követve kifejlesztett és alkalmazott új demonstrált technológiáknak, rendszereknek, eszközöknek és/vagy egyéb bevált gyakorlati megközelítéseknek köszönhetően, ágazatonként lebontva A LIFE projektek által az EU alkalmazkodási stratégiájában LIFE finanszírozásra kijelölt különösen veszélyeztetett területek éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességére gyakorolt pozitív hatás	Az elkezdett projektek 80 %-a olyan innovatív technológiákat, rendszereket és eszközöket és/vagy bevált gyakorlati megoldásokat hoz létre, amelyek növelik az éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességet.
Irányítás			
	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
Tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek	Projektek száma Az elért polgárok, vállalkozások, helyi hatóságok, nyilvántartásba vett nem kormányzati és más civil társadalmi szervezetek száma Földrajzi kiterjedés és lefedett terület	Fokozottabb tudatosság az ember által okozott éghajlatváltozás és a megoldások tekintetében, az Eurobarométer felmérések alapján Fokozottabb részvétel az érdekeltekkel folytatott konzultációkban vagy azokban a szakpolitikai vitákban, amelyek az éghajlat-politikához és a jogi aktusokhoz kapcsolódnak	25 %-os növekedés az érdekelt felek és a polgárok tudatosságnövelő tevékenységekben való részvételében. 10 %-os növekedés a LIFE projektek által megcélzott olyan polgárok számában, akik úgy vélik, hogy az ember által okozott éghajlatváltozás nagyon komoly probléma.

Irányítás			
	Mennyiségi eredmények	Minőségi eredmények	Célértékek/Állomások 2020
Bevált gyakorlati projektek és egyéb projektek	<p>Projektek száma</p> <p>A LIFE program példáját követve kifejlesztett és vizsgált mutatók vagy eszközök alkalmazását magukban foglaló, a programnak tulajdonítható megszilárdult gyakorlatok száma</p> <p>A projekteredményeken alapuló szakpolitikai megközelítések vagy jogalkotási javaslatok száma</p>	<p>A háztartások, vállalkozások, hatóságok által felhasznált vagy a nemzeti/regionális programokba vagy cselekvési tervekbe beépített bevált gyakorlatok számának növekedése</p> <p>Kevesebb uniós jogsértés a LIFE program támogatásainak köszönhetően</p>	<p>A projektgyakorlatok vagy a projektek által alkalmazott megközelítések 25 %-a beépült a nemzeti/regionális programokba vagy cselekvési tervekbe.</p> <p>Az éghajlat-politikai irányításra vonatkozó LIFE projektek 80 %-a jobb éghajlat-politikai irányításhoz vezetett.</p>

A pénzügyi eszközökre vonatkozó konkrét eredmények, mutatók és célértékek

Az összes pénzügyi eszközre vonatkozó mutatók

A pénzügyi eszközökre vonatkozó eredményekről, mutatókról és célértékekről a végrehajtó szervvel kell megállapodni. Ezeknek legalább az alábbiakra kell kiterjedniük:

- a pénzügyi közvetítőkkel kötött megállapodások (kölcsönök, garanciák stb.) száma,
- a pénzügyi eszköz által rendelkezésre bocsátott finanszírozás összege (millió EUR-ban),
- a pénzügyi eszközök által támogatott magánfinanszírozás összege (millió EUR-ban),
- a végső kedvezményezettek száma,
- azon tagállamok száma, amelyekben a pénzügyi eszközök projekteket finanszíroztak.

Az NCFF-re vonatkozó konkrét mutatók

- a közvetítő pénzügyi intézmények által a finanszírozási eszköz keretében a finanszírozott projektek eredményeképpen rendelkezésre bocsátott finanszírozás; (millió EUR),
- a finanszírozott projektek eredményeképpen a Natura 2000 területek vonatkozásában rendelkezésre bocsátott finanszírozás; (millió EUR),
- a finanszírozott projektek által a régiók és gazdasági ágazatok éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességére (az éghajlatváltozásnak való kitettség és a hatásaira való érzékenység) gyakorolt hatások, főként azokon a veszélyeztetett területeken, amelyek az EU alkalmazkodási stratégiájában a LIFE finanszírozás kiemelt területeként kerültek megnevezésre,
- a finanszírozott projektek eredményeképpen az ökoszisztéma állapotára gyakorolt hatások,
- munkahelyteremtés: a finanszírozott projektek eredményeképpen létrehozott munkahelyek száma (teljes munkaidős állások száma).

A PF4EE-re vonatkozó konkrét mutatók

- a PF4EE-kölcsönök eredményeképpen mozgósított magánfinanszírozás (millió EUR),
- a PF4EE-kölcsönök eredményeképpen megtakarított energia (GWh),
- a szén-dioxid-kibocsátás PF4EE-kölcsönök eredményeképpen való csökkenése (tonna CO₂),
- munkahelyteremtés: a PF4EE-kölcsönök eredményeképpen létrehozott munkahelyek száma (teljes munkaidős állások száma).

Az NCFF tekintetében várt eredmények

A kísérleti szakaszban az NCFF várhatóan 9–12 műveletet (ideértve a közvetett műveleteket) hajt végre. Az egyéni beruházások 10–15 millió EUR alatt maradnak.

Az eszköz értékének becsült tőkeáttétele a LIFE előirányzatra 2,2–3,2-szeres. Tekintve, hogy a végső kedvezményezettek 25 %-os arányban hozzájárulhatnak a projektköltségekhez, a beruházásnak a LIFE előirányzatra való tőkeáttétele 2,8–4,2-szeres lehet. A természeti tőke kezelésére irányuló projektekre való beruházások összege már a kísérleti fázisban elérheti a 420 millió EUR-t.

Ezután az operatív szakaszban a várható tőkeáttétel elérheti a hatszoros összeget, különösen, ha további befektetők csatlakoznak az eszközhöz, és ha a közvetítők és alapok révén több beruházásra is sor kerül.

A PF4EE tekintetében várt eredmények

A PF4EE tekintetében 10 pénzügyi megállapodást (EBB kölcsönök az energiahatékonyság vonatkozásában és kockázatmegosztási/szakértői támogatási eszközök) kell aláírni a pénzügyi közvetítőkkel a 2014–2017 közötti időszakban (vagyis a kísérleti szakaszban) és újabb 10 megállapodást a 2018–2020 közötti időszakban. A finanszírozási megállapodások kiterjedhetnek a finanszírozási eszköz több tagállamban történő végrehajtására, és egy-egy pénzügyi közvetítő több finanszírozási megállapodást is köthet.

A PF4EE alkalmazásának kezdetén a beruházások támogatása várhatóan körülbelül 540 millió EUR volt. Ugyanakkor a 2015-ben és 2016-ban aláírt 6 megállapodást követően, illetve a jelenlegi portfólió tükrében az EBB jelenleg 1 milliárd EUR értékű új energiahatékonysági beruházásra törekszik a 2014–2017 közötti időszakban. A 2018–2020 közötti időszakot tekintve újabb 1 milliárd EUR értékű új energiahatékonysági beruházásra kell számítani a 2017 után aláírt újabb 10 PF4EE-megállapodásnak köszönhetően. A PF4EE által generált teljes beruházás értéke ezzel 2 milliárd EUR lenne a 2014–2020 közötti időszakban.

A PF4EE tervezésekor a hitelportfóliónak a LIFE előirányzatra való becsült tőkeáttétele hatszoros volt a kísérleti szakasz vonatkozásában. Tekintve, hogy a végső kedvezményezettek 25 %-os arányban hozzájárulhatnak a projektköltségekhez, a beruházásnak a LIFE előirányzatra való tőkeáttétele várhatóan akár nyolcszoros is lehetett 2017 végére. Ez a minimális tőkeáttételi célkitűzés fog vonatkozni a 2018–2020 közötti időszakra is.
